

معاون پژوهشی وزارت علوم خبر داد:

تصویب اجرای طرح جامع مطالعات امنیت اجتماعی در شورای عالی عتف

طرح ملی امنیت اجتماعی به کوشش گروه پژوهشی جامعه و امنیت پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی در شورای عتف، ارائه، دفاع و در نهایت به تصویب رسید. محمد مهدی نژاد نوری معاون پژوهشی وزارت علوم در نشست خبری از به تصویب رسیدن ۳۷ پروژه اولویت دار ملی برای اجرا در دانشگاه‌ها در شورای عتف خبر داد.

معاون پژوهشی وزارت علوم خاطر نشان کرد: بعد از گفته رییس جمهور مبنی بر واگذاری پروژه‌های ملی بزرگ به دانشگاه‌ها به نحوی که مورد نیاز کشور است و موجب تحول می‌شود، ۳۷ طرح تحقیقاتی ملی اولویت دار در شورای عتف تصویب شده است که قرار است برای اجرای این طرح‌ها ردیف مستقل بودجه‌ای برای اجرا ذیل نظر شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری در بودجه سال ۹۱ ایجاد شود.

به گفته وی پروژه‌ها طی ۵ سال باید اجرا شود که در مجموع ۲ هزار و ۵۰۰ میلیارد تومان بودجه برای این پروژه‌ها پیش‌بینی می‌شود.

وی در بخش دیگری از صحبت‌های خود خاطر نشان کرد: در جلسه نهم شورای عتف اجرای ۲ طرح تحقیقاتی اولویت دار در حوزه علوم انسانی تصویب شد که این پروژه‌ها قرار است به تأیید شورای تحول علوم انسانی برسد. اجرای طرح جامع مطالعات امنیت اجتماعی و طرح جامع سیاست خارجی برای دستیابی به اهداف سند چشم‌انداز در جلسه نهم شورای عتف تصویب شد.

طرح ملی امنیت اجتماعی توسط گروه پژوهشی جامعه و امنیت پژوهشگاه به کمیسیون دفاعی و امنیتی شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری (عتف) وزارت علوم پیشنهاد شد و پس از تصویب در کمیسیون مذکور در شورای عتف مطرح و به‌عنوان طرح ملی به تصویب رسید و در زمره ۳۷ طرح ملی اولویت دار قرار داده شد. [۱]

بزرگداشت حبیش التفلیسی در پژوهشگاه

همایش بزرگداشت حبیش التفلیسی همراه با رونمایی از کتاب کفایه الطب ۱۲ دی ماه با حضور صاحب نظران و علاقه مندان برگزار شد. در این همایش دکتر علی اشرف صادقی با موضوع «زبان فارسی در آثار حبیش تفلیسی»، دکتر محمد مهدی اصفهانی درباره مروری بر متون طبّی کهن، دکتر ابوالقاسم رادفر پیرامون «ویژگی‌های زبانی و ادبی در قانون الادب» و مصحح کتاب دکتر زهرا پارسا پور درباره «کفایه الطب و اهمیت علمی و ادبی آن» سخنرانی کردند. ابوالفضل حبیش بن ابراهیم بن محمد، عالم، ادیب، طبیب و نویسنده ایرانی از قرن ششم هجری است. حبیش التفلیسی در موضوع‌های متنوعی، به فارسی و عربی کتاب تألیف کرده‌است. آثار فارسی او از حیث خصایص لغوی و صرفی و نحوی دارای اهمیت است. از زندگی او اطلاع چندانی در دست نیست. نام حبیش در نسخه‌های آثارش در معرض تحریف قرار گرفته و به صورت‌های حبیش، حسن و حسین درآمده‌است و لقب او را شرف‌الدین، جمال‌الدین و کمال‌الدین ذکر کرده‌اند، ولی در همه جا کنیه‌اش ابوالفضل و نسبت او تفلیسی ذکر شده‌است.

کفایه الطب، اثر ارزشمند تفلیسی مدتی قبل توسط پژوهشگاه منتشر شد. این اثر که از متون کهن و گنجینه طب شرق و غرب محسوب می‌شود، در سه بخش تألیف شده. بخش اول به معرفی نشانه بیماری‌ها و سبب و علاج آنها پرداخته و بخش دوم شامل اسامی داروهای مفرد است. در بخش سوم نیز اسامی داروهای مرکب به دو زبان فارسی و عربی به ترتیب الفبایی ذکر شده‌است. تفلیسی در تنظیم کتاب شیوه‌هایی را به کار برده که دسترسی به مطالب را آسان ساخته و اطلاعات موجز و مفید در اختیار خواننده قرار می‌دهد. [۲]

خبر آخر

[۱] دفتر همکاری‌های علمی و بین‌المللی در پاییز و زمستان ۱۳۹۰ به نمایندگی از پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی تفاهم‌نامه‌های همکاری با «کتابخانه موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی» و «مدرسه اسلامی هنر»، «موزه ملی ایران»، «سازمان تحقیقات و مطالعات ناجا»، «کتابخانه و موزه ملی ملک»، و «دانشگاه ادیان و مذاهب» امضا کرده است. همچنین به میزبانی این دفتر هیأتی از اساتید دانشگاه شاتگهای چین طی ماه امسال با حضور در پژوهشگاه فعالیت‌های دو مرکز و سازوکارهای توسعه همکاری‌های دو جانبه را ارزیابی کردند. رئیس هیأت پس از بازگشت به چین طی مکاتباتی با پژوهشگاه مذاکره با مسئولان پژوهشگاه را بسیار سازنده و مفید توصیف و دانشگاه شاتگهای را آماده توسعه همکاری معرفی کرده است.

پیش نویس خطی مشی اخلاقی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی تدوین شد

به دنبال برگزاری چندین دوره کارگاه اخلاق حرفه‌ای در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، پیش نویس خطی مشی اخلاقی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی تدوین شد.

این پیش نویس در ۶ بخش به آرایه‌های مختلفی در خصوص خطی مشی‌های اخلاقی در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی می‌پردازد. در بخش نخست خط مشی‌های اخلاقی پژوهشگاه در قبال رقبا ارائه شده است. اطلاع‌یابی و اطلاع‌رسانی در چارچوب تعامل حرفه‌ای؛ اصل احترام به مالکیت فکری و معنوی اعم از ایده، روش، نظریه، رقبا، پرهیز از هر گونه اخذ بدون ارجاع؛ ارجاع بازار به توان علمی رقبا (احترام به توان علمی)؛ تعامل در ارائه خدمات پژوهشی تعدادی از بندهای این بخش است.

این پیش نویس در بخش دوم خود به خط مشی‌های اخلاقی پژوهشگاه در قبال کارکنان می‌پردازد. شفاف و روشن بودن شرح وظایف؛ تناسب وظایف محوله با توانایی حرفه‌ای؛ تناسب بین مسئولیت‌ها، امکانات و اختیارات؛ تأمین امنیت شغلی از طریق تواناسازی کارکنان (ارتقاء توانایی حرفه‌ای از طریق دانش و تجربه)؛ تصحیح و تقویت انگیزش کارکنان تعدادی از بندهای این بخش هستند.

خط مشی‌های اخلاقی پژوهشگاه در قبال اعضای هیأت علمی و پژوهشگران بخش سوم این پیش نویس را تشکیل می‌دهد. حمایت از حقوق مادی و معنوی پژوهشی اعضا؛ تأمین امنیت و ثبات شغلی از طریق توانمندسازی؛ تأمین فضای مناسب پژوهشی، امکانات و ابزار پژوهشی؛ احترام به حق انتخاب و استقلال فردی در چارچوب مقررات و قوانین؛ فراهم نمودن شرایط بهداشت روانی - جسمانی تعدادی از بندهای این بخش هستند.

خط مشی‌های اخلاقی پژوهشگاه در قبال دانشجویان، بخش چهارم این منشور اخلاقی را شامل می‌شود. تأمین فضای بهینه آموزشی (محیط، نور، دما، صدا و...)؛ تأمین تجهیزات جدید و به‌روز آموزشی (نرم‌افزاری و سخت‌افزاری)؛ تأمین منابع و مآخذ تحقیقی مورد نیاز؛ حفظ حریم خصوصی؛ تأمین فضای مناسب برای تغذیه و استراحت تعدادی از بندهای این بخش را تشکیل می‌دهند. پنجمین بخش این پیش نویس در بر دارنده خط مشی‌های اخلاقی کارکنان پژوهشگاه در قبال سازمان است.

خطی مشی‌هایی چون انجام وظایف و مسئولیت‌ها به نحو مطلوب رعایت نظم، آراستگی و اخلاق سازمانی؛ افزایش توانمندی، مهارت و تخصص حرفه‌ای؛ مثبت‌اندیشی و همفکری در انجام امور؛ همدلی در شرایط بحرانی و درک مشکلات سازمان و...

ششمین و آخرین بخش این پیش نویس شامل خط مشی‌های اخلاقی اعضای هیأت علمی و پژوهشگران پژوهشگاه در قبال سازمان می‌شود. خطی مشی‌هایی چون رعایت انصاف و سبک اخلاقی در پژوهش رعایت نکات اخلاقی در فرآیند پژوهش (شناخت کامل از طرح - جمع‌آوری اطلاعات - انتخاب جامعه نمونه با تحقیق کافی - نتیجه‌گیری - تهیه و تدوین گزارش)؛ رعایت نکات اخلاقی در مراحل تحقیق (امانتداری، دقت، صداقت در ثبت اطلاعات)؛ عدم تغییر در نتیجه پژوهش و...

همکاران، اعضای هیأت علمی، دانشجویان و کلیه علاقه‌مندان جهت تصویب نهایی پیش نویس می‌توانند نظرات و پیشنهادات تکمیلی خود را در این خصوص به پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی ارائه دهند. [۳]

معرفی کارگاه های آموزشی آزاد برگزار شده

از آموزش زبان یونانی تا برهین اثبات وجود خدا

مرکز آموزش های آزاد تخصصی گزارشی از دوره های در شش ماه دوم سال را منتشر کرد. بر این اساس دوره های روش شناسی مطالعات تاریخی، پارادایم شناسی علوم انسانی، حضور در سمینارهای بین المللی، آموزش زبان یونانی، منطق و روش شناسی، قرآنت متون مانوی، ادبیات متون مانوی، اخلاق حرفه ای، برهین اثبات وجود خدا (در جریان اندیشه غربی و اندیشه اسلامی) و روش تحقیق کیفی (نظریه مبنایی) با مشارکت این مرکز و معاونت پژوهشی برگزار شده یا در حال برگزاری است. ویژگی های مشخص این دوره ها استقبال نسبتاً خوب دانشجویان، اساتید و سایر علاقه مندان به دوره های آزاد است و تا کنون بیش از ۲۵۰ نفر در این دوره ها مشارکت نموده اند.

این مرکز همچنین با هدف برگزاری هر چه بهتر کارگاه های آموزشی و مرتبط بودن آنها با نیازهای آموزشی موجود در حوزه علوم انسانی، فرم های نیازسنجی آموزشی در بین داوطلبان و علاقه مندان توزیع کرده تا برگزاری کارگاه منطبق با نیازهای آموزشی داوطلبان از حوزه های مختلف علوم انسانی باشد.

علاوه بر این کار تهیه و تکمیل بانک اطلاعاتی شماره همراه و ایمیل علاقه مندان به شرکت در کارگاه های آموزشی آزاد با هدف اطلاع رسانی به موقع و موثر در مورد هر کارگاه شروع شده است. علاقه مندان می توانند برای ارائه نظر و پیشنهاد در زمینه کارگاه های برگزار شده و نیز دوره های آموزشی مورد نیاز خود، نظرات و پیشنهادات شان را به ایمیل Mjhangardi@yahoo.com ارسال کرده یا با شماره ۰۲۰۳۰۵۳۰۸۸ تماس بگیرند.

برنامه های

مرکز تحقیقات امام علی (ع)

مرکز تحقیقات امام علی (ع) پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی با هدف ترویج بیشتر سیره زندگی و روش حکومت داری امیرالمومنین (ع) در شش ماهه گذشته هماهنگی های لازم برای انتشار چندین طرح پژوهشی و ترجمه تعدادی از کتب عربی را در دستور کار خود قرار داده است.

با پیگیری های این مرکز ۱۶ اثر پژوهشی به شورای انتشارات پژوهشگاه ارسال شده تا پس از کسب مجوز برای انتشار آنها اقدام شود. این ۱۶ اثر پژوهشی عبارتند از: امام علی (ع) و اهل کوفه؛ مدیریت و کشور داری از دیدگاه نهج البلاغه؛ بررسی زیبایی تشبیه در نهج البلاغه؛ امام علی (ع) و یهودیان حجاز؛ در جستجوی کتاب علی (ع)؛ بررسی مبانی و اصول مشاوره ای و روان درمانی امام علی (ع) بر اساس نهج البلاغه؛ موقعیت زن در عصر امام علی (ع)؛ اخلاق و تقریحات سالم از دیدگاه امام علی (ع)؛ تربیت فرزندان از دیدگاه امام علی (ع)؛ امام علی (ع) و جامعه مدنی؛ تربیت سیاسی کارگزاران در نهج البلاغه؛ علم غیب امام علی (ع)؛ زن، حجاب، نهج البلاغه؛ انسان شناسی در نهج البلاغه؛ بررسی رفتار والیان امام علی (ع) در ایران و تأثیر آن بر جامعه ایرانی؛ دیدگاه تاریخی امام علی (ع) در نهج البلاغه

علاوه بر این ترجمه و انتشار چهار کتاب عربی در خصوص امیرالمومنین (ع) نیز در دستور کار مرکز تحقیقات امام علی (ع) قرار دارد. این چهار کتاب که هم اکنون در گروه عربی پژوهشگاه در حال ترجمه است، عبارتند از: تاریخ النجف و مادر اکرام علی (ع) - سه جلد؛ الشهاده الثلاثه؛ فی خطی علی (ع) لازم به ذکر است جهت دسترسی مناسب علاقه مندان به پژوهش در سیره امام علی (ع) اقدامات لازم در مرکز تحقیقات امام علی (ع) برای فهرست نویسی ۱۷۰۰ عنوان کتاب و پایان نامه موجود در کتابخانه مرکز و قرار دادن آنها بر روی سامانه اطلاع رسانی مرکز نیز انجام پذیرفته است

با حضور مسئولان و صاحب نظران برگزار شد

نخستین کنفرانس مدیریت پژوهش

نخستین کنفرانس از سلسله کنفرانس های مدیریت پژوهش با عنوان «وظایف و فرایندهای مدیریت پژوهش برای دستیابی به علم نافع» برگزار شد. این کنفرانس از ساعت ۸ تا ۱۶ سه شنبه ۲۰ دی با هدف بازاندیشی در فرآیند و مدیریت پژوهش های علمی و کاربردی در دانشگاه ها، مراکز تحقیقاتی، سازمان ها، تعاونی های دانش بنیان و موسسات خصوصی با حضور مدیران پژوهشی دانشگاه ها، مراکز تحقیقاتی، مرکز پژوهش های مجلس و نمایندگان تعدادی از وزارتخانه ها در تالار ایوان شمس آغاز به کار کرد.

در مراسم افتتاحیه این مراسم علاوه بر دکتر حمید رضا آیت اللهی رئیس پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی و رئیس کنفرانس، دکتر مصطفی قانع معاون تحقیقات و فناوری وزارت بهداشت سخنرانی کرد. سخنرانی دکتر احمد توکلی رئیس مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی با عنوان نیازهای پژوهشی مجلس شورای اسلامی، دکتر محمد جواد کیان رئیس پژوهشگاه سلامت صنعت نفت درباره مدیریت پژوهش در صنعت نفت و دکتر محمد رضا نظری مشاور مدیریت استراتژیک در فناوری های نوین با موضوع راهکارهای تدوین استراتژی های عملیاتی پژوهش بر مبنای نقشه علمی کشور برنامه های بخش اول این کنفرانس بودند. در بخش دوم کنفرانس ۱۲ سخنرانی در موضوعات مختلف مرتبط با اهداف کنفرانس ایراد شد. همچنین بعد از سخنرانی رئیس اتاق بازرگانی و صنایع و معادن، پانل ارتباط مراکز تحقیقاتی و دانشگاهی با بخش صنعت و خدمات و پانل ابتکارات و نوآوری های معاونین پژوهشی وزارت بهداشت در مدیریت پژوهشی برگزار شد. کارگاه آموزشی آینده پژوهی با رویکرد تحقق نقشه جامع علمی کشور و با حضور مهندس فرهاد نظری عنوان برنامه بخش جنبی این کنفرانس بود.

در جلسه دی ماه چه گذشت؟

مصوبات شورای پژوهشی پژوهشگاه

صد و هجدهمین جلسه شورای پژوهشی پژوهشگاه ۲۱ دی ماه با حضور ۱۲ نفر از اعضا تشکیل شد. در این جلسه و قبل از قرائت دستور جلسه، دکتر یوسفی گزارشی از قراردادهای منعقد در معاونت پژوهشی را در ۴ محور ارائه کرد. بررسی طرحنامه های پژوهشی پیشنهادی جدی ترین دستور کار این جلسه بود که با بررسی طرحنامه پیشنهادی دکتر موسی نجفی با عنوان برگزاری همایش «نظریه بیداری اسلامی در اندیشه سیاسی امام خمینی و آیت الله العظمی خامنه ای» آغاز شد. دکتر نجفی توضیح داد هزینه این همایش که وی دبیری علمی آن را عهده دار است، از سوی مؤسسه نشر آثار آیت الله خامنه ای تأمین شده و همکاری پژوهشگاه در اجرای آن با عقد تفاهم نامه با مؤسسه فوق خواهد بود. شورا، پس از گفتگو تصویب اجرای این طرح را تصویب کرد. اعضای شورا سپس با بررسی طرحنامه پیشنهادی موظف آقای دکتر علیرضا شعبانلو با عنوان «تدوین حرف «ی» از فرهنگ تاریخی زبان فارسی»، طرحنامه پیشنهادی موظف خانم دکتر مریم شریف نسب با عنوان «تدوین حرف «دال» از فرهنگ تاریخی زبان فارسی و طرحنامه پیشنهادی موظف خانم دکتر طاهره ایشانی تحت عنوان «تحلیل جامعه شناختی شعر دفاع مقدس (با تکیه بر اشعار سپیده کاشانی، سید حسن حسینی، سلمان هراتی و قیصر امین پور)» را بررسی کرده و ضمن اعمال اصلاحاتی، با آنها موافقت نمودند. همچنین با طرحنامه پیشنهادی با موضوع «سیمای جامعه (نهادهای اجتماعی، آداب و رسوم و در کتاب بدایع الوقایع» مخالفت شد. در این جلسه داور تعدادی از طرح های انجام شده نیز مشخص و در مورد چندین تقاضای استمهال تصمیم گیری شد. نحوه محاسبه امتیاز اعضای هیأت علمی همکار در طرح پژوهشی جهت اعطای ترفیع پایه سالانه ایشان مطرح شد و پیشنهاد اعطای امتیاز یک طرح مستقل به همکاران طرح و فعالیت های تخصصی ویژه از دیگر موارد بررسی شده در این شورا بود. در پایان این جلسه دکتر آیت اللهی بر ارائه طرحنامه جدید اعضای هیأت علمی، سه ماه قبل از اتمام طرح قبلی تأکید و اعضای شورا مقرر کردند که رؤسای پژوهشگاه ها و گروه ها سه ماه قبل از اتمام طرح هر یک از اعضای خود، کتباً زمان اتمام طرح و ارائه طرح بعدی را به آنان یادآوری و رونوشت آن را نیز برای ریاست پژوهشگاه و معاونت پژوهشی ارسال نمایند.

سلسله نشست‌های پژوهشکده زبان‌شناسی در سه ماه سوم سال

از پژوهش‌های مانوی تا واژه‌نقره در زبان‌های ایرانی

پژوهشکده زبان‌شناسی در سه ماهه پاییز و زمستان امسال، اقدام به برگزاری نشست‌های علمی و تخصصی با موضوعات فرهنگ و زبان‌های باستانی و زبان‌شناسی کرد. گزارش کوتاهی از برگزاری این نشست‌ها و برنامه‌ها را در ادامه می‌خوانید

اخبار

ویژه‌نامه هفته پژوهش

ویژه‌نامه کنگره ملی علوم انسانی

انتشارات

پژوهش‌های جدید مانوی

نشست علمی "پژوهش‌های جدید مانوی" در تاریخ یکشنبه ۱۷ مهر از ساعت ۱۴ تا ۱۶ برگزار شد. در این نشست تخصصی آقای محمد شکر (پژوهشگر تحقیقات مانوی دانشگاه برلین) به ارائه آخرین دستاوردها در حوزه علوم و ادبیات مانوی پرداخت.

محمد شکر فومشی که خود یکی از اعضا انجمن ایرانشناسان اروپاست، به دعوت گروه فرهنگ و زبان‌های باستانی پژوهشکده زبان‌شناسی، سخنرانی خود را در خصوص آخرین دستاوردهای حوزه مطالعات مانوی در پژوهشگاه برای متخصصین و پژوهشگران و علاقه‌مندان این حوزه از مطالعات باستانی، ایراد نمود.

در این سخنرانی که با استقبال خوبی از علاقمندان پژوهش‌های مانوی برگزار شد، در ابتدا شمه‌ای از تاریخچه این مطالعات در جهان ارائه شد و در ادامه نیز در مورد کاوش‌هایی برای به دست آوردن آثار جدید مانوی از ترفان سخن به میان آمد.

وی همچنین در این سخنرانی تقدم و تأخر هیئت‌های کاوشگر از سراسر جهان از جمله کشورهای چین روسیه، آلمان، فرانسه، بریتانیا، ژاپن و ... را برشمرد و در ادامه مکان‌های نگهداری این آثار و چگونگی و روش‌شناسی متنهای بازسازی شده را شرح داد.

در پایان نیز از کشف آخرین قطعه دستنویسی به زبان فارسی میانه که به تأیید دانشمندان آکادمی برلین احتمالاً قدیمی‌ترین نسخه خطی مانوی مانده در جهان به شمار آمده‌است، خبر داده شد. شایان ذکر است این اکتشاف در شیراز صورت گرفته‌است. این سخنرانی که در نوع خود از بهترین و پربارترین سخنرانی‌های ایراد شده در حوزه مطالعات مانوی بود ما را با آخرین دستاوردها در برلین (محل نگهداری بالغ بر چهل هزار نسخه خطی از آثار به جا مانده به خط مانوی) آشنا کرد. این سخنرانی که به همراه نمایش تصویر آثار خطی و غیره از طریق پاورپوینت بود، به مدت دو ساعت به طول انجامید و در انتها نیز جلسه پرسش و پاسخ برگزار شد.

باستانی سغدی که تاریخ آنها به ۳۱۱ میلادی می‌رسد قدمت آن و بسامدش در همه گونه متون سغدی (بودائی، مانوی، مسیحی و مدارک کوه مَغ تاجیکستان) گسترش آن را می‌رساند.

دو واژه "نقره" و "سیم" هر دو در ادبیات فارسی شاهد دارند. اما در فارسی امروز نقره بر خلاف سیم بیشترین بسامد را دارد. می‌توان گفت در زبان گفتاری واژه "سیم" به معنای "نقره" زمان مصرفش به سر رسیده‌است.

واژه فارسی نقره می‌تواند از سغدی وام گرفته شده باشد یا مستقیم و یا با میانجی زبان خوارزمی که آن هم از زبانهای ایرانی میانه شرقی و همسایه سغدی است در زبان خوارزمی نقره *ngry* آمده که به نقره فارسی نزدیک‌تر است.

جای شگفتی است که واژه اصیل نقره در زبانهای باستانی، فارسی باستان *ardata*، اوستائی *arəzafā* هم‌ریشه با یونانی *arguros*، لاتینی *arge tums* (فرانسسه *argent*) از ریشه هندواروپایی *arg-*، در بیشتر زبانهای ایرانی دوره میانه و نو کم پیدا است.

حضور کم‌رنگ آن در ختنی - سکائی (و شاید آسی) دیده می‌شود. اما تا به حال در ایرانی غربی شاهی از آن دیده نشده بود.

جای خوشبختی است که گویش زرتشتی یزد واژه *aldi* میراث باستانی *ardata* را منعکس می‌کند. این واژه در اصل معنای نقره داشته‌است و اکنون بیشتر برای معنای "پول" استفاده می‌شود. پیوند خانوادگی آن *ardata* فارسی باستان با در نظر گرفتن تحوّل واجی *rd>l* و *t>d* در موضع پس واکه‌ای مشخص می‌شود.

واژه‌نقره در زبان‌های ایرانی و ادبیات فارسی

در تاریخ سه‌شنبه ۲۹ آذر ساعت ۱۴ تا ۱۶ نیز پژوهشکده زبان‌شناسی و گروه فرهنگ و زبانهای باستانی سخنرانی دکتر بدرالزمان قریب (از چهره‌های ماندگار فرهنگ و تاریخ ایران) را در قالب نشست علمی و تخصصی با عنوان "واژه‌نقره در زبانهای ایرانی و ادبیات فارسی" برگزار نمود که با استقبال خوبی از محققین و دانشجویان این رشته روبرو شد. ایشان در این سخنرانی به دو وام‌واژه برای نقره اشاره نمودند. در اینجا به نکاتی از این سخنرانی اشاره می‌کنیم:

در زبان فارسی دو واژه برای "نقره" وجود دارد که هر دو وام‌واژه‌اند:
۱- واژه "سیم" از فارسی میانه *asēm* که از یونانی کهن *asemos* وام گرفته شده است. این واژه در زبان یونانی معنای "نامسکوک"، "نه پرداخته" بدون نقش "می‌داده"، اما در زمان وامگیری، در معنای نقره کاربرد داشته است. کهن‌ترین شاهد *asēm* در کتیبه شاپور اول ساسانی دیده می‌شود.

۲- واژه "نقره" در سغدی *nākrte* است که در اصل معنای "نه پرداخته" (مرکب از صفت مفعولی فعل "کردن" و پیشوند نفی *nā-*) را می‌دهد. احتمال دارد که سغدی‌ها از یونانی گرفته برداری کرده باشند. وجودش در نامه‌های

برنامه های متنوع در پژوهشکده حکمت معاصر

پژوهشکده حکمت معاصر زمستان امسال نیز با برگزاری برنامه های متنوعی میزبان علاقه مندان بود. گزارش زیر خلاصه ای تعدادی از برنامه های برگزار شده یا در حال برگزاری توسط این پژوهشکده است.

منطق جدید و روش شناسی

دوره آموزشی منطق جدید و مبانی روش شناسی با هدف آشنایی و تربیت نیروهای متخصص در حوزه منطق و روش شناسی از سوی پژوهشکده حکمت معاصر در حال برگزاری است. این دوره با تدریس دکتر لطف الله نبوی چهارشنبه هر هفته ساعت ۱۷ تا ۱۹ برگزار می شود.

آشنایی مقدماتی با منطق، آشنایی با روش شناسی، مباحث و مباحث مقدماتی منطق جدید (علامتها، جداول ارزش) عناوین مهم ترین موضوعاتی هستند که تاکنون درباره آنها بحث شده است. ۲۵ نفر از دانشجویان رشته منطق و فلسفه در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری از دانشگاههای مختلف در این دوره شرکت دارند که پس از این دوره گواهی نامه پایان دوره دریافت خواهند کرد.

کارگاه اخلاق حرفه ای

کارگاه اخلاق حرفه ای روزهای با حضور ۱۵۰ نفر در سطوح مختلف علمی با هدف ارتقاء و بهبود روابط اخلاق حرفه ای درون و بیرون سازمان و بالارفتن کیفیت و کمیت بازده و بهره وری کار برگزار شد. دکتر احد فرامرزی قراملکی (استاد دانشگاه تهران) و صاحب تالیفاتی در حوزه اخلاق حرفه ای و اخلاق سازمانی مدرس این دوره بود. چیهستی حرفه و تمایز آن از شغل و اشتغال، چیهستی اخلاق و تفاوت اخلاق نظری و کاربردی، چیهستی اخلاق حرفه ای، ضمانت اجرای اخلاق حرفه ای، نقش راهبردی اخلاق در رهبری سازمان ها، زمینه ها و موانع اخلاقی سازی سازمان ها، آموزش و ترویج اخلاق در حرفه، تعارضات اخلاقی و مهارت های تشخیص و حل مسایل اخلاقی از مهمترین مباحث مطرح شده در این کارگاه بودند.

درس گفتار استاد صدوقی

دوره دوم عالی حکمت و فلسفه اسلامی با موضوع هستی و چیهستی فلسفه اسلامی در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی در ساختمان غدیر در حال برگزاری است. این دوره با تدریس استاد منوچهر صدوقی سه روزهای شنبه، یکشنبه و دوشنبه هر هفته از ساعت ۱۰ تا ۱۲ در محل کتابخانه نور برگزار می شود. مفهوم فلسفه اسلامی، اندیشه های مرحوم کمپانی و مرحوم شیخ عبدالکریم زنجانی، تمایز فلسفه اسلامی بالمعنی الاعم از فلسفه اسلامی بالمعنی الاخص، بحث از عقل و بدیهیات، آیا فلسفه اسلامی، آراء الجابری در مورد تفاوت فلسفه اسلامی از فلسفه یونانی، بحث پیرامون شخصیت و نظرات مرحوم میرزا مهدی آشتیانی مباحث مطرح شده تا کنون هستند. از این دوره تاکنون ۱۱ جلسه برگزار شده است و ۱۴ جلسه دیگر باقی مانده است. علاقه مندان می توانند برای شرکت در زمان های اعلام شده به ساختمان غدیر مراجعه نمایند.

نثر معاصر در گذرگاه زبان شناسی

پژوهشکده زبان شناسی در تاریخ ۳۰ آبان از ساعت ۱۴ تا ۱۶ نشست علمی را با موضوع "نثر معاصر در گذرگاه زبان شناسی" برگزار نمود. سخنران این نشست علمی خانم زهره بهجو، عضو هیات علمی پژوهشکده زبان شناسی، جزئیات آماری دقیقی از کاربرد عناصر انسجامی و واژگانی در نوشتار تنی چند از نویسندگان صاحب سبک ارائه نمود. این سخنرانی با حضور اساتید و دانشجویان این رشته در سالن اندیشه برگزار شد. سخنران در این جلسه جزئیات آماری دقیقی از کاربرد عناصر انسجامی و واژگانی در نوشتار تنی چند از نویسندگان صاحب سبک را بررسی و تحلیل نمود، که در اینجا به برخی از موضوعات مطروحه در این جلسه اشاره می شود.

اهمیت نقش زبان و صیانت از آن از یک سو، و ضرورت کاربرد صورت های نوشتاری گوناگون آن در سطح گسترده ای از فعالیت های بشری از دیگر سو، مطالعه در خصوص نثر فارسی را، به منظور شناخت دقیق تر و علمی تر مشخصه های آن، در زمره وظایف پژوهشگران حوزه زبان شناسی و ادبیات فارسی قرار می دهد. پژوهش هایی که در این زمینه، چه در شاخه ادبیات و چه در شاخه زبان شناسی، انجام می شود همه در جهت کشف حقایقی است پنهان از نظرها برای ارتقای سطح آگاهی ها و نیل به کمال هر چه بیشتر. بی تردید همکاری و هم کوشی پژوهشگران و متخصصان این دو رشته مرتبط به هم در به بارنشستن این مهم تأثیر بسزایی دارد. این مقاله نگاهی دارد به نتایج یک بررسی جامع زبان شناختی در خصوص نثر فارسی که بر اساس دو شیوه رایج در پژوهش های زبان شناختی متون نوشتاری صورت پذیرفته است: نخست، شیوه ای است مبتنی بر نظریه هلیدی و حسن (Cohesion in English ۱۹۷۶)، در تحلیل کلام Discourse Analysis و دیگری هم شیوه آماری معمول در زبان شناسی رایانه ای است.

- ۱- در مطالعه کلامی، میزان انسجام متن و کاربرد ابزارهای انسجام در نوشتار تنی چند از نویسندگان صاحب سبک بررسی می شود.
- ۲- در بررسی رایانه ای، جزئیات آماری دقیقی از کاربرد عناصر انسجامی و واژگانی به دست داده می شود.
- ۳- در پایان، با تحلیل و سنجش این یافته های کلامی و رایانه ای و آمارهای مربوط به آنها، به نتایج شایان توجهی دست می یابیم که ما را در شناخت انواع نثر و سبکهای گوناگون آن یاری رسان خواهد بود.

کارگاه ها و درس گفتارها

پژوهشکده زبان شناسی پاییز و زمستان امسال در بخش کارگاه ها و درس گفتارها نیز فعال بوده است. در بخش فرهنگ و زبان های باستانی، سلسله درس گفتار «در سنامه تاریخ ادبیات مانوی» در ۱۰ جلسه توسط محمد شکری برگزار شد. کارگاه آموزشی دیگری نیز با عنوان «روش قرائت و بازسازی دستنویس های مانوی تر فان» در ۶ جلسه توسط محمد فومشی تشکیل شد. این دو دوره با استقبال دانشجویان مواجه شده و بسیاری از آنها خواستار برگزاری دوباره دوره ها بودند.

در بخش زبان شناسی نیز این پژوهشکده با همکاری انجمن زبانشناسی ایران ۲۷ بهمن ماه ۱۳۹۰ کارگاه نحو را برگزار می کند. در این کارگاه ۸ سخنرانی تخصصی در زمینه های مختلف نحو زبان فارسی و در قالب نظریه های جدید زبان شناسی در محل پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی ایراد می شود. همچنین با توجه به رشد چشمگیر اهمیت مطالعات در زمینه عصب شناسی زبان، کارگاه یک روزهای در این زمینه زیر نظر استاد عشاری ۷ اسفند با حضور علاقه مندان برگزار شد. علاوه بر این بهمن امسال سخنرانی بهرام برومند با عنوان «تسخه شناسی خطی متون پهلوی و اوستا» برگزار می شود. دیگر برنامه پیش بینی شده برای اسفند امسال سخنرانی دکتر میرفخرایی از اعضای پژوهشکده زبان شناسی با عنوان «ادبیات اندرزی و دینکرد ششم» خواهد بود. گزارش تکمیلی این کارگاه ها و سخنرانی هادر شماره های آتی منتشر می شود. همچنین ۲۷ دی ماه سخنرانی دکتر زاله آموزگار با عنوان «معمای با یک لنگه کفش راه رفتن» برگزار شد. در برخی از متون پهلوی، در کنار کارهای ناپسندی مانند سخن گفتن به هنگام غذا خوردن، از این موضوع هم سخن به میان آمده و تأکید شده که کفار به زیادی به دنبال دارد. دکتر آموزگار در این سخنرانی غیر منطقی بودن چنین سفارشی را بررسی کرد.

هفته پژوهش در پژوهشگاه

امسال نیز، مانند سال های گذشته هفته پژوهش در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی پر رونق و با شکوه برگزار شد. همکاران بخش ها و گروه های مختلف با تلاش و زحمات زیاد برنامه های متنوعی برگزار کردند. تقدیر از پیشکسوتان، برگزیدگان و کارمندان، حضور در نمایشگاه و برگزاری چندین سخنرانی تنها بخشی از برنامه های برگزار شده بود. آنچه در ادامه می خوانید خلاصه تعدادی از سخنرانی های ایراد شده در این هفته است

اخبار

ویژه نامه هفته پژوهش

ویژه نامه کنگره ملی علوم انسانی

انتشارات

مثل دکتر مدرس نشسته است. ایشان وقتی صحبت می کند، هر کلمه اش به چندین جمله خیلی ها می آرد، با این حال ما باز هم عمق حرف هایشان را به راحتی درک نخواهیم کرد. این ها کوه های بزرگی هستند اما بیشتر شبیه کوه های یخ می مانند که اصل شان زیر آب نهفته است و برگزیده بودن هم یعنی همین. من متأسفم از این که فعالیت پژوهشگران تازه کارمان را در ارتباط با این افراد تنظیم نمی کنیم. خیلی دوست دارم که می توانستیم چنین کاری بکنیم. من یکبار از اساتید بزرگوار می که در پژوهشگاه هستند خواهش کردم که بر همه طرح های پژوهشی که افراد تازه کار انجام دادند نظارت کنند و یک جوری بالای سرشان باشند. جدا توصیه می کنم بزرگانی که در پژوهشگاه داریم را از دست ندهید. چون جاهای دیگر ممکن است سی چهل سال کار کرده باشند، ولی اینها سی سال چهل سال رشد کرده اند. درست مثل کوه رفتن، وقتی با توک قله نگاه میکنید می گوید می رویم و می رسیم دیگر! یک ساعت، دو ساعت، ... ۱۰ ساعت، هر قدر می روید نمی رسید. بعد می گوید: «عجب، فکر نمی کردم اینقدر دور و سخت باشد.» این حکایت ما و همین چهره های برگزیده پژوهشگاه است. همه ما، کارمند، کارشناس، عضو هیئت عملی باید برویم و خم و چم کار را از اینها یاد بگیریم. تجلیل از این افراد هم تجلیل از خود علم است. تجلیل از چیزی است که هیچ جای دیگر به دست نخواهید آورد. اینها ذخیره های بسیار بزرگی برای جامعه ما هستند و اهمیت دارد که جامعه این را بفهمد. من به شهرداری پیشنهاد دادم در هفته پژوهش به جای هر کاری چهره این افراد را به جامعه بشناسانند. یعنی همان طور که مردم فوتبالیست و بازیگر را می شناسند، این ها را هم به بشناسند. ما هم به سهم خودمان قدر دادن زحمات همه این بزرگواران هستیم. بودن در محضر این افراد توفیقی است که خداوند به ما داده است. امیدواریم که این افراد هم با همان خلوص و صدقی که معمولاً در کار پژوهش و پژوهشگری هست، لطف شان شامل حال ما بشود و به رشد پژوهش و پژوهشگری در پژوهشگاه کمک کنند.

هفته پژوهش را خدمت همه همکاران عزیز تبریک عرض می کنم. امیدوارم جامعه ما به درجه ای از رشد و تعالی برسد که بداند مهمترین مسئله کشور پژوهش است. متأسفانه هنوز وضعیت جامعه ما به این حد نرسیده است در حالیکه معیار رشد یک جامعه میزان پژوهش آن است. درصد اثری ای که برای پژوهش می گذارد، میزان کارهای پژوهشی که انجام می دهد بسیار اهمیت دارد. از همه مهمتر این که پژوهش کاری نیست که به این سادگی به هر کسی واگذار کرد. پژوهشگر کار بسیار سنگین، بزرگ، مهم و تخصصی ای را انجام می دهد. خیلی کارها را می شود به افراد دیگر سپرد، می شود وزیر و وکیل و مشاور را عوض کرد، اما نمی شود به کسی که پژوهشگر نیست گفت شما از فردا پژوهشگر هستید. پژوهشگر در فرآیند پژوهش ساخته می شود. بنابراین اهمیت دارد که پژوهشگر به مرحله ای قابل قبول از رشد و تعالی برسد. البته پژوهشگری که در هر پژوهش اش به رشد نرسد، پژوهشگر نیست. پژوهشگر واقعی کسی است که در هر کدام از کارهای پژوهشی اش باید به درجه ای از رشد برسد. در عرض این دو سه سالی که خدمت شما بوده ام، یکی از کارهایی که خارج از پژوهشگاه و در وزارت خانه دنبال کرده ام این بوده که ارزش پژوهش را از آموزش خیلی بالاتر ببریم. قبلاً اگر در دانشگاه می گفتند استادی عضو هیئت علمی پژوهشی است یا آموزشی، تصور این بود که آموزشی بودن بهتر است. اما می خواهیم کار را به جایی برسانیم که فعالیت پژوهشی شان خودش را پیدا کند. همه باید بپذیرند که استاد دانشگاه با هر درجه ای وقتی استاد برجسته ای است که خوب پژوهش کرده باشد. در پژوهش است که میزان خلاقیت ها مشخص می شود. مهم ترین سرمایه کشور هم سرمایه انسانی است. برای همین کشوری مثل آمریکا حاضر است پول بدهد و آدم های با استعداد را بپرس کند. چون می داند دارد سرمایه جمع می کند. با این حساب مهم ترین آدم های کشور هم باید پژوهشگران برگزیده باشند و پژوهشگران برگزیده هم آنهایی هستند که سال به سال رشد کرده اند. اینجا و در جمع ما کسی

دکتر آیت اللهی:

تجلیل از
پیشکسوتان
تجلیل از
علم است

مثالی می زنم و در واقع همراه با این مثال تشکر خودم را از خانم دکتر پارسا ارائه می کنم. وقتی در مورد کتاب کفایه الطب صحبت می شد یک پیشنهاد خیلی خوب هم رسید. اینکه زادگاه این شخص در تقلیس است و چه بهتر که همزمان با انتشار کتاب در ایران، یک مراسم هم در آن شهر داشته باشیم، کتاب آنجا معرفی بشود. بعد پیشنهاد شد این برنامه را به یک برنامه بزرگتر تبدیل کنیم. این توانمندی ماست که محققانی داریم که وقتی کتابی را منتشر می کنند، ظرفیت کارهای بزرگتر هم در کنارش فراهم می شود. اگر با یک برنامه ریزی بتوانیم کتاب ها را با کمک مترجم و مصحح و نویسنده ها بهتر و سریع تر در معرض دید بیاوریم، تاثیر گذاری اش خیلی زودتر خواهد بود. البته کتاب که چاپ می شود بالاخره جای خودش را پیدا می کند. حالا ممکن است طول بکشد اما بالاخره این اتفاق می افتد. اما محصول تلاش برای معرفی سریع تر و بهتر کتاب، پرورش و توانمند سازی بیش از حد محققان و اعضای هیئت علمی ما است که با این کار می تواند و باید تعقیب بشود. این توضیحات عرض می کنم که برنامه امروز بیشتر جنبه نمونه وار دارد و در آینده باید بیشتر تکرار بشود. عریضم را با تشکر از جناب آقای زعفرانچی که برای انتشار کتاب با اهتمام جدی دارند به پایان می برم. خیلی ممنونم از همه شما

با عرض سلام و احترام، هفته پژوهش را خدمت شما تبریک عرض می کنم و از همه کسانی که برای برگزاری این مراسم زحمت کشیده اند تشکر می کنم. یکی دوتا نکته را خیلی مختصر خدمت شما عرض می کنم. بحث تقدیر و تشکر به صورت مثالی مطرح است و به این معناست که درباره همه آثاری که در طول سال منتشر می شود و قابل تقدیر است این اتفاق بیفتد. نکته بعدی عبارت از این است که معمولاً این کارها چون به صورت معمول و جاری در پژوهشگاه انجام می شود خیلی از اوقات ممکن است کاری معمولی به نظر برسد، ولی واقعیت این است که هیچ کس به اندازه محقق و مجری که کتاب را فراهم آورده شایستگی این را ندارد که درباره کتابش صحبت کرده و آن را معرفی کند. تنها اوست که می تواند ابعاد و زوایای پنهان اثرش را توضیح بدهد، گروه های مخاطب را شناسایی کند و این کتاب را به آنها بشناساند. بنابراین برنامه تجلیل از پژوهشگران نمونه و برتر را در واقع با این منظور به عنوان یک ایده و یک طرح اجرا می شود و امیدوارم شرایطی فراهم شود تا همه کسانی که نویسنده هستند و طرح پژوهشی انجام می دهند و محصول شان به صورت کتاب در می آید، بتوانند در چنین فضایی کتاب شان را معرفی کنند.

دکتر یوسفی فر:

باید برای
معرفی بهتر
کتاب ها
برنامه ریزی
کنیم

دکتر مدرسی:

باید بیشتر
به سمت
کیفیت
برویم

های مختلف علوم انسانی و اجتماعی بتوانند کار کرده و نیازهای اجتماعی را برآورده کنند. از آن زمان سی سال می گذرد، خیلی ها زحمت کشیده اند و به نظرم در مجموع نتیجه بسیار خوبی است. تا آنجایی که یادم هست مدیرانی که ما داشتیم اولین آقای دکتر حجت و بعد شادروان دکتر بروجردی و بعد خانم دکتر حکمی و سپس آقای دکتر گلشنی بودند.

اکنون آقای دکتر آیت اللهی فرصتی را دارند که دیگران ندارند. ایشان هنوز بسیاری از کارها رو می توانند برای پژوهشگاه انجام بدهند و تا کنون هم انجام داده اند. من شخصاً از همه این کسانی که نام بردم تشکر می کنم، چون همه دنبال ارتقاء دانش، تولید علم و تولید پژوهش های بوده اند.

کارنامه پژوهشگاه اگر نخواهم بگویم درخشان، می خواهم بگویم بسیار خوب بوده است. کارهای بسیار ارزنده ایی در این سی سال انجام شده که اگر بخواهیم مقایسه کنیم از مؤسسات علمی دیگر دست کم ندارد و حتی فراهم تر از آنها ست. کارهای تحقیقی بسیار ارزشمندی در این پژوهشگاه انجام شده و اکنون ما صاحب یک تجربه بسیار خوب هستیم. حالا با این تجربه خوب اگر به آینده نگاه کنیم به نظرم آینده روشن است.

در چند سال گذشته همکاران جوانی به ما پیوستند که من به عنوان یک کسی که سالها در این جا بودم امید بسیاری به آنها دارم. علاوه بر این به نظرم از این پس ما باید به سوی تأکید بر کیفیت کارها برویم، چون کمیت به تنهایی می تواند خطرناک باشد. ما تولید علم می کنیم اما این تولید علم اگر فقط متکی بر کمیت باشد، ممکن است به ضد آن هم کشیده شود.

بنابراین تأکید من این که حتماً کیفیت را همانگونه که تا کنون مورد توجه بوده، بعد از این هم در نظر داشته باشیم. از همکاران عزیز متشکرم و آرزو می کنم پژوهشگاه ما در آینده بتواند از این جایگاهی هم که مدار دفراتر برود.

خیلی متشکرم، باید تشکر کنم از مدیریت پژوهشگاه و همکارانی که فکر کردند من هم می توانم در زمره پیشکسوتان قرار بگیرم. واقعیت این است که موقعی که یکی از همکاران به من اطلاع دادند که چنین تصمیمی گرفته شده، اولین سؤالی که برایم مطرح شد این بود که پیشکسوت کیست؟

من هر چه در خود جستجو کردم علائمی از پیشکسوتی ندیدم. بعد بیشتر فکر کردم که پیشکسوت کیست. واقعاً به نظرم رسید که پیشکسوت ره رویی است که با علاقه شدید بلکه با عشق مسیری نا رفته و ناهموار و بیش از دیگران طی کرده و راه و برای دیگران هموار می کند. از این جهت او را شاید بتوانیم پیشکسوت بدانیم.

پیشکسوت کسی است که سعی می کند با خلاقیت و نوآوری خودش خلاءهای موجود در عالم علم و جامعه را پر کند. پیشکسوت کسی است که دارای دقت علمی هست اما گرفتار وسواس نیست، چون وسواس می تواند کار علمی را متوقف کند. من خودم گرفتار این بیماری هستم. پیشکسوت آدم با تجربه ای است ولی الزاماً مثل بنده سپیدموی نیست.

می تواند یک آدم جوان هم در عرصه ای راه نرفته ای را برود و گشایشی ایجاد کند. در پژوهشگاه ما خوشبختانه این گونه افراد زیاد هستند که می توانند این ویژگی ها را داشته باشند. اما من در خودم غیر از همان موی سپید نشانه دیگری نمی بینم. برای همین تشکر می کنم از کسانی که سعی کردند من را هم در این گروه قرار بدهند. پژوهشگاه ما به نظرم اکنون سی امین سال تأسیس اش را می گذرد.

اگر درست یادم باشد سال ۱۳۶۰ این ساختمان برای پژوهشگاه در نظر گرفته شد. داشتیم فکر میکردم چه مدیران و چه اعضاء هیئت مدیره و پژوهشگرانی دنبال این هدف بوده اند که امکاناتی فراهم بشود برای این که گروهی با تخصص های خاص در عرصه

تفسیر قرآن هایی که در آنجا چاپ شده و نسخه های خطی که منتشر شده واقعا قابل توجه است و همین الان اگر نگاه فرمایید بخش مهمی از آثاری که ما در فهرست انتشارات پژوهشگاه داریم، به اسم آنهاست.

اما الان واقعا زمینه های کار زیادی فراهم هست و کارهای نا تمام زیادی از گذشته مانده است. باید کارهای خوب گذشته تداوم پیدا کند و اینجا تنها جایی است که می تواند متولی این کار باشد. تا جایی که من می دانم در این زمینه واقعیتی هست که کارهایی که اینجا انجام می شود بسیار دیر هنگام نتیجه می دهد. شبیه کارهای توی خانه می ماند که از صبح تا ظهر مادر خانه خوراک می پزد، بعد بچه ها می آیند و به مبارکی و سلامتی ظرف ۱۰ دقیقه همه غذا را می خورند و چیزی که برای خانم باقی می ماند سفره است که باید جمع کند و ظرف هایش را بشوید.

بله! واقعیت این است پژوهش کاری زمان بر است و تأثیراتش دیرتر دیده می شود. پژوهشگاه تا حالا موثر بوده و امیدوارم که کارهای جدید هم به خوبی ادامه پیدا کند، چه در بخش آموزشی و چه در بخش پژوهشی. همه پیشکسوت ها هم باید دست بچه ها را بگیرند و راهنمای شان باشند. بیشتر از این وقت تان را نمی گیرم و خیلی از لطفی که کردید ممنونم ...

خیلی متشکرم که من را انتخاب کردید ولی شما واقعا به جز جرم شناسنامه ای، هیچ جرم دیگری در این زمینه ندارم. مثل این که از همه پیشکسوت های اینجا من پیشکسوت ترم! به حساب از آقای دکتر مدرسی که یک سال بزرگترم و از آقای دکتر کرباسی که نوزده بیست سال. این البته من را جزء پیران می کند ولی پیشکسوت نمی دانم!

همان طوری که آقای مدرسی می فرماید ما در اینجا پیشکسوت ها را کمی عقب ترمی بریم. عادت داریم که دکتر کیا، دکتر خانلری و یادش بخیر آقای بروجردی و دیگران و آخرین شان که از دست دادیم متأسفانه دکتر حق شناس را پیشکسوت بدانیم. به هر حال من مدت ها است که اینجا هستم؛ یعنی از سال ۱۳۵۱.

البته آقای دکتر عاصی قبل از من اینجا بوده اند. من کارم را شروع کرده بودم که آقای بهار به من گفتند که بیا به اینجا و در خدمت ایشان بودم. سعی بزرگانی که من در اینجا دیده ام این بوده که در ایجاد یک سنت پژوهشی در این مملکت تلاش کنند. الان همه مطمئنیم ادامه آن تلاش ها وجود دارد. مثلاً این نسخه های خطی که دکتر رادفر اشاره فرمودند در هندوستان. البته در گذشته کارهای ارزشمندی انجام شده، چه در فرهنگستان ادب و فرهنگستان زبان و چه در جاهای دیگر. تعداد

دکتر
کنایون مزدا پور:

باید کارهای
نا تمام را
تمام کنیم

دکتر کلباسی:

از خودمان پرسیم با گذشته چه تغییری کرده ایم؟!

به نام آنکه جان را فکرت آموخت. جناب آقای دکتر مدرسی البته از سر تواضع و البته انکسار نفس از قرار گرفتن در زمره پیش کسوتان اظهار شگفتی کردند. من داشتم فکر می کردم که اگر بنده بخواهم این جمله و این عبارت و بگویم، باید دو چندان باشد. اما اجمالاً عرض کنم که همین معنا با شدت بیشتری در مورد بنده صادق است. الا این که حسن نظر پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی و متولیان این پژوهشگاه بر خودم را به فال نیک بگیرم، الا اینکه کوشش کنم نواقص و کاستی هایی که تبعاً در کار همه ما و در کار بنده به نحو اولی هست برطرف کنم و شایسته این که نام پژوهشگر یا شایسته یا پیش کسوت و امثالهم اطلاق بشود. به هر حال من خودم را به طور قطع لایق اینها هم نمی دانم. از باب این که استادان محترم چند کلمه ای سخن گفتند، من هم به خودم اجازه می دهم چند نکته را عرض کنم.

همانطور که می دانید یونانی ها و شاید قبل از آنها ها مصری ها قائل به حرکت دورانی عالم بودند. آنها عالی ترین و کاملترین شکل را شکل کره می دانستند و جاودانه و عالی ترین حرکت را حرکت دورانی می دانستند. سوالی که قابل طرح است و در ادوار اخیر هم مطرح شده این است که در حرکت دورانی نقطه آغاز و پایان یکی است. شیء از هر جایی که شروع کرده به همان جا هم می رسد و انجامش با آغازش یکی است. اگر چنین باشد عالم از جایی که شروع کرده به همان جا هم ختم می شود. در اجزاء و اعیان و اشیاء و موجودات هم چنین تقدیری هست که از همان جایی که آغاز کرده اند به همان جا هم می رسند. این با اصل تکامل و اصل تحول آدم سازگار نیست که چیزی که از جایی آغاز کرده به همان جا برسد. ما در زندگی و در حیات خودمان هم توقع داریم که در هر فصلی و در هر مقطعی و در هر سالی وضعیتی متفاوت با گذشته پیدا کنیم. اما برای حرکت دورانی این منظور افاده نمی شود.

در قرن ۱۸ و اوایل قرن ۱۹ فیلسوف بزرگ آلمانی یعنی هگل وقتی از حرکت و حرکت دورانی پایان اشیاء سخن می گفت اضافه کرد که این حرکت حرکت تصعیدی است، حرکت رو به بالا است. یعنی عین فتر رو به بالا و رو به کمال هم حرکت می کنیم. بنابراین نقطه آغاز و نقطه پایان یکی نیست، ما هر سال به مناسبت های مختلف گرد هم می آییم و مصداقش در مورد زندگی همه ما آغاز سال جدید است. توجه بفرمایید ما کلمه ای داریم به نام نوروز که تعبیر ساده اش می شود روز از نو و حیاتی جدید، حیاتی متفاوت با گذشته. حالا که هفته پژوهش است باید یاد این باشیم

که بایسته های ما چیست و کرده های ما چگونه است. حالا که گرد هم جمع شده ایم، می توانیم سوال کنیم که امروز ما با گذشته چه تفاوتی کرده که اگر نکرده نباشد با حرکت عالم و با حرکت تکوینی عالم سازگار نیست. به اعتقاد بنده کشور ما عرضی و سماوی، مادی و معنوی چنان ظرفیت و چنان شایسته ای دارد که گویی خداوند این ظرفیت را به هیچ نقطه ای از عالم عطا نکرده. من این را از باب حس وطنی و ناسیونالیستی عرض نمی کنم. آنها ای که در چهار گوشه عالم گشته اند و احیاناً سکنی گزیدند یا سکنی داشته اند، این را به خوبی می دانند که به لحاظ انسانی و نیروی انسانی چنین است.

به عنوان یک معلم کوچک و معمولی عرض می کنم وقتی با دانشجویان و محصلان در یک کلاس هستیم و حضور داریم حقیقتاً به این می رسم که دنیای استعداد و دنیای ظرفیت در اختیار ماست و خداوند کرم و فضل خودش را نسبت به این مملکت و این ملت و قوم ایرانی دریغ که نکرده، فوق دریغ هم به آنها عطا کرده است. حالا باید بینیم آیا از این ظرفیت ها به نحو که شایسته هست استفاده می شود؟ نکته ای است که باید در موردش فکر کنیم و تأمل کنیم بینیم که با این دریا و این اقیانوس خلاقیت و استعداد چه باید کرد و چه می کنیم. بدون این که در مقام مدانه و تألیف باشم پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی را از این باب تحسین می کنم چه در دوره فعلی و چه در ادوار قبلی، چرا که اینجا به یمن مدیریت فهیم دلسوز و دغدغه مند اهل علم تلاش کرده که این فضا و این مجال خلاقیت را نه تنها ننهد، بلکه گسترش بدهد. اگر در دیگر جاهای این مملکت هم چنین اتفاقی بیفتد، یقین بدانید که حرکت ما و افقی که تجربه خواهیم کرد صدها و هزاران برابر چیزی است که دیده می شود.

البته موانع و محدودیت ها هم وجود دارد و البته باید گفت متأسفانه اندک هم نیست و موانعی که از بیرون و به هر حال شرایط اداری و دیوانی و وضعی که همه ما به هر حال کمابیش مطلع هستیم طبعاً تحمیل می شود.

به هر حال برای همه بزرگواران آرزوی توفیق می کنم. امیدوارم در غربت علوم انسانی این چراغ را مغتنم بدانیم و بدانید. علوم انسانی رکن رکن قوام یک ملت و یک تمدن است و برای همین باید چراغ پژوهشگاه را روشن نگه داریم. احیاناً اگر مشکلاتی هست باید با صبوری و شکیبایی پشت سر بگذاریم. آرزوی موفقیت برای همه دارم...

که این جانب سه سال در شبه قاره و در دانشگاه اسوانیه حیدرآباد دکن زبان و ادبیات فارسی تدریس می کردم، خاصی به مسئله شبه قاره و فرهنگ و ادبیات گذشته و باستانی آن جا داشتم و سعی کردم که بخشی از کارهایم را در ارتباط با فرهنگ و ادبیات و تاریخ و زمینه های مختلف شبه قاره قرار بدهم به هر حال من فکر می کنم که در آینده ما حتماً باید در پژوهشگاه بخشی در ارتباط با شبه قاره داشته باشیم و عده ای از همکاران ما در این زمینه کار بکنند چون بنای فرهنگی و آثار فرهنگی که در آن منطقه هست بخش معظمی از فرهنگ و ادبیات فارسی است. بنابراین ضرورت دارد که به نوعی شناخته شده و در اختیار دیگران قرار بگیرد. من می خواهم که مسئولان محترم در آینده بخشی را به این موضوع اختصاص بدهند و سعی کنند تا جایی که امکان دارد این ذخایر فرهنگی و نسخه های خطی ناب که شاید خیلی از آنها در کشور ما نیست و ما به آنها نیاز داریم، در دسترس قرار بگیرند. لازمه این کار هم پیش بینی گروه ها و بخش های تخصصی برای فعالیت در این زمینه در پژوهشگاه است. امیدواریم که با رفع این نرسایی ها و کمبودها شاهد پیشرفت های بیشتری باشیم ...

دکتر رادفر:

ذخایر فرهنگی شبه قاره را دریابیم

نخست هفته پژوهش را به همکاران عزیز و حضار گرامی تبریک می گویم و امیدوارم در طول سال بتوانیم همواره در کار ارتقاء دانش و بالا بردن پژوهش باشیم. به هر حال از مسئولان محترم پژوهشگاه جناب آقای دکتر آیت اللهی و جناب آقای یوسفی فر و همه همکاران عزیز دیگر تشکر می کنم که نام من را هم جزء این سیاهه قرار دادند، در حالی که من کوچک تر از آن هستم که به عنوان پیش کسوت در پژوهش پژوهشگاه نامم برده شوم. به هر حال آنچه که مسلم هست ما در سالیان درازی که با پژوهشگاه و قبلاً هم با فرهنگستان همکاری می کردیم به مسائل مختلف پژوهشی توجه داشتیم و آرزو داشتیم که در این زمینه پیشرفت کنیم. از محضر استادان بزرگوار می گویم که در گذشته بودند و الان هم هستند استفاده کرده ایم. بنابراین سعی می کنیم آنچه اطلاع داریم و می دانیم را سعی می کنیم که اگر قابل باشد در اختیار دانشجویان خودمان و بعضاً در اختیار همکاران قرار بدهیم. زمینه های تحقیق و پژوهش هم بسیار گسترده و وسیع است و نمی توانیم ادعا کنیم که در همه زمینه ها صاحب نظر هستیم، بلکه هر کسی در یک زمینه و یا دو زمینه خاص کار می کند. از آن جایی

در چهارمین روز از هفته پژوهش در پژوهشگاه برگزار شد

نشست بررسی راهکارهای افزایش تأثیر گذاری عمومی پژوهش

نشست بررسی راهکارهای افزایش تأثیر گذاری عمومی پژوهش، در چهارمین روز از هفته پژوهش با حضور دکتر عماد افروغ، دکتر حمیدرضا آیت‌اللهی و دکتر ذاکر صالحی برگزار شد. در این نشست که با استقبال همکاران نیز مواجه شد، پس از سخنرانی میهمانان، برای دقایقی دکتر افروغ و دکتر آیت‌اللهی درباره اختلاف نظر هایشان بحث و تبادل نظر کردند. آنچه در ادامه می‌خوانید خلاصه سخنرانی دکتر افروغ و دکتر ذاکر صالحی است که در رسانه‌ها نیز منعکس شده است.

برحسب غالب بودن دیدگاه پوزیتیویستی در کشور، روش‌های پژوهشی در کشور بیش از حد کمیت‌گراست. با دو جریان پوزیتیویست و هرمنوتیک مواجه هستیم اما لازم است روشی باشد که از هر دو جریان استفاده کند اما هیچکدام از آنها نباشد.

افروغ با اشاره به اینکه روش هم تنها یک ابزار نیست و خود روش هم دارای مثلث است، گفت: روش با نظریه اجتماعی و فلسفه اجتماعی تعامل دارد. می‌خواهیم یک ضلع دیگر به این مثلث اضافه و آن را تبدیل به مربع کنیم و آن ضلع محقق و اخلاق است.

وی با اشاره به اینکه هستی‌شناسی مقدم بر روش‌شناسی است تصریح کرد: جهان تابع معرفت ما نیست. انسان محوری که از دکارت شروع شد و در کانت هم باز تولید شد را بر نمی‌تابیم. هر واقعیت بیرون از ما سه سطح دارد؛ تجربی، فعلیت‌یافتگی و سطح واقعی که اصلاً دیده نمی‌شود. این خط بطلانی بر پوزیتیویست‌هاست. تقدم موضوع بر موارد دیگر می‌تواند بر شناخت ما تأثیر بگذارد. موضوعات ساخت یافته، تمایز یافته و متغیر هستند.

افروغ در ادامه با بیان اینکه گام اول پژوهش مفهوم‌شناسی است گفت: لازم است موضوع مفهوم‌شناسی شود. حسب این مقدماتی که گفته شد روش تنها یک ابزار خنثی نیست و یک مفهوم کاملاً عملی است و با زیست‌جهان ارتباط دارد. وی تأکید کرد: نسبتی میان فرهنگ و جامعه از یک سو و علم از سوی دیگر باید برقرار شود. نباید عرصه آکادمیک با عرصه زیست‌جهان و حیات پرشور اجتماعی بیگانه باشد در این صورت دانشگاه هیچ نیازی را نمی‌تواند پاسخگو باشد. اگر پژوهش‌ها تا کنون خوب و مطلوب بود، تا حالا عمومی شده بود.

دکتر افروغ: روش‌های پژوهشی کشور بیش از حد کمیت‌گراست

دکتر عماد افروغ جامعه‌شناس و استاد دانشگاه در این نشست، با انتقاد از وضعیت پژوهش در کشور گفت: در اغلب پژوهش‌هایی که در حوزه و رشته ما در کشور صورت گرفته عرصه دانش نظری با دانش عملی (زیست‌جهان) بیگانگی وجود دارد.

وی افزود: پژوهش‌هایی که در کشور صورت می‌گیرد هیچ ربطی با نیاز مردم ندارد و در فضای زیست‌جهان آنها نیست. اگر قرار باشد پژوهش‌های خوبی انجام شود معتقدم باید یک مثلث موضوع، هدف و روش وجود داشته باشد، البته لازم است تناسبی میان این موضوعات وجود داشته باشد و هر دو مورد از اضلاع مثلث هم می‌توانند با هم تعامل داشته باشند.

افروغ با تأکید بر اینکه موضوعات در پژوهش متفاوت هستند، افزود: هر موضوعی تبیین بر نمی‌تابد مثلاً وقتی موضوع تحقیق ایدئولوژی است این می‌تواند چه نسبتی با پیش‌بینی داشته باشد.

این محقق و نویسنده کشورمان با بیان اینکه غالب پژوهش‌های علوم انسانی و حتی علوم طبیعی واجد یک وجه هرمنوتیک هستند، گفت: برای شناخت یک پدیده باید از دالانی از مفهوم عبور کنیم.

وی با بیان اینکه متأسفانه بر روی این مثلث دقت نمی‌شود، تأکید کرد:

ضعیف، بیمار و غیر کاربردی است و با نیازهای جامعه گره نخورده است. اگر این مفروضات را بپذیریم باید چشم‌ها را شست و گونه دیگر اندیشید و سعی کرد تا این مشکلات را برطرف شوند.

وی با بیان اینکه نباید میان امپریالیسم پوزیتیویستی و هرمنوتیکی در تردد باشیم، تصریح کرد: رویکرد من در روش‌پژوهشی زیست‌بوم‌شناختی است. اگر علوم انسانی را جزئی از این زیست‌بوم بدانیم باید واقعیت‌های آنرا تشخیص دهیم.

این محقق و مدرس افزود: در کشورهای جهان سوم دور باطلی در توسعه علمی وجود دارد و آن این است که در این کشورها تولید علم اندک است و این علم اندک هم توسط دستگاه‌های اجرایی مورد استفاده قرار نمی‌گیرد و بنابراین اجرایی نشده، در فرهنگ جذب نمی‌شود و دوباره تولید علم صورت نمی‌گیرد. مدیر گروه مطالعات تطبیقی و نوآوری در آموزش عالی مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی گفت: علوم انسانی هر چه بیشتر مصرف شود بیشتر تولید می‌شود و هر چه بیشتر تولید شود بیشتر مصرف می‌شود.

دکتر ذاکر صالحی: برخی علوم انسانی کشور را بیمار می‌دانند!

دکتر غلامرضا ذاکر صالحی مدیر گروه مطالعات تطبیقی و نوآوری در آموزش عالی مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی هم در این نشست در ابتدای سخنانش این سؤالات را مطرح کرد که با علوم انسانی موجود چه برخوردی باید کرد و چگونه باید آن را ارزشیابی کرد؟

وی افزود: در یکی از کرسی‌های نظریه‌پردازی که در دانشگاه تهران برگزار شد یکی از آقایان اعلام کرد ما در سه حوزه علمی سلول‌های بنیادی و هسته‌ای و نانو در کشور پیشرفت‌های زیادی داشتیم اما در حوزه علوم انسانی در کشور دارای مشکلاتی هستیم.

ذاکر صالحی در ادامه اظهار کرد: عده‌ای معتقدند علوم انسانی در کشور

هفته پژوهش در پژوهشگاه چگونه گذشت؟

یک گزارش فوری

اخبار

ویژه نامه هفته پژوهش

ویژه نامه کنگره ملی علوم انسانی

انتشارات

رئیس پژوهشگاه هدیه تمامی کارکنان را شخصا به آنها تقدیم کرد. یک اسکنر همراه که بدون نیاز به برق و بدون اتصال با رایانه هم کار می کند و یک EBOOK که علاوه بر قابلیت نمایش کتاب های الکترونیک، امکان پخش و ضبط صدا و تصویر را هم دارد هدیه کارکنان به این مناسبت بود. البته این امکان فراهم بود که همکاران یکی از این دو هدیه را انتخاب کنند.

در این مراسم همچنین از آقایان و خانم ها رباب اسکویی، فاطمه نعیمی، امید رضایی، سیده نرگس قاضی میرسعید، محمد محسن گلدانی، المیرا خانلرخانی، آمنه بختیاری، حبیب صحرایی، اباذر اشتیری، محمدعلی رحیمی، حمید رضا دالوند، محسن بنی اسدی، مجتبی شریفی نیا، بیتا محسنی به عنوان کارشناسان شایسته تقدیر، از خانم لیلا سادات زعفرانچی به عنوان مدیر شایسته تقدیر و همچنین خانم شیرعلیزاده به دلیل سخت کوشی تقدیر شد.

دومین روز از هفته پژوهش بود. جلسه هم اندیشی با موضوع «راهکارهای افزایش تأثیرگذاری عمومی پژوهش» و با سخنرانی دکتر افروغ، دکتر آیت اللهی و دکتر ذاکر صالحی هم دو شنبه و در سومین روز از هفته پژوهش برگزار شد. معرفی اعضای هیأت علمی و کارشناسان شایسته تقدیر عنوان برنامه چهارمین روز این هفته بود.

در این برنامه از خانم دکتر فروغ سلطانی، خانم دکتر فرزانه گشتاسب، خانم دکتر پروین ترکمنی آذر، خانم دکتر ژاسنت صلیبی، دکتر هادی و کیلی، دکتر عبدالله قنبرلو و خانم دکتر مهرنوش هدایتی تقدیر شد و هر کدام از آنها یک عدد لب تاپ هدیه گرفتند. چهارشنبه ۳۰ آذر و در آخرین روز از هفته پژوهش، مراسم تقدیر از کلیه کارکنان در قالب برنامه «روز تکریم پژوهشگران» برگزار شد.

نکته مهم این مراسم که بیش از ۲ ساعت طول کشید، اهدای هدایای کارکنان توسط دکتر آیت اللهی بود.

هفته پژوهش امسال نیز برنامه های متنوعی در پژوهشگاه برگزار شد. شنبه ۲۶ آذر ماه برنامه تجلیل از پژوهشگران برجسته برگزار شد که در این برنامه از دکتر مدرسی، دکتر مزدا پور، دکتر رادفر و دکتر کلباسی تجلیل شد. یکشنبه ۲۷ آذر و در دومین روز از هفته پژوهش، ضمن معرفی آخرین تولیدات پژوهشگاه از مؤلفان شایسته تقدیر تجلیل بعمل آمد.

لایب نیتس و مفسران فلسفه و اثر استاد دکتر کریم مجتهدی، فرهنگ توصیفی ادیان ترجمه و تألیف عبدالرحیم گواهی، عرفان در ادبیات عاشورایی نوشته اکرم کرمی، تصحیح غزلیات سعدی اثر مهدی مدائنی، بیت الحکمه و نقش آن در تحول علوم و پیشرفت تمدن اسلامی اثر سید ابوتراب سیاهپوش و کفایه الطب: گنجینه طب سنتی تألیف دکتر زهرا پارساپور آثاری بودند که در این مراسم از آنها تجلیل شد.

بازدید از نمایشگاه هفته پژوهش در نمایشگاه بین المللی، دیگر برنامه

پژوهشگاه

در نمایشگاه

همزمان با افتتاح نمایشگاه هفته پژوهش، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی نیز بخشی از دستاوردهای علمی و پژوهشی خود را در این نمایشگاه عرضه کرد.

گزارش روند پژوهش اعضای هیات علمی این پژوهشگاه در سه سال اخیر به همراه تازه های نشر پژوهشگاه و ۱۸ مجله علمی و تخصصی در حال انتشار از جمله موارد ارائه شده در این غرفه بودند. علاقه مندان ضمن بازدید از این غرفه و آشنایی با برنامه های این مرکز علمی - پژوهشی با ثبت مشخصات خود در بانک اطلاعاتی پژوهشگاه یک نسخه لوح فشرده

گنجینه حاوی ۶۰ عنوان از کتب قدیمی و بعضا نایاب پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی را بطور رایگان دریافت نمودند.

کتاب روایت دیدار حاوی سخنان اساتید دانشگاههای کشور در دیدار با مقام معظم رهبری به انضمام فرمایشات ایشان نیز از دیگر محصولات فرهنگی ارائه شده در غرفه پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی بود. نمایشگاه هفته پژوهش از ۲۲ آذر شروع شده و تا ۲۷ آذر ادامه داشت.

ویژه نامه دومین کنگره ملی علوم انسانی

انتشار یک اثر مهم در هفته پژوهش اخلاق پژوهش؛ مبانی و مسائل

کتاب اخلاق پژوهش؛ مبانی و مسائل به کوشش محسن جوادی و ۱۰ نویسنده دیگر در هفته پژوهش و به همت پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی منتشر شد.

این کتاب ۶۰۰ صفحه ای در واقع مجموعه ۹ مقاله مفصل از ۱۰ نویسنده در حوزه های مختلف مرتبط با پژوهش است. در آمدی بر اخلاق پژوهش (نوشته سید حمید اسلامی اردکانی)، درآمدی بر اخلاق پژوهش در فضای مجازی (نوشته علیرضا نقه الاسلامی) اخلاق در پژوهش های پزشکی (نوشته شهرام احمدی نسب) بیانیه ملی درباره حمل اخلاقی در پژوهش انسانی (نوشته زهره سادات ناجی و بیمان سلامتی) مستندات نقلی اخلاق پژوهش (نوشته غلامحسین اصغر زاده) اخلاق پژوهش و نظریه های اخلاقی (نوشته زهرا خزاعی) ابعاد اخلاق پژوهشی علمی (نوشته امیر دیوانی) دنیای جدید اخلاق پژوهش (نوشته حمید بخشنده آبکنار) و پیش نویس ضوابط بنیادی اخلاق پژوهش (نوشته سید حسن اسلامی) عناوین مقالات منتشر شده در این کتاب هستند.

محسن جوادی در بخشی دیگری از مقدمه کتاب، با یادآوری لزوم پایبندی پژوهشگر به اخلاق از مراحل اولیه می نویسد: «خطای اخلاقی در روند پژوهش متصور است و ممکن است جزئی از فرایند یک پژوهش از لحاظ اخلاقی خطا باشد. پرسش مهم این است که آیا غرض پژوهش که حل مسئله نظری یا علمی است در صورت ارتکاب خطای پژوهش، قابل تحصیل نیست؟»

وی ضمن کوشش برای پاسخ به این سوال که چه ارتباطی بین خطای اخلاقی و ناکامی در حل مسئله و یافتن حقیقت در یک فعالیت پژوهشی وجود دارد، بر این مسئله تاکید می کند که: «تردید نیست که گاهی خطاهای اخلاقی ما را از کشف حقیقت های بنیادی و یا مجهول های نظری باز می دارند، اما داستان پای بندی به اخلاق در فرایند پژوهش بیش از آنکه ارزش روشی داشته باشد و به کار تأمین و تضمین حقیقت یابی آدمیان و یا تدبیر مناسب برای رسیدن هدف آن ها بیاید، با عمق روح و روان آدمی (در اخلاق فضیلت) و با سود و منفعت آدمی (در اخلاق سود گرایی) و با ساختار و ماهیت سرشت عقلانی آدمی (در اخلاق کانتی) ربط و نسبت دارد.»

مؤلف و نویسندگان این کتاب ضمن تاکید بر اهمیت اخلاق پژوهش و اشاره به ابعاد مختلف آن، اظهار امیدواری می کنند این کتاب بتواند تمایل دانشوران جوان را به مطالعات اخلاق کاربردی و اخلاق پژوهش برانگیزد. علاقه مندان برای تهیه این کتاب می توانند با شماره ۸۸۰۴۶۸۹۱ تماس بگیرند یا به پایگاه اینترنتی پژوهشگاه به نشانی www.ihs.ac.ir مراجعه کنند. امکان سفارش پیامکی کتاب نیز وجود دارد. در صورت ارسال نام کتاب به شماره پیامک ۳۰۰۱۴۴۱۰۴، از سوی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی با متقاضی تماس گرفته شده، و کتاب به نشانی مورد نظر ارسال خواهد شد.

کنفرانس خبری کنگره ملی علوم انسانی

قبل از برگزاری کنگره ملی علوم انسانی، در کنار اطلاع رسانی‌های انجام شده و مصاحبه‌های پراکنده مسئولان کنگره، رئیس، دبیر علمی و دبیر اجرایی این کنگره در یک نشست خبری، ضمن تشریح مهم‌ترین نکات مرتبط به سوالات خبرنگاران پاسخ گفتند. آنچه در ادامه می‌خوانید منتخبی از انعکاس این نشست در رسانه‌های مختلف کشور است.

نهایی شدن بیش از ۱۰۰ مقاله برای کنگره ملی علوم انسانی وی با اشاره به اینکه امسال این کنگره ۱۴ و ۱۵ دیماه برگزار می‌شود، گفت: برای این همایش بیش از ۳۵۰ چکیده مقاله ارسال شد. این چکیده مقالات داوری و ۲۵۰ چکیده مقاله مورد پذیرش قرار گرفت. بر این اساس ۱۶۰ مقاله کامل ارسال شد که مورد داوری قرار گرفت و در نهایت بیش از ۱۰۰ مقاله مورد پذیرش قرار گرفت که به صورت مجموعه منتشر می‌شوند.

رئیس دومین کنگره ملی علوم انسانی افزود: یکی از نقدهای وارد به برگزاری کنگره‌ها در ایران این است که کنگره‌ای برگزار می‌شود و در نهایت در همان روز به اتمام می‌رسد و خروجی ندارند.

وی تصریح کرد: لذا تلاش این است در این کنگره مقالات زود چاپ شود تا در اختیار علاقمندان اصلی خود قرار گیرد. از سوی دیگر تلاش است تا بیانیه‌ای در اختیار کنگره قرار دهیم. باید توجه داشت قصد این نیست که بیانیه‌ای مشخص و به یک معنا از پیش تعیین شده ارائه شود بلکه هدف این است در این بیانیه دیدگاه‌های مختلف ارائه شده در حوزه علوم انسانی لحاظ شود.

آیت‌اللهی یادآور شد: این بیانیه بر اساس آنچه در کل مقالات آمده تهیه خواهد شد. هر مقاله ایده و رویکرد جدیدی دارد، این رویکردها استخراج می‌شود و مجموعه آنها به عنوان مجموعه رویکردهای مختلف در کشور در خصوص علوم انسانی مورد اهتمام قرار خواهد گرفت.

این استاد فلسفه افزود: در واقع برآیند مقالات ارائه شده به این کنگره به صورت یک بیانیه جدی ارائه می‌شود. در واقع بیانیه مبین وضعیت علوم انسانی کشور در حال حاضر از یک سو و آسیب‌های متوجه آن از سوی دیگر است.

علاوه بر این دو سو، راهکارهایی نیز برای مشکلات علوم انسانی کشور ارائه می‌شود.

وی افزود: با صحبت‌هایی که با برخی مسئولان شده قرار بر این است تا این راهکارها مورد پیگیری نیز قرار گیرند تا بتواند منشأ اثر در این حوزه باشد. لذا امید است کنگره علاوه بر ثمره علمی، ثمر اجرایی نیز داشته باشد. در این کنگره سند علوم انسانی که توسط پژوهشگاه تهیه شده نیز ارائه می‌شود، برای علاقه‌مندیانی که برای این کنگره ثبت نام کنند بسته‌های فرهنگی که مشتمل بر کتاب و مقالات ارزشمند است نیز تدارک دیده شده است.

آیت‌اللهی در پایان گفت: یکی از کارهای این کنگره نقد ۱۰۰ نظریه مهم جهانی در حوزه علوم انسانی در شوروی بررسی متون است. از سوی دیگر ۵۰۰ کتاب مهم داخلی در عرصه علوم انسانی نیز نقد می‌شوند.

رئیس پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی با اشاره به اینکه ۹۹ مقاله برای کنگره ملی علوم انسانی نهایی شده گفت: برآیند مقالات ارائه شده به این کنگره به صورت یک بیانیه ارائه می‌شود که مبین آسیب‌های علوم انسانی کشور و راهکارها خواهد بود.

حمیدرضا آیت‌اللهی رئیس پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی و رئیس دومین کنگره ملی علوم انسانی در خصوص دلایل و ضرورت‌های برگزاری کنگره ملی علوم انسانی در دیماه امسال گفت: در سال ۱۳۸۵ کنگره‌ای در مورد علوم انسانی برگزار شد، در آن سالها در مورد علوم انسانی سخن زیادی گفته نمی‌شد، بسیاری از مقالات آن کنگره چاپ شد ولی برخی مقالات ارائه شده کیفیت بالایی نداشت. این مقالات را می‌توان به عنوان مجموعه‌ای از دیدگاه‌های مختلف در مورد علوم انسانی در نظر گرفت.

وی افزود: بعد از آن کنگره قرار شد کنگره دوم راه اندازی شود. کنگره دوم توسط شورای بررسی متون و کتب علوم انسانی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی طراحی شد. این شورا حدود ۱۵ سال پیش به دستور مقام معظم رهبری تشکیل شد و از تمام اساتید دانشگاهی برای همکاری بهره می‌برد و با آنها توانست ارتباط برقرار کند. این شورا توانسته جریان نقد کتابهای علوم انسانی را ایجاد کند.

وی با اشاره به اینکه کار این شورا نقد و تحلیل کتابهای علوم انسانی است، گفت: این شورا ۱۲ گروه دارد و از تمام اساتید کشور بهره می‌برد و تنها متمرکز بر تهران نیست.

رئیس پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی تصریح کرد: لذا تجربه ای ۱۵ ساله در خصوص نقد و بررسی کتب علوم انسانی را از رهگذر این شورا داریم. باید توجه داشت که نگاه این شورا به کتاب‌ها و آثار نگاه آکادمیک است. کار این شورا به صورت نقد در مجله شورا و برخی دیگر به صورت نقدنامه منتشر می‌شود. برخی نقدها نیز به نویسندگان و ناشر ارسال می‌شود.

وی تصریح کرد: بر اساس تجربه‌ای که این شورا در اختیار داشت از دو سال پیش قرار بر برگزاری کنگره دوم شد. نهایتاً سال گذشته در این شورا برگزاری کنگره به تصویب رسید تا مسائل موجود در علوم انسانی کشور مورد بررسی قرار گیرد و برای آنها راهکار نیز ارائه شود.

این استاد دانشگاه در ادامه یادآور شد: این کار قبل از شوروی تحول در علوم انسانی صورت گرفت که البته به این شورا نیز برگزاری این همایش اطلاع داده شد.

دبیر علمی کنگره:

پرهیز از قضاوت‌های عجولانه

دکتر غلامعلی افروز در این کنفرانس خبری گفت: در برگزاری کنگره امسال، از تجربه اولین کنگره استفاده کرده و دهها جلد کتاب منتشر کردیم. حالا در دومین کنگره ملی علوم انسانی در نظر داریم اهداف را مشخص و جهت‌ها را روشن کنیم. در این کنگره بر کاربردی بودن مقالات تأکید شده و هیئت داوران با نگاه علمی و فرهنگی مقالات را مورد بررسی قرار داده‌اند. انتظار داریم تا با برگزاری این کنگره قدم مؤثر و پرمعناتری در زمینه علوم انسانی برداشته شود. در مباحث کنگره دوم، معیارهای بازنگری در علوم انسانی به صورت روشن و مشخص مطرح شده و کوشیده شده تا از قضاوت‌های عجولانه و کلیشه‌ای درباره علوم انسانی پرهیز شود. هدف اصلی از برگزاری کنگره ملی علوم انسانی آن است که معیارهای بازنگری در علوم انسانی با استفاده از مبانی عقلانی، علمی و جهان‌شمول و البته در بستر فرهنگ و ارزشهای دینی مشخص کرده و از این معیارها در نقد علوم انسانی بهره‌مند شویم. کنگره دوم علوم انسانی باید معنای دقیق تحول در علوم انسانی را مشخص کند. علوم انسانی مبنا و فرش علوم تجربی است و در این مدت که بحث اسلامی‌سازی علوم انسانی مطرح شد برخی دیدگاه‌های افراطی خود را بیان کردند و حتی ترجمه‌ها را نادرست دانستند که این دیدگاه‌ها درست نیست. باید از قضاوت عجولانه، توصیفات سلیقه‌ای، ذهنی و فردی در مباحث تاریخ، فلسفه و زبان پرهیز کرد چرا که این امر عقلانی، علمی و مورد تأیید نیست.

دکتر سید ضیاء هاشمی:

کنگره باید عرصه تبادل نظر و تضارب آرا باشد

دکتر سید ضیاء هاشمی در مقایسه مقالات دومین کنگره علوم انسانی با کنگره اول گفت: «کیفیت مقالات این دوره نیز نسبت به دوره قبل نیز قبلی بهتر است. تنوع مقالات این دوره نیز نسبت به دوره قبل نیز بیشتر بوده است. در یکی از محورهای این همایش که مربوط به دستاوردهای علوم انسانی می شود چند بعد وجود دارد. یک بعد نتایج و دستاوردهای علوم انسانی در جامعه ایران است. بعد دیگر به دشواری های علوم انسانی و موانع این علوم در ایران اشاره دارد. در این راستا باید راهها و شرایط انطباق این علوم با شرایط تحقیقات اجتماعی ایران بیشتر بشود و نهایتاً کارآمدی این علوم در ایران بیشتر شود.»

این عضو کمیته علمی کنگره افزود: «برخی از مقالات در این حوزه به چشم اندازه های آینده و پیشنهادات و بایسته هایی اشاره دارد که باید در ایران مورد توجه قرار گیرند تا بتوان به افقهای مطلوب نزدیک شد. در مقالات ارائه شده بحثهای انتقادی و عرضه دیدگاههای گوناگون در مورد علوم انسانی دیده میشود. این موضوع باعث می شود تا این کنگره عرصه ای برای تبادل نظر و تضارب آرای مختلف باشد.»

استاد دانشگاه تهران اظهار کرد: «در محور دستاوردهای علوم انسانی ۱۸ مقاله ارائه خواهد شد. با توجه به اینکه هر مقاله یک ایده جدید را مطرح می کند و مجموع مقالات ارائه شده نیز حدود ۱۰۰ عدد خواهد بود شاهد ارائه ۱۰۰ ایده نو و جدید در فرایند تحلیل علوم انسانی و ارائه تصویر از چشم انداز آینده آن خواهیم بود. بر این اساس، این ایدهها می توانند با تضارب، باب گفتمان جدیدی را باز کنند که این گفتمان از افراط و تفریط دور باشد. چنین گفتمانی می توان مروج نوآوری و خلاقیت و مشارکت جامعه علمی در علوم انسانی شود و رویی گشاده به دستاوردهای جامعه بشری در علوم انسانی نگاه کند. باید توجه داشت که هر گونه افراط و تفریط نسبت به مسائل انسانی می تواند عوارض سنگینی برای جامعه در حال حاضر و در آینده داشته باشد.»

وی با تاکید بر اینکه مقالات ارائه شده به این کنگره صرفاً ناظر به مشکلات موجود در علوم انسانی نیست بلکه به دستاوردها در این حوزه نیز توجه دارند و از این منظر علوم انسانی می تواند به شناخت و تحلیل فرایندهای تغییر و تحولات در جامعه بشری و فراز و نشیب های فرهنگی کمک کند، اظهار کرد: «همچنین علوم انسانی ابزاری برای تلفیق و تعمیق شناختها و ذهنیتها و تصوراتی که در مورد مسائل اجتماعی، فرهنگی و به طور کلی موضوعات انسانی است که در جامعه وجود دارد. با توجه به ظرافت و حساسیت مسائل انسانی، برخورد علمی و دقیق و عالمانه با این مسائل یکی از ضرورت های اساسی در جامعه ماست. بر اساس این مقالات، برای آنکه علوم انسانی بتواند راه خود را بییماورد و به درستی مورد توجه قرار گیرد باید یک سری تنگناهای معرفتی و نهادی مرتفع شوند تا علوم انسانی بتواند راه خودش را در بستر فرهنگی جامعه ایران و متناسب با اقتضات فرهنگی و اجتماعی جامعه ایران پیدا کند.»

اگر جامعه نخبگان ایران در این زمینه بخواهند شاهد نتیجه مطلوب باشند باید با سعه صدر به نقد اندیشه های علوم انسانی بپردازند. نقد گام اول برای ایجاد و ارائه طرح های جدید در علوم انسانی است. در این نقد مباحث متافیزیکی و مبانی معرفتی و روش شناختی از اهمیت زیادی برخوردار است.

پژوهشگاه علوم انسانی بزرگترین مرکز فعال در زمینه علوم انسانی است. با توجه به اینکه شورای بررسی متون و کتب علوم انسانی از سال ۸۴ و قبل از بحث تحول علوم انسانی و تاکیدات مقام معظم رهبری تشکیل شد.

ما یک سال بعد اولین کنگره را با هدف وضعیت بررسی کتب علوم انسانی، وضعیت آموزشی و نقد علوم انسانی و ارتقای آن برگزار کردیم که نام این کنگره وضعیت امروز و چشم انداز علوم انسانی بود و عمدتاً به آسیب شناسی علوم انسانی در کشور و بررسی ارتقای آن می پرداخت. اما دومین کنگره با یک رویکرد کاربردی و تاثیرگذاری علوم انسانی در برنامه ریزی و سیاست گذاری کشور برگزار می شود.

به این ترتیب مهمترین هدف این کنگره تبیین جایگاه علوم انسانی و بررسی جوانب ارتقای علوم انسانی در برنامه ریزی ها است. این کنگره در پنج محور اصلی شامل علوم انسانی و میراث تمدن اسلامی، نقش علوم انسانی در تدوین الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت و علوم انسانی و نظام آموزش و پژوهش در ایران و همراه با نشست های تخصصی با محوریت علوم انسانی برگزار خواهد شد. در داوری مقالات رسیده هم کیفیت مهم بوده است و سعی شده تا سطح مناسبی از کیفیت را مقالات منتخب داشته باشند.

برای این کنگره در سال گذشته فراخوانی داده شد. متعاقب این فراخوان ۴۰۰ چکیده مقاله به کنگره واصل شد. از این میان حدود ۳۰۰ چکیده در بررسی اولیه مورد پذیرش قرار گرفت و از نویسندگان خواسته شد تا اصل مقالات را ارسال کنند. در نتیجه در حدود ۲۱۰ اصل مقاله به دبیرخانه کنگره واصل شد. این مقالات مورد داوری قرار گرفت و برای هر مقاله دو یا سه داور تعیین شد.

نهایتاً ۱۱۵ مقاله مورد تأیید نهایی قرار گرفت. چکیده این مقالات در مجموعه چکیده مقالات کنگره منتشر خواهد شد و در اختیار علاقه مندان قرار خواهد گرفت. پس از برگزاری هم مجموعه مقالات منتشر خواهد شد. البته ۱۱۵ مقاله در دو روز برگزاری این کنگره و در ۶ نشست تخصصی ارائه خواهند شد.

تلاش این است که این کنگره در حد همایشی که صرفاً ارائه دهنده مقالات است نباشد و سعی می شود با توجه به مباحث علوم انسانی در کشور و مسائل و مشکلات متوجه آن از مجموع آرای ارائه دهندگان مقالات عصاره ای به صورت بیانیه ارائه شود تا از یک سو آسیب های علوم انسانی کشور را برشمارد و از سوی دیگر راهکارهایی برای این آسیبها ارائه دهد. هدف این است که از طریق این کنگره راهکارهای عملی برای سیاستگذاران علوم انسانی کشور فراهم شود. یعنی جایگاه علوم انسانی را در سیاست گذاری و برنامه ریزی تبیین کند. تحول در علوم انسانی مستلزم مشارکت حداکثری صاحبان اندیشه، اساتید دانشگاه و علمای حوزه است. در این باره بحث تضارب آراء و به نقد گذاشتن آراء بر اساس موازین منطقی و علمی حائز اهمیت است.

دکتر دری: متفکران وارد حوزه تحول علوم انسانی نشده‌اند

اخبار

ویژه‌نامه هفتمین پژوهش

ویژه‌نامه کنگره ملی علوم انسانی

انتشارات

اگر بخواهیم به طور کلی محور اصلی این مقالات را طبقه بندی کنیم، چه موضوعی بیشترین فراوانی و تأکید را داشته است؟

گفتگو با دکتر قاسم پور حسن

تلاش برای کاربرد شدن علوم انسانی

عضو کمیته علمی دومین کنگره ملی علوم انسانی و استاد دانشگاه شهید بهشتی با اشاره به اینکه کنگره علوم انسانی یک کنگره عادی نیست گفت: «دومین کنگره ملی علوم انسانی می‌تواند موجب فضا سازی و حرکت رو به جلو باشد و وضعیت کنونی رشته‌های علوم انسانی را مشخص کند.»

دکتر بهروز درّی استاد دانشکده مدیریت دانشگاه شهید بهشتی و عضو کمیته علمی دومین کنگره ملی علوم انسانی با تأکید بر اهمیت این کنگره افزود: «هدف از برگزاری این کنگره موضوعات مربوط به تحول علوم انسانی است. به نظر می‌رسد متفکرانی که در این حوزه صاحب‌نظر هستند چندان وارد این موضوع نشده‌اند. مقالات ارسال شده نشان دهنده تلاش محققان در قالب پژوهش‌های دانشگاهی و آکادمیک است. از چنین همایش‌هایی انتظار می‌رود تا بتواند دیدگاه‌های نوینی را وارد و مطرح کنند.»

وی ضمن اشاره به بومی سازی علوم انسانی به عنوان یکی از محورهای

اصلی این کنگره، تصریح کرد: «این مقوله می‌تواند در کنگره مطرح باشد و راجع به آن بحث و گفتگوی بیشتر شود. بومی سازی نیازمند یک بستر آماده و تعریف دقیق تر و مشارکت دست‌اندرکاران و صاحب‌نظران است.»

دکتر درّی تأکید کرد: «علوم انسانی به لحاظ حساسیت‌هایی که در سال‌های اخیر متوجه آن بوده باید بتواند به خوبی از این گذرگاه عبور کند. نگرانی این است که چنین همایش‌هایی به این مجهولات نتوانند پاسخ گویند. کنگره علوم انسانی یک کنگره عادی نیست و با سایر همایش‌ها تفاوت دارد. معمولاً همایش‌های دیگر برگزار می‌شوند و مقالاتی به چاپ می‌رسد. در حالی که کنگره علوم انسانی باید به سؤالاتی در این سال‌ها مطرح بوده جواب دهد و به نقاط ضعف پاسخ گوید.»

عضو کمیته علمی دومین کنگره ملی علوم انسانی در پایان خاطر نشان کرد: «امیدواریم از طریق ترکیب کار و انعکاس مقالات این کنگره بتوانیم کمکی به این جریان انجام دهیم.»

«دومین کنگره ملی علوم انسانی» را در کنار بازنگری سر فصل‌های علوم انسانی می‌توان جدی‌ترین اتفاق حوزه علوم انسانی در کشور دانست. دکتر قاسم پور حسن استاد دانشگاه علامه طباطبائی (ره) و عضو کمیته علمی کنگره در گفتگویی کوتاه به سؤالاتی در این باره پاسخ داده است.

بخش دیگر نیز به ارائه راهکار و پیشنهاد درباره علوم انسانی و انتظارات و کارکردهای علوم انسانی توجه داشت.

آیا مجموع مقالاتی که به کنگره ارسال شده، می‌توانند اهداف آن را محقق کنند؟

مقالات با وجود فراز و فرود در مجموع با اهداف کنگره مطابقت دارند. کنگره ملی علوم انسانی از دو حیث می‌تواند به علوم انسانی کشور کمک کند. در مورد اصل تحول در علوم انسانی یا نگاه ما به علوم انسانی که باید بر اساس خواسته‌ها و اقتضات جامعه ما باشد هیچ تردیدی وجود ندارد. از سوی دیگر این مقالات از جهت مدل و روش می‌تواند کمک زیادی به ما بکند. مهمترین معضل و پاشنه آشیل ما در بحث علوم انسانی که بتوان بر اساس آن به تغییر و تحول در علوم انسانی دست بازید بحث روش است. ما در بحث روش در علوم انسانی ضعیف هستیم. در زمینه الگو نیز با توجه به مقالات دو موضوع مطرح بود. یکی اینکه در باب تمدن اسلامی، الگوی از پیش تعیین شده داریم. دیدگاه دوم این بود که الگویی از قبل نداریم چرا که مباحث علوم انسانی جدید هستند. از نزاع‌های برآمده می‌توان به دیدگاه‌هایی میانی و تلفیقی دست یافت که بر اساس آن در حوزه‌هایی که دارای الگو هستیم آنها را بازسازی کنیم و در حوزه‌هایی که دارای الگو نیستیم بر اساس این بحث‌ها می‌توان به الگو رسید. به هر حال ارائه روش و الگو در علوم انسانی می‌تواند از ثمرات این کنگره باشد.

آقای دکتر! برآیند مقالاتی که به کنگره ارسال شده چیست؟!
به دنبال فراخوان کنگره ملی علوم انسانی مقالاتی به دبیرخانه این کنگره ارسال شد که در ذیل پنج محور اصلی بود. بخش‌های زیادی از مقالات که متناسب با اهداف کنگره نیز بود به نظام پژوهشی کشور اشاره دارد. بر اساس این مقالات، مهمترین مسائل در نظام پژوهشی کشور را کاربرد پژوهش‌ها و الگوها و روش‌هایی که در پژوهش‌ها باید مورد توجه باشند و جهت دار بودن پژوهش‌ها عنوان شده‌اند. بررسی آسیب‌های نظام پژوهشی در علوم انسانی کشور از مهمترین ویژگی‌های مقالات دریافتی است.

اگر بخواهیم به طور کلی محور اصلی این مقالات را طبقه بندی کنیم، چه موضوعی بیشترین فراوانی و تأکید را داشته است؟

بومی سازی و اسلامی کردن علوم انسانی به طور جدی مورد توجه بوده است. بیش از ۳۰ مقاله نیز به بررسی تمدن اسلامی، میراث تمدن اسلامی و الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت اختصاص دارد. در این مباحث دو دیدگاه مطرح بود. یک دیدگاه معتقد بود که در بازگشت به میراث تمدن اسلامی می‌توانیم الگوی مناسبی برای علوم انسانی فراهم کنیم. دیدگاه دوم معتقد است علوم انسانی با همه کاستی‌ها و قوت‌ها نیازمند تحول است و برای این تحول تنها الگوی پیش رو الگوی اسلامی ایرانی است که باید مورد توجه قرار گیرد. بخشی از مقالات به برنامه ریزی درسی و

مرور فوری

● باید توجه داشت که در علوم انسانی صرفاً در حال مطالعه آرای مغرب زمین هستیم و مطالعه صرف این آراء دارای ثمره زیادی برای جامعه ما نبوده است. لذا باید یک صورت بندی جدید بر اساس اقتضات جامعه خودمان از علوم انسانی داشته باشیم

برگزاری چنین کنگره‌ای، واقعاً چه ضرورتی دارد؟

از ابتدا که موضوع علوم انسانی در کشور مطرح شد، بحثی که باید مورد توجه قرار می‌گرفت تحول در علوم انسانی است. این مسئله در کشور مطرح بود که آیا نگاه ما به تغییر و تحول در علوم انسانی یک ضرورت است یا نه. این ضرورت یا عدم ضرورت بحث مهمی است. در غرب نیز این بحث مطرح بوده است. وقتی «دیلتای» کتاب علوم انسانی را نوشت به همین ضرورت در مغرب زمین توجه داشت.

باید توجه داشت که در حال حاضر ما در علوم انسانی صرفاً در حال مطالعه آرای مغرب زمین هستیم. البته بخشی از علوم انسانی توجه به آرای مغرب زمین است ولی مطالعه صرف این آراء دارای ثمره زیادی برای جامعه ما نبوده است. لذا باید یک صورت بندی جدید بر اساس اقتضات جامعه خودمان از علوم انسانی داشته باشیم. این موضوع نه تنها در این کنگره بلکه باید دائماً در نشست‌های گوناگون مورد توجه باشد. باید کارکردهای علوم انسانی برای جامعه روشن و مشخص باشد چرا که در حال حاضر کارکردهای علوم انسانی برای کشور اندک است.

علوم انسانی در بستر فرهنگ و ارزش های اسلامی

آئین افتتاحیه دومین کنگره ملی علوم انسانی ۱۴ دی ماه امسال در دانشگاه شهید بهشتی و با حضور اندیشمندان، اساتید، دانشجویان، صاحب نظران و علاقه مندان به حوزه علوم انسانی کشور برگزار شد. این مراسم با سخنرانی دکتر آیت اللهی رئیس پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی آغاز شد. پس از وی دکتر رضا داوری اردکانی، دکتر غلامعلی افروز و دکتر احمد شعبانی سخنرانی کردند. خلاصه مهم ترین گفته های سخنرانان مراسم افتتاحیه را بخوانید...

وی ساده انگاری و جزئی نگری و ارزش گذاری های صفر و یک در علوم انسانی را از آفات بزرگ نگاه مهندسی به علوم انسانی دانست و گفت: با وجود اینکه علوم انسانی در دراز مدت نتیجه می دهد اما برای تمهید مقدمات فرادستی سرعت عمل وجود ندارد و متاسفانه راهبری علوم انسانی در کشور دچار چنین رختی است. رئیس پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی با بیان اینکه یکی از مشکلات علوم انسانی نداشتن شبکه های ارتباطی بین پژوهش های کشور است، افزود: این مسئله مدیریت و راهبری می طلبد و بسیاری از اساتید شهرستانی با اساتید تهرانی ارتباط ندارند و فعالیت ها با بی اطلاعی و بی توجهی روبروست. وی با بیان اینکه متاسفانه شاخص های اخلاقی پژوهش در کشور تدوین نشده است، بر ضرورت تقویت مدیریت پژوهش تاکید کرد و گفت: در مدیریت پژوهش باید ویژگی های خاص ایرانی - اسلامی خوب فهمیده شود. در علوم انسانی باید به پژوهش اهمیت دهیم چون اغلب آموزش های ما باید بر اساس پژوهش صورت گیرد.

انسانی را بر دوش می کشند با اندیشمندان دیگر همکاری مؤثری داشته باشند. وی جذب ظرفیت های علمی و پژوهش های موثر در شتاب دادن تحرکات مثبت علوم انسانی در کشور را مؤثر خواند و گفت: مدیریت پژوهشی در کشور ما اهمیت زیادی دارد و اگر این نقش را به بهترین نحو انجام دهیم و ارتباط بین ذخیره فارغ التحصیلان علوم انسانی و نیازهای کشور را برقرار کنیم بسیاری از مسائل ما حل خواهد شد. معمولاً راهبرد مدیریت پژوهشی در کشور ما در دست کسانی است که تخصص علوم انسانی ندارند. دکتر آیت اللهی همسان سازی علوم انسانی با دیگر علوم تجربی را یکی از مشکلات کشور خواند و افزود: علوم انسانی تأثیرات عمیق اما پنهانی دارد. اما انتظار چنین تأثیرات ظاهری درباره علوم انسانی درست نیست. تبدیل علم به ثروت که شعار اکثر پژوهش های کشور در زمینه های مختلف است در علوم انسانی چندان معنی ندارد. کمی گرای و توقع محصولات کوتاه مدت در غیر علوم انسانی وجود دارد.

در ابتدای مراسم افتتاحیه، دکتر حمیدرضا آیت اللهی رئیس پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، گفت: ۱۵ سال است که برخی اساتید علوم انسانی جریان پویایی نقد را بوجود آوردند تا آثار و کتبی که در زمینه علوم انسانی منتشر می شود را مورد بررسی قرار داده و آن را به سمت رشد و تعالی رهنمون سازند. وی افزود: مشکل علوم انسانی در چند سال اخیر مورد توجه قرار گرفته و در این زمینه دلسوزترین افراد شخص مقام معظم رهبری بودند که به کرات به این موضوع پرداخته و راهنمایی هایی فرمودند که مجموعه آن جمع آوری و منتشر شده است. دکتر آیت اللهی با تأکید بر لزوم انسجام بین فعالیت های حوزه های مختلف علوم انسانی در کشور افزود: متاسفانه در کشور ما یک عادت ایجاد شده که برخی تنها خود را نخبه و صاحب تصمیم گیری می دانند و اندیشه دیگران را کمتر مورد توجه قرار می دهند و ما در این کنگره سعی کردیم وحدتی در این زمینه ایجاد کنیم تا رفته رفته بزرگانی که زحمت بار عظیم علوم

دکتر شعبانی:

علوم انسانی جهت دهنده علوم هستند

دنیای کروی را علوم مجازی به دنیای مسطح تبدیل کرده اند و فناوری ژنتیک امکان گزینش جنسیت را به انسان داده است به طوری که دانشمندان ژنتیک به همانند سازی اندامهای انسان پرداخته که البته عوارض خاص خود را دارد. تا دیروز اگر قرار بود دوربین های کپسولی در اختیار انسان قرار گیرد امروز دوربین های مولکولی در اختیار انسان قرار می گیرد. مرز جغرافیایی در حال فروریختن است مرزها در محل کار نیز از بین رفته است و دورکاری ترویج یافته است و این دورکاری زمینه فرار مالیات را فراهم می کند و برهان اقتصادی برای کشورها ناشی می شود. رقابت سنگین اقتصادی در تمام عرصه های زندگی به انسان فشار می آورد و عوارض دنیای دانش بنیان جنبه های متعدد دارد.

رئیس دانشگاه شهید بهشتی در پایان با طرح پرسش هایی گفت: نقش علوم انسانی در علوم و فنون نوظهور چیست؟ نقش و جایگاه این علوم در رهبری جهان دانش بنیان چیست؟ در آینده علوم انسانی چه وظایفی دارند؟ آیا علوم انسانی همگان با سایر علوم پیشرفته است؟ ما موریت علوم انسانی در جهانی شدن چیست؟

احمد شعبانی رئیس دانشگاه شهید بهشتی که به نوعی میزبان کنگره ملی علوم انسانی نیز محسوب می شد، گفت: ۵۰ درصد دانشجویان و اساتید دانشگاه شهید بهشتی در رشته علوم انسانی مشغول به تحصیل هستند که چه بخواهیم و نخواهیم تمدن بزرگ در همه ابعاد سیاسی، فرهنگی، اجتماعی در حال شکل گیری است.

وی افزود: علوم پایه، فنی و مهندسی در تولید علم نقش اساسی دارند و علوم انسانی به تبیین مزایا و معایب علوم می پردازند. شاخص های علمی جهان در حال تغییر است علوم و فنون اطلاعات و زیستی علوم بسیار تأثیرگذار هستند اثرات علوم زیستی در دنیای امروز دو چندان است. در فناوری اطلاعات سرعت حائز اهمیت است و در این علوم صحبت از مرگ فاصله ها است.

عالم دینی و اسلامی، علم خودش را می‌طلبد

دکتر رضا داوری اردکانی، نویسنده حوزه اندیشه، در افتتاحیه کنگره ملی علوم انسانی علاوه بر انتقاد از نبودن رویکرد انتقادی به علوم انسانی غرب گفت: چرا اصطلاحاتی را به کار می‌بریم که ربطی به علوم انسانی ندارند؟ من با مفهوم «بومی کردن» مخالف نیستم اما معتقدم باید مساله را این گونه مطرح کرد که «عالم دینی و اسلامی، علم خاص خودش را می‌طلبد».

رضا داوری اردکانی به عنوان یکی از سخنرانان مراسم افتتاحیه این کنگره گفت: علمی که امروز در دانشگاه‌ها تدریس می‌کنیم، متعلق به غرب است؛ البته ما در گذشته صاحب یکی از دوره‌های بزرگ تاریخ علم در کشورمان بودیم و به پدید آمدن علم جدید و قوام رنسانس مدد رساندیم. در عین حال، علم جدید متعلق به دنیای تجدد است. علمی که از آن سخن می‌گوییم، علم تاریخی است، همان گونه که ریاضیات افلاطون و اقلیدس با ریاضیات دکارت متفاوت است و هر یک از آن‌ها صورتی از ریاضیاتند.

وی افزود: علم انسانی هنگامی وارد ایران شد که هیچ جایی و حتی هیچ معنایی در این کشور نداشت، زیرا در غرب پدید آمده بود اما این باعث نمی‌شود که در برابر علم مقاومت کنیم. هیچ مقامی نباید در برابر انتشار علم مقاومت کند. کتاب «اقتصاد سیاسی» نخستین کتابی بود که در علم اقتصاد در ایران منتشر شد. گمان نمی‌کنم که در آن دوران فردی این کتاب را خوانده و فهمیده باشد، زیرا مردمان آن دوران از اقتصاد چیزی نمی‌دانستند. اقتصاد به آن معنا که در غرب جریان داشت، در ایران وجود نداشت. ما از این کتاب و کتاب‌های مشابه که شامل علم جدید بودند، چیزی نفهمیدیم، زیرا به مسایل ما نمی‌پرداختند.

رییس فرهنگستان علوم ادامه داد: ما علم غربی را اقتباس کردیم اما این اقتباس نه تنها عیب نیست، بلکه شرف است. دانشجویان در صورتی باید به اقتباس علم بپردازند که آن را بفهمند و هدف آن را دریابند. در اقتباس علوم انسانی غربی تنها نمی‌توان به فهم آن اکتفا کرد، بلکه باید دریافت که این علوم برای چه جامعه‌ای، به چه دلیل و برای کدام آینده استفاده می‌شود.

وی به نخستین کتاب ترجمه شده به فارسی در حوزه روانشناسی اشاره کرد و گفت: این کتاب، ترجمه‌ای از یک کتاب درسی سال آخر دبیرستان‌های فرانسه بود که توسط «نجم‌الملک» به فارسی برگردانده شد. این کتاب نیز در آن دوران خوانده نشد. ما با رویکرد انتقادی به سراغ این متون نرفتیم، زیرا اساسا توان این کار را نداشتیم. مردمان دوره ناصرالدین شاه چگونه می‌توانستند سراغ روانشناسی بروند، در حالی که هیچ درکی از آن نداشتند.

داوری اردکانی ادامه داد: ما باید نیاز به علوم انسانی را احساس می‌کردیم تا به سمت نقد آن می‌رفتیم اما چنین

نیازی احساس نشد. خوشحالم که در سال‌های اخیر «بیان نفی» در علوم انسانی پیدا شد. این بیان نفی حتی اگر عالمانه هم نبود، دست‌کم نتایج خوبی دربر داشت که برگزاری این کنگره یکی از آن‌هاست.

وی به تصور غالب ایرانیان در حوزه علم اشاره کرد و گفت: از زمان امیرکبیر تاکنون همواره این تصور در ایران وجود داشته است که از علوم غربی تنها به علم فنی و مهندسی آن نیاز داریم.

این نویسنده و استاد دانشگاه، اعتبار علم را به منشاء بودن آن دانست و گفت: اعتبار علم را با فایده‌ای که دارد، می‌فهمیم. البته این حرف را حمل بر پراگماتیست بودن نمی‌کنیم.

وی افزود: ما مسائلی را با فهم جهانی می‌فهمیم نه با فهم متعلق به سیصد سال پیش. علوم انسانی، علوم تاریخی‌اند و به تاریخی تعلق دارند که در آن شکل گرفتند. ما با ارزش‌های غربی مسایل را می‌فهمیم، زیرا فهم مستقل از ارزش وجود ندارد.

داوری اردکانی درباره مواجهه درست با علم گفت: علم چیزی نیست که بخشی از آن را به کار ببریم و بخشی دیگر از آن را به کناری نهمیم. باید به نقد تمام علم پرداخت. به دست آوردن علم نیز نیازمند اقرار به جهل است. علم، کار اهل فقر است. اگر ما علوم انسانی می‌خواهیم، ابتدا باید مسایل مان را بشناسیم.

وی افزود: ما می‌گوییم علوم انسانی کنونی، مبنای دینی ندارد. من این نظر را قبول دارم اما کدام علم مبنای دینی دارد؟ آیا نیوتن و گالیله علم‌شان را بر مبنای دین قرار دادند؟ نیوتن یک عالم الهی بود اما فیزیک او بر مبنای دینی بنیاد نشد. در سخن گفتن از بومی کردن علوم انسانی باید به گونه‌ای دیگر مساله‌مان را مطرح کنیم و بگوییم که عالم دینی و اسلامی، علم خاص خودش را می‌طلبد. اگر در ساحت جهان انسانی تفکر کنیم، علمی به وجود می‌آید که رنگ و بوی دینی‌دارد.

وی با اشاره به سابقه‌اش در انتقاد از علوم انسانی گفت: من هنوز هم منتقد علوم انسانی‌ام اما این انتقاد به معنای مخالفت با علوم انسانی نیست.

رییس فرهنگستان علوم بار دیگر به نبود رویکرد انتقادی در مواجهه با علوم انسانی اشاره کرد و گفت: مطمع راهنمایی در مدارس کشور فرانسه شکل گرفت. ما نیز این دوره را به نظام آموزشی خود افزودیم بدون این که

درباره آن تأمل کنیم. حدود سه هزار صفحه کتاب را به دانش‌آموزان دوازده ساله می‌دهیم و از او می‌خواهیم که تمام آن‌ها را حفظ کند. این چه نوع «راهنمایی» است که به دانش‌آموز ارایه می‌کنیم؟

وی افزود: چرا اصطلاحاتی به کار می‌بریم که ربطی به علوم انسانی ندارند؟ من با مفهوم «بومی کردن» مخالف نیستم اما ابتدا به ساکن نمی‌توان علوم را بومی کرد. ابتدا باید مساله را طرح کرد و سپس به علم بومی رسید. عالمان علوم انسانی کشورمان باید علم را به درون خود ببرند و آن را به جان بیازمایند تا بتوانند مسایل را پیدا کنند و به حل آن بپردازند. عده‌ای می‌گویند «داوری اردکانی» سیصد صفحه کتاب می‌نویسد و در

دویست صفحه‌اش تنها به طرح مساله می‌پردازد. اگر واقعا این طور است، من به خودم افتخار می‌کنم.

این نویسنده ادامه داد: ما باید با جامعه‌مان همدم و هم‌زمان شویم تا بتوانیم سوال‌هایمان را پیدا کنیم. اگر این امر را طلب کنیم، امکانات نیز فراهم می‌شوند. متأسفانه که بسیاری از استادان علوم انسانی در این جلسه حضور ندارند تا به بحث درباره علوم انسانی بپردازند. اگر علوم انسانی نداشته باشیم، توسعه‌ای نخواهیم داشت. علوم انسانی علمی نیست که در کوتاه‌مدت به نتیجه برسد بلکه علمی زمینه‌ساز است.

دکتر افروز:

علوم تجربی، فرش علوم انسانی است

● دکتر غلامرضا افروز رئیس کمیته علمی دومین کنگره ملی علوم انسانی نیز طی سخنانی با ارائه گزارشی از روند بررسی مقالات ارسالی یادآور شد: ۴۰۰ مقاله مورد بررسی قرار گرفت و در نهایت ۱۲۰ مقاله جهت ارائه در این کنگره انتخاب شد. تفاوت این همایش با دیگر همایش‌ها این است که در دومین همایش ۶ کنگره مستقل تخصصی برگزار می‌شود و صاحب‌نظران مباحث خود را در آن مطرح می‌کنند.

وی علوم تجربی را به مثابه فرش علوم انسانی خواند و افزود: اگر از جمله اهداف علوم تجربی ارتقای شرایط زیستی و برتری نسبی رفاه بشریست یقیناً از جمله اهداف علوم انسانی همسو با پیامبران الهی برای ارتقای اندیشه و نگرش و باور شخصیت انسان است. اگر هدف علوم انسانی با عرش الهی همسوست باید علوم انسانی بر خرد، منطق و معنویت استوار باشد.

این استاد روانشناسی دانشگاه تهران تأکید کرد: اصلی‌ترین معیار ارزیابی علوم انسانی باید با نگاه فطری، عقلانی و جهانشمول همراه باشد. انتظاری که از کارگزاران نظام جمهوری اسلامی و بزرگان علوم انسانی داریم این است که مواظب باشیم از نگاه کلیشه‌ای و شخصی و ذهنی به علوم انسانی پرهیز و سرمایه عقلانیت را در این زمینه مورد توجه قرار دهیم.

خلاصه ای از مراسم افتتاحیه دومین کنگره ملی علوم انسانی

نشست‌های تخصصی

دومین کنگره علوم انسانی طی دور روز شاهد برپایی شش پنل هم‌راه با ۳۰ نشست تخصصی در موضوعاتی چون «علوم انسانی و میراث تمدن اسلامی»، «نقش ادبیات فارسی و ادبیات تطبیقی در انتقال میراث فرهنگی»، «نقش علوم انسانی در تدوین الگوی ایرانی اسلامی پیشرفت»، «چشم انداز سند راهبردی علوم انسانی»، «علوم انسانی و نظام آموزش و پژوهش در ایران»، «نظام برنامه ریزی دروس علوم انسانی در ایران»، «علوم انسانی، کارکردها و دستاوردها» و «چالش‌ها و چشم‌اندازهای علوم انسانی» بود. این نشست‌ها که به بعضی از آنها به صورت همزمان و در سالن‌های جداگانه برگزار شدند، مورد استقبال شرکت‌کنندگان قرار گرفتند. ویدئوی کامل این نشست‌ها تهیه شده و در آینده قابلیت مکتوب شدن برای استفاده بیشتر علاقه‌مندان را نیز دارد. خلاصه تعداد از این نشست‌ها پیش روی شماست:

روز اول، پنل دوم
نشست نقش علوم انسانی در تدوین الگوی
اسلامی - ایرانی پیشرفت

تبیین مبانی اسلامی حقوق انسانی، با تأکید بر رویکرد انسان‌شناسی حقوقی

عضو هیأت علمی دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، تصریح کرد: هنوز تفکر اسلامی معاصر، بیانی شفاف برای وصف خود از انسان‌شناسی حقوقی ارائه نداده است و برای انجام این کار، نیازمند پژوهش هستیم. دکتر محمد جواد جاوید، دانشیار و عضو هیأت علمی دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران در بخش ابتدایی سخنان خود گفت: فهم دیدگاه حقوق اسلامی درباره انسان نمی‌تواند از دیدگاه انسان‌شناسی اسلامی جدا باشد. وی با بیان اینکه اساساً هنوز تفکر اسلامی معاصر، بیانی شفاف برای وصف خود از انسان‌شناسی حقوقی به مفهوم کنونی با تبیین موضع خود نسبت به نسخه‌های مطالعاتی درباره آن در حوزه علوم انسانی ارائه نداده است، اظهار کرد: برای انجام این کار نیاز به پژوهش کلانی نیست. اینکه آیا حقوق اسلامی برای انسان‌شناسی خود از منظر حقوق بنیادین آدمی باید قائل به دخالت متغیر زمان و مکان هم باشد یا نه و آیا در این زمینه عناصر ثابت و متغیری دخیل است، از جمله پرسش‌های مهم بحث حاضر است. به عبارت دیگر، نوعی تحقیق اکتشافی درباره چیستی انسان‌شناسی حقوقی از منظر اسلامی در ذیل مطالعات علوم انسانی معاصر، محور اصلی بحث حاضر است. با وجود این، از فرضیه‌های رایجی که این تحقیق بر پایه آنها قابل تفسیر می‌باشد، این است که بدون تبعیت از طبیعت انسانی که در اسلام بخشی از آن تحت عنوان فطرت یاد شده است، سخن از انسان‌شناسی حقوقی ناممکن است. وی در ادامه سخنان خود به این نکته نیز اشاره کرد: مسلمان در اسلام مرکب از انسانی با تمامی حقوق و فضائل انسانی به علاوه حقوق و کمالات اسلامی است. در بخش دیگری از این نشست، سید فضل‌الله موسوی، استاد دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران نیز به ارائه مقاله خویش با عنوان «برنامه‌های پیشنهادی برای برنامه‌ریزی در مسیر تحول علوم انسانی، به ویژه رشته حقوق» پرداخت و گفت: برای تحول در علوم انسانی در کل و به طور عام، ملاک‌ها و برنامه‌هایی باید به کار گرفته شود. وی با اشاره به این مطلب که این ملاک‌ها به طور مشترک برای کلیه رشته‌های علوم انسانی می‌تواند قابل اعمال باشد، اذعان داشت: البته در برخی از رشته‌های علوم انسانی ویژگی‌هایی خاص برای تحول آنها وجود دارد که متخصصان متعدد آن رشته‌ها باید آنها را بیابند و اعمال کنند.

روز اول، پنل اول:
نشست علوم انسانی و میراث تمدن اسلامی؛ نقش ادبیات
فارسی و ادبیات تطبیقی در انتقال میراث فرهنگی

برخی از دانشمندان تمدن بزرگ اسلامی، مسیحی بوده‌اند

دکتر صادق آیینی‌وند با اشاره به تفکیک میان تمدن اسلامی مبتنی بر مبانی معرفتی و تمدن مسلمانان بدون اتکا بر پشتوانه‌های معرفتی گفت: برخی از دانشمندان تمدن بزرگ اسلامی، مسیحی بوده‌اند. وی از تفکیک میان دو نوع تمدن سخن گفت و در این باره توضیح داد: همواره این سوال مطرح بوده است که آیا تمدن اسلامی بر مبانی معرفتی تکیه داده است یا صرفاً یک تمدن انسانی بدون پشتوانه‌های معرفتی. تفکیک میان تمدن اسلامی و تمدن مسلمانان، تفکیکی دقیق و کاملاً علمی است که بی‌توجهی به آن بسیاری از مسائل مربوط به عالم اسلام را تحت الشعاع خویش قرار می‌دهد. این استاد دانشگاه با ابراز مخالفت خویش نسبت به تمدن مسلمانان بدون پشتوانه معرفتی و فکری گفت: برخی از دانشمندان تمدن بزرگ اسلامی، مسیحی بوده‌اند و این نشان می‌دهد که تمدن اسلامی، تمدنی صرفاً شامل مسلمانان نبوده است و از پشتوانه‌های معرفتی اندیشمندان مسلمان و غیرمسلمان بهره گرفته است. تمدن اسلامی که امروز از آن سخن گفته می‌شود یک تمدن سخت‌افزاری نبوده است، بلکه همواره به علوم روز زمان خویش در شرق و غرب عالم توجه داشته و علوم رایج زمان خود را مورد نقادی و کنکاش قرار می‌داده است. آیینی‌وند با ذکر نمونه‌هایی از مباحث پیچیده انسان‌شناسی، روانشناسی و جامعه‌شناسی در جامعه اسلامی اذعان داشت: اساساً هیچ تمدنی بدون پشتوانه معرفتی قدرت حرکت و ابراز نظر ندارد و تمدن بزرگ اسلامی با تمام نوآوری‌ها و تحولات عظیمی که در علوم زمان خویش ایجاد کرد بی‌تردید تمدنی متکی به پشتوانه‌های معرفتی بوده است. این استاد دانشگاه با استناد به برخی از روایات در معارف اسلامی، علم را برترین فضیلت و تنها راهگشای انسان دانست و گفت: در معارف دینی اسلام علم به عنوان مهم‌ترین ابزار شناخت و بهترین کمال انسانی مدنظر قرار داشته است و از این رو همواره بزرگان دینی ما، مسلمانان را به فراگیری علوم مختلف تشویق و ترغیب کرده‌اند. او در پایان این نشست، ضمن مثبت ارزیابی کردن فضای کلی کنگره، پیشنهاد کرد چنین نشست‌هایی در برنامه‌های دیگر نیز برگزار شود.

استاد دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، با بیان اینکه رشته حقوق از این حیث مستثنا نیست و ویژگی‌های خاص خود را دارد، اضافه کرد: در این مقاله سعی می‌گردد این روش‌های بنیادین برای علوم انسانی به طور عام و در مورد حقوق، به طور خاص، بیان گردد. به طور قطع، تحول مورد نظر باید مبتنی بر آموزه‌ها، اندیشه‌ها و بنیادهای اسلامی باشد و محتوای کتاب‌های آموزشی (چه در سطح آموزش و پرورش و چه در سطح دانشگاه‌ها) را دربرگیرد. این استاد دانشگاه، ملاک‌های دیگری نظیر توجه به نیازهای جامعه، کارآمدی، روزآمد کردن برخی مطالب و سرفصل‌ها، تغییرات بنیادین و مبنایی در محتوای برخی دروس را در فراگیرساختن این تحول، قابل توجه خواند و اضافه کرد: در همه‌ی مراکز دانشگاهی، طرح‌های مصوب در زمینه‌ی تحول باید بدون ملحوظ داشتن سلیاق شخصی و با رعایت وضعیت آرامش، دوراندیشی و اقدام گام به گام و انجام کار در قالب پروژه‌ی زمان‌بندی شده و با استفاده از استادان برجسته و متعهد و آشنا با مفاهیم اسلامی در رشته‌های مرتبط مدنظر قرار گیرند. جذب استادان متخصص و متعهد که بتوانند بیان‌کننده چنین محتوایی باشند، ضروری است.

پژوهندگان دانش، اعم از معلمان و متعلمین، باید از صفات خاصی برخوردار باشند. بر همین مبنا و با هدف ترسیم الگوی اسلامی برای تبیین این علم که با وصف "نافع" و "خیر" در روایات اسلامی ذکر شده است، باید در این زمینه به پژوهش و تحقیق پرداخت. وی با تصریح این که نتایج چنین پژوهشی در بردارنده نوعی مهندسی تعلیم و تربیت است، اضافه کرد: تحقق علم نافع، راهبردی بنیادین در اصلاح و اعتلای علمی کشور خواهد بود. علم پژوهی متعالی آن هم در کلیه عرصه‌ها، اعم از حوزه علوم انسانی و غیر انسانی، منوط و مبتنی بر تحصیل علم نافع است. وی همچنین با اشاره به این مطلب که این ملاک‌ها به طور مشترک برای کلیه رشته‌های علوم انسانی می‌تواند قابل اعمال باشد، اذعان داشت: البته در برخی از رشته‌های علوم انسانی ویژگی‌هایی خاص برای تحول آنها وجود دارد که متخصصان متعهد آن رشته‌ها باید آن‌ها را بیابند و اعمال کنند.

روز اول، پنل دوم،

نشست نقش علوم انسانی در تدوین الگوی اسلامی
ایرانی پیشرفت؛ چشم انداز سند راهبردی علوم انسانی

روز اول، پنل دوم، نشست نقش علوم انسانی در تدوین الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت؛ چشم انداز سند راهبردی علوم انسانی

ضرورت بازشناسی مفهوم پیشرفت با توجه به غایت الهی

علوم انسانی، سکاندار بروز و افول تمدن‌ها

عضو هیأت علمی دانشگاه شهید بهشتی با تأکید بر اهمیت علوم انسانی گفت: علوم انسانی، سکاندار بروز و افول تمدن‌ها، حرکت نسل‌ها و جریان فعالیت‌های نهادهای اجتماعی هستند. ایران اسلامی، به واسطه برخورداری از منابع انسانی هوشمند، خلاق و نوآور از مزیت نسبی قابل ملاحظه در عرصه منطقه‌ای و جهانی برخوردار است و نمی‌توان و نباید این ظرفیت را نادیده گرفت.

دکتر بهروز دری ادامه داد: نقش بی‌بدیل انسان‌ها در تحولات اجتماعی و گردش امور سازمان‌ها و نهادها، توجه ویژه به این عامل مؤثر عرصه کار تولیدی و خدماتی را در زمره مهمترین مأموریت‌های هر جامعه قرار داده است و این مهم بدون اتکا به فلسفه و ماهیت انسانی در کانون‌های فکری، نقش مؤثر خود را در حرکت جوامع ایفا نخواهد کرد.

وی با تأکید بر اهمیت علوم انسانی، تصریح کرد: علوم انسانی به عنوان بخش عمده‌ای از مجموعه علوم بشری، سکاندار حرکت و چرخش فعالیت‌های انسان‌ها در بروز و افول تمدن‌ها، گردش و حرکت نسل‌ها، حیات سازمان‌ها و جریان امور و فعالیت‌های نهادهای اجتماعی است. از این رو بدیهی است که جوامع، نیازمند برخورداری از فلسفه و سیاست‌های روشن و مدون در علوم انسانی باشند تا بتوانند جوامع انسانی را مدیریت کنند و از منبع حیاتی انسان‌ها برای به کارگیری سایر عوامل طبیعی و مادی به طور مؤثر استفاده نمایند.

عضو هیأت علمی دانشگاه شهید بهشتی با بیان این که وجود سیاست‌ها و راهبردها در قالب اسناد بالادستی برای هدایت فعالیت‌ها ضروری است، مدعی شد: در جمهوری اسلامی ایران نیز، این ضرورت در متن و مفاد سند چشم‌انداز نظام، سیاست‌ها و قوانین به گونه‌ای صریح و ضمنی مورد اشاره قرار گرفته شده است.

وی با یادآوری سند چشم‌انداز ایران در سال ۱۴۰۴، از توجه جدی این سند به ایران به عنوان کشوری توسعه یافته با جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه با هویت اسلامی و انقلابی الهام‌بخش در جهان اسلام و با تعامل سازنده و مؤثر در روابط بین‌الملل، اشاره کرد و گفت: این چشم‌انداز، حاکی از این است که ایران، جامعه‌ای پویا، با نشاط و توانمند است که توسعه یافتگی و دسترسی به جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری آن در سطح منطقه، متأثر از حرکت حیات بخش انقلاب اسلامی ایران است و پیشرفت بدون این مؤلفه،

رئیس دانشکده مدیریت دانشگاه علامه طباطبایی، تأکید کرد: در خلال بازشناسی مفهوم پیشرفت و تعالی انسان، باید دیدگاه اسلام نیز مورد توجه قرار گیرد و غایت خویش را دست یابی به مقام قرب الهی بدانند. یکی از پیش فرض‌های اساسی که در طراحی هر الگوی توسعه‌ای باید مورد بحث قرار گیرد، مبانی انسان‌شناسی آن الگو است.

وی مسیر و مقصد هر الگوی پیشرفتی را، انسان دانست و گفت: در واقع با توجه به این پیش فرض می‌توان انسان را و پس از آن پیشرفت انسان را، به عنوان مهم‌ترین عنصر موضوع در نظر گرفته شده، شناسایی کرد. تلاش ما در این بحث این است که با روش توصیفی - تحلیلی، مبانی انسان‌شناسی الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت، تبیین شود.

وی به همین منظور ابتدا به تبیین مفهوم، ماهیت و انواع توسعه انسانی و پیشرفت پرداخت و اظهار داشت: در خلال بازشناسی مفهوم پیشرفت و تعالی انسان، باید دیدگاه اسلام نیز مورد توجه قرار گیرد. برخلاف سایر الگوهای توسعه که غایت را در رفاه انسان می‌دانند، الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت غایت خویش را دست یابی به مقام قرب الهی می‌داند.

وی با اشاره به این که تلاش و نتیجه این بحث می‌تواند مبین مبانی انسان‌شناسی الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت، قلمداد شود، تأکید کرد: الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت، به دنبال توسعه انسان اسلامی می‌باشد. در بخش ابتدایی نشست، دکتر بهرام اخوان کاظمی، دانشیار دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه شیراز نیز مقاله خود را با عنوان "تحقق علم نافع، راهبردی بنیادین در اصلاح و اعتلای علمی کشور" ارائه کرد.

او نیز در بخش ابتدایی سخنان خود گفت: پرسش پژوهش حاضر درباره مفهوم علم نافع است و این که منظور از علم و دانش متعارف، مقبول و ممدوح در منابع اسلامی، چه علمی است. دانشیار دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه شیراز، افزود: علم مزبور در آموزه‌های اسلامی و به ویژه روایی، دارای اختصاصات و ویژگی‌های مخصوصی می‌باشد و

مرور فوری

● علوم انسانی، سکاندار بروز و افول تمدن‌ها، حرکت نسل‌ها و جریان فعالیت‌های نهادهای اجتماعی هستند. ایران اسلامی از مزیت نسبی قابل ملاحظه در عرصه منطقه‌ای و جهانی برخوردار است و نمی‌توان و نباید این ظرفیت را نادیده گرفت.

مرور فوری

● علوم انسانی جدید به لحاظ گستره موضوعات مورد شناسایی و دسترسی به انبوه داده‌های اطلاعاتی بی سابقه‌ترین علوم انسانی است که بشر تا کنون تولید کرده است. در حقیقت علوم انسانی جدید به غایت بشر توجه ندارد.

هنوز تبیین درستی از آن ارائه نشده است. یک تعبیر از بومی سازی این است که ما در هر عصر و دوره ای در حوزه سیاسی، اقتصادی و ... مسائلی برایمان مطرح باشد که باید آنها را بر اساس زمینه‌ها بررسی کنیم. اینکه چگونه باید این کار را انجام داد موضوع مهمی است. در ادامه این نشست دکتر بهروز دری عضو هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی به بررسی موضوع علوم انسانی از آرمان تا واقعیت و ضرورت‌ها پرداخت و گفت: ما در جامعه علمی دچار فقر منابع بومی در علوم انسانی هستیم. بسیاری از منابع ما در این حوزه ترجمه شده آثار غرب است.

وی افزود: ایران اسلامی به واسطه برخورداری از منابع انسانی هوشمند، خلاق و نوآور از مزیت نسبی قابل ملاحظه‌ای در عرصه منطقه‌ای و جهانی برخوردار است. نقش بی بدیل انسانها در تحولات اجتماعی و گردش امور سازمانها و نهادهای توجه ویژه به این عامل موثر عرصه کار تولیدی و خدماتی را در زمره مهمترین ماموریت‌های هر جامعه قرار داده است. دری تاکید کرد: این مهم بدون اتکا به فلسفه و ماهیت انسانی در کانون‌های فکری و کاری نقش موثر خود را در حرکت جوامع ایفا نخواهد کرد از این روست که علوم انسانی به عنوان بخش عمده‌ای از مجموعه علوم بشری هدایتگر حرکت و چرخش فعالیت‌های انسانها در بروز و افول تمدن‌ها، گردش و حرکت نسله‌ها، حیات سازمانها و جریان امور و فعالیت‌های نهادهای اجتماعی است. این استاد دانشگاه یادآور شد: به همین جهت جوامع نیازمند برخورداری از فلسفه و سیاست‌های روشن و مدون در علوم انسانی هستند تا بتوانند جوامع انسانی را مدیریت کنند و از منبع حیاتی انسانها برای بکارگیری سایر عوامل طبیعی و مادی به طور موثر استفاده نمایند. وی افزود: همانند بسیاری از جوامع وجود سیاست‌ها و راهبردها در قالب اسناد بالادستی برای هدایت فعالیت‌ها ضروری است. در جمهوری اسلامی نیز این ضرورت در متن و مفاد سند چشم انداز نظام، سیاست‌ها و قوانین صریح و ضمنی مورد اشاره قرار گرفته است.

مفهومی ذهنی و عاری از ویژگی‌های اسلامی است. دری افزود: در سیاست‌های حاکم بر قانون برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران، مفاهیم دقیق‌تری از حوزه علوم انسانی و زمینه‌های کاربرد آن در سایر امور، اعم از اجتماعی، فرهنگی، علمی و فناوری، اقتصادی، سیاسی، دفاعی و امنیتی ارائه شده است.

وی توضیح داد: صریح‌ترین اشاره به این موضوع، تحول و ارتقای علوم انسانی است که تقویت جایگاه و منزلت این علوم، جذب افراد مستعد و با انگیزه، اصلاح و بازنگری در متون و برنامه‌ها و روش‌های آموزشی، ارتقای کمی و کیفی مراکز و فعالیت‌های پژوهشی و ترویج نظریه‌پردازی، نقد و آزاداندیشی را می‌توان زمینه‌ساز اصلی تحول این علوم دانست.

این استاد دانشگاه، برنامه پنجم توسعه را آیین سیاست‌های مربوط، تکالیف دقیق و روشن در عرصه‌های نظری و عملی علوم انسانی معرفی کرد و در این باره اظهار داشت: با همه این‌ها، دیدگاه‌ها و نظرات اندیشمندان این عرصه، از نوعی نگرانی در خصوص عدم توجه به توسعه متوازن و پایدار علوم انسانی در کنار سایر علوم مانند پزشکی، مهندسی و پایه حکایت می‌کند.

وی با تبیین ماهیت متفاوت و خاص علوم انسانی نسبت به سایر علوم، ادامه داد: مقام معظم رهبری در بیانات و پیام‌های خویش به کرات، نگرانی خود را نسبت به توجه بنیادی به علوم انسانی نشان داده‌اند. دری گفت: مقارن بسیاری از بیانات، با مستند شدن و جاری شدن احکام در سیاست‌ها و راهبردهای مربوط به علوم انسانی، نشان دهنده اهمیت توجه به این عرصه مهم فکری و اجرایی است.

وی تحلیل دقیق اسناد بالادستی و جهت‌گیری‌های مربوط به اقدامات ذی ربط در پرتو سیاست‌ها و راهبردهای علوم انسانی را تبیین کننده برخی گسست‌ها و نارسایی‌ها در تنظیم دقیق نقشه‌ی راه تحقق آرمان‌های نظام جمهوری اسلامی ایران در اسناد بالادستی در خصوص کارکرد صحیح علوم انسانی در کشور خواند و اذعان کرد: این مهم، زمینه طرح مباحثی در خور توجه به اقدامات ملی و سازمانی عرصه علوم انسانی است که امید است امکان ارائه آن با ارائه چارچوب سند راهبردی علوم انسانی وجود داشته باشد.

روز اول، پنل پنجم،

نشست علوم انسانی، کارکردها و دستاوردها

۶

روز اول، پنل دوم

نشست نقش علوم انسانی در تدوین الگوی اسلامی

ایرانی

۵

نگاه دینی غایت را محدود به انسان نمی‌کند

استاد فلسفه دانشگاه شهید بهشتی با اشاره به اینکه بعد از رنسانس و در غرب کانت غایت را محدود به انسان می‌کند گفت: اما در نگاه دینی غایت محدود به انسان نمی‌شود.

در این نشست دکتر اصغر واعظی استاد فلسفه دانشگاه شهید بهشتی به بررسی علوم انسانی از منظر اندیشمندان غربی پرداخت و گفت: اینکه متفکران غربی را مطالعه و مسائل مورد نظر آنها را بررسی کنیم راهکاری است که بواسطه آن می‌توانیم موضع خودمان را در علوم انسانی و مسائل خودمان مشخص کنیم. وی افزود: یکی از رویدادهای مهم که در غرب پس از رنسانس به وقوع پیوست استقلال علوم از بنیان‌های مابعدالطبیعه قرون وسطایی بود. این فرآیند در علوم طبیعی بسیار شتابان صورت گرفت اما علوم انسانی راهی ناهموار و بسیار پرفراز و نشیب را پشت سر گذاشت به گونه‌ای که تعبیری چون علوم انسانی، علوم روحی، علوم اخلاقی و نظایر آن برای نخستین بار در قرن نوزدهم توسط اندیشمندان غربی به کار رفت.

وی تصریح کرد: در غرب بعد از رنسانس کانت همه چیز را تئوریزه کند، در علوم انسانی همواره بدنبال نظام ارزشی و غایت‌ها هستیم، باید‌های ما مبتنی بر نظام ارزشی و غایت‌ها است. کسی مثل کانت غایت را به انسان محدود می‌کند ولی در نگاه دینی مسئله این گونه نیست و غایت به انسان محدود نمی‌شود. واعظی تصریح کرد: واژه بومی سازی ارائه شده در جامعه مفهومی است که

علوم انسانی جدید

به غایت بشر بی توجه است

استاد تاریخ دانشگاه اصفهان با اشاره به اینکه در طول تاریخ و در ادوار مختلف از جمله یونان باستان انواع علوم انسانی را داشته ایم گفت: علوم انسانی جدید به غایت بشر توجه ندارد.

در این نشست دکتر ابوالحسن فیاض استاد تاریخ دانشگاه اصفهان به بررسی ظرفیت‌های علوم انسانی با تاکید بر روش مطالعه تاریخ پرداخت و گفت: علوم انسانی جدید به لحاظ گستره موضوعات مورد شناسایی و دسترسی به انبوه داده‌های اطلاعاتی بی سابقه‌ترین علوم انسانی است که بشر تا کنون تولید کرده است.

وی افزود: علوم انسانی جدید به واسطه بی توجهی و یا فقر تئوریک در خصوص غایت اندیشی نسبت به رفتار انسانی و منحصر کردن توجه به شناخت صرف از اعمال انسانی وظیفه‌ای بس مهم را وانهاده است و این وانهادگی می‌تواند بسیار مصیبت‌زا و ویرانگر باشد.

وی تصریح کرد: باید توجه داشت اعمالی که انسانها انجام می‌دهند موضوع علم انسانی است. وقتی تغییری در جامعه ایجاد می‌شود علوم انسانی به دنبال بررسی آن تغییر و تحول است. این تغییرات یا مطلوب هستند یا نامطلوب. حالت سومی در این خصوص وجود ندارد چرا که بی تفاوتی در علم بی معنا است اگر

تغییرات نامطلوب باشد علوم انسانی در صدد کنترل آن و اگر مطلوب باشد در صدد تقویت آن است.

این استاد تاریخ تصریح کرد اگر به ارزش های جامعه توجه نشود علوم انسانی آن جامعه نافرجام می شود لذا فهم فارغ از ارزش وجود ندارد. وی در پایان تاکید کرد: در علوم انسانی برخلاف علوم طبیعی انقلاب علمی نداریم.

در ادامه این نشست دکتر محمد رضایی استاد دانشگاه علم و فرهنگ به بررسی دشواری کار جامعه شناسی در ایران پرداخت و گفت: بدقوارگی جامعه شناسی در ایران به علت ورود جامعه شناسی است و نه ایجاد آن. جامعه شناسی در پیوند با ساخت های مختلف دچار مشکل است. این مشکل به دوگانه هایی چون دولت - جامعه شناسی، دولت - مردم و بومی سازی و غیر بومی و بیگانه دامن زده است.

وی گفت: نتیجه چنین مواجهه ای با جامعه شناسی نوعی سیاست مونولوگ در تحریف اهداف و تشویق به سیاست تکثرگرایانه در بعد ابزارهاست اما در نگاه به جامعه شناسی از منظر مفهوم بومی شدن کار جامعه شناسی در اولویت است

روز اول، پنل ششم نشست چالش ها و چشم اندازهای علوم انسانی

روز اول، پنل ششم، نشست چالش ها و چشم اندازهای علوم انسانی

نگاه کلیشه ای به علوم انسانی عامل تخریب آن است

استاد دانشگاه تهران و دبیر علمی دومین کنگره ملی علوم انسانی با اشاره به اینکه به علوم انسانی یک نگاه کلیشه ای و مبتنی بر علم وجود دارد گفت: نگاه کلیشه ای به علوم انسانی باعث تخریب آن است. دکتر غلامعلی افروز استاد دانشگاه تهران و دبیر علمی دومین کنگره ملی علوم انسانی به بررسی موضوع علوم انسانی با پایه های علمی یا کلیشه های ذهنی پرداخت و گفت: در علوم انسانی هر قدر بینش ما قوی باشد منزلت و جایگاه علوم انسانی از بیشترین اعتلای جامعه برخوردار خواهد بود.

وی افزود: هر کجای کشور را بنگرید رهبری آن با علوم انسانی است، در این حوزه برخی نهادها از بیشترین اهمیت برخوردار بوده ولی متأسفانه کمترین توجه به آن شده است. در بسیاری موارد تنها شاهد تغییرات سخت افزاری در علوم انسانی هستیم و این در حالی است که در محتوا کمتر تغییر و تحول صورت گرفته است، باید در نظر داشت رسالت اصلی عالمان علوم انسانی ایجاد تحول در محتوا است.

افروز یادآور شد: یافته های علوم انسانی در نظام تعلیم و تربیت کشور به کار گرفته نمی شود، تحول در تعلیم و تربیت تحول در کل کشور است، مدرسه باید با معلمان خانواده محور و محله محور باشد. مدرسه باید کانون علمی و فرهنگی پر نشاط محله باشد.

افروز تصریح کرد: نگاه کلیشه ای باعث تخریب علوم انسانی شده است باید دانش مهارت محور و فرهنگ محور و خلاقیت محور در نظام آموزشی مورد توجه قرار گیرد، ولی متأسفانه این موضوع در سند چشم انداز مورد ملاحظه قرار نگرفته است.

وی با اشاره به اینکه دو نوع نگاه به علوم انسانی وجود دارد، گفت: یک نگاه به علوم انسانی نگاه اصولی و علمی است و پایه های آن عقلانیت و معنویت است و نگاه دیگر به علوم انسانی نگاهی کلیشه ای و سلیقه ای است.

وی افزود: هر کسی به نقد علوم انسانی مشغول است بی انصافی است که به مبانی عقلی، فطری و جهان شمول آن توجه نکند.

در ادامه این نشست دکتر فاطمی استاد دانشگاه بریتیش کلمبیا و هاروارد گفت: عدم دقت به کلیشه ها و طرح های ذهنی در حوزه علوم انسانی می تواند آثار نامطلوب ایجاد کند. خوشبختانه فرهنگ دینی ما به گونه ای است که بر ضد کلیشه عمل می کند. بزرگان ما کسانی بودند که توانستند کلیشه ها را بازنگری کنند.

وی با اشاره به اینکه در علوم انسانی سه پرسش مطرح است، گفت: یک پرسش، پرسش هستی شناختی است یعنی اینکه علوم انسانی چه جوهی از هستی را معنادار می یابد. باید در نظر داشت که توجه به مبانی هستی شناختی می تواند خلاف کلیشه ها عمل کند.

وی تصریح کرد: پرسش و بعد دوم بعد معرفت شناختی است. در وجوه اسلامی توجه به منابع مختلف معرفت مورد توجه است. بعد سوم نیز موضوع روش تحقیق است. در این خصوص بعضی وقت ها برخی افراد چنان به پارادایم های کمی گرفتار هستند که برای بررسی مسائل کیفی هم از این پارادایم استفاده می کنند این در حالی است که پارادایم های کمی در صدد کنترل هستند ولی پارادایم های کیفی در پی فهم و ادراک هستند.

ایران، بانی موضوع و انگاره جدید در جامعه شناسی

دکتر شجاعی زند با اشاره به روند توسعه و ظاهر شدن عوارض خرد و کلان اجتماعی پس از انقلاب اسلامی در ایران، تصریح کرد: ایران اسلامی، می تواند بانی موضوع و انگاره جدید در جامعه شناسی باشد.

وی در ابتدای سخنان خود گفت: ایران اسلامی، اصطلاحی خاص است که مورخین برای مشخص کردن دوران پس از ورود اسلام به ایران از ادوار پیش از آن، به کار می برند، اما در این تحقیق، این اصطلاح را با نظر به شرایط خاص اجتماعی - معرفتی پدید آمده در ایران پس از انقلاب، به کار گرفته ایم و معنایی خاص تر از آن مطرح نظر داریم.

این استاد دانشگاه با بیان این که ایران اسلامی از دو حیث بر اندیشه جامعه شناسی مؤثر افتاده است، اظهار داشت: ایران اسلامی در صورت رسیدن به درکی صائب از موقعیت و ظرفیت خویش، می تواند موجد نقاط عطف مهم در روند این علم گردد. نخست از حیث انجازات موضوعی و دوم از جنبه گشایش های معرفتی است که ایران اسلامی می تواند اثرگذار باشد.

شجاعی زند، درباره جامعه ایرانی گفت: این جامعه می تواند به مثابه موضوع مطالعات جامعه شناسی، در مسیر رویدادها و فرایندهایی قرار گرفته که پیش از این نظیر نداشته و با بسیاری از انتظارات رایج نیز تغایر داشته است.

وی وقوع انقلاب در ایران را وقوع انقلاب در جامعه ای توصیف کرد که هیچ نشانه بارز از آشفتگی و آشوب در آن مشاهده نمی شد و در این خصوص ادامه داد: به میدان آمدن عوامل خاص و شکل گیری فرایندی متفاوت که کمتر نظیری در انقلابات پیش از این در عالم داشت، به تجدیدنظرهای مهم در تئوری های انقلاب منجر شد.

استادیار دانشگاه تربیت مدرس، توقف و واژگونگی در فرایند رو به رشد عرفی شدن و بازگشت مجدد دین به قلب اجتماع و نشستن بر رأس حاکمیت سیاسی را یکی از تجدید نظرهای ناشی از انقلاب اسلامی معرفی کرد و مدعی شد: پدید آمدن تجربه ای کاملاً بدیع در به هم آوری سنت و مدرنیته، ارائه الگوی نسبتاً متفاوت در حکومت داری، مشارکت سیاسی و سازمان دهی قدرت، نمونه های دیگر این تجدید نظر ها هستند. وی گفت: نشان دادن ظرفیت و قابلیت های شایان در اتخاذ الگو و مسیرهای متفاوت در روند توسعه و ظاهر شدن عوارض خرد و کلان اجتماعی به مثابه پی آمدهای این پدیده متفاوت با

مرور فوری

● هر کجای کشور را بنگرید رهبری آن با علوم انسانی است، در این حوزه برخی نهادها از بیشترین اهمیت برخوردار بوده ولی متأسفانه کمترین توجه به آن شده است. در بسیاری موارد تنها شاهد تغییرات سخت افزاری در علوم انسانی هستیم

آسیب‌های خاص آن را نیز باید از این جمله دانست. از حیث معرفتی نیز می‌توان به احساس نوعی بدبینی و بیگانگی با انگاره غالب بر علوم انسانی، جست و جوی اغراض بعضاً متفاوت از آن، مستغنی و متکی دانستن خود به میراث پر بار معرفتی، وجود انگیزه‌هایی بلند برای پیش‌افتادن و گشودن افق‌های جدید به روی عالم بشری و جوانه‌زدن بارقه‌هایی از ظهور انگاره‌های جدید در نگرش به هستی، به انسان و به حیات فردی و اجتماعی او اشاره کرد.

وی از جامعه ایران به عنوان جامعه‌ای مستعد ایفای نقشی تأثیرگذار و دگرگون‌کننده در عالم معرفت یاد کرد و اذعان داشت: به هر حال، ایران اسلامی، می‌تواند بانی موضوع و انگاره جدید در جامعه‌شناسی باشد.

این استاد دانشگاه به ذکر برخی از این موانع پرداخت و تأکید کرد: عدم درک وضع و موقعیت ایران به مثابه پدیده‌ای متفاوت و مستحق‌اهتمامی ویژه توسط جامعه‌شناسان ایران، یکی از موانع مهم اثرگذاری ایران در عالم معرفت بشری است. وی، ناباوری و بی‌اعتمادی به قابلیت‌های خود، خصوصاً در بین روشنفکران و اندیشمندان دانشگاهی را مانع دوم دانست و گفت: و بالاخره، نهادینه نشدن مسیر ابداع علمی در حوزه علوم انسانی را می‌توان به عنوان مانع دیگر در این مسیر برشمرد.

روز دوم، پنل ششم نشست چالشها و چشم اندازهای علوم انسانی

علوم انسانی به حفظ فرهنگ کمک می‌کند

استاد دانشگاه شهید بهشتی با اشاره به اینکه علوم انسانی به حفظ فرهنگ کمک می‌کند گفت: علوم انسانی به رشد جامعه کمک می‌کند و برای عقب‌نماندن از دنیا در کنار سایر علوم باید توجه ویژه به علوم انسانی داشت.

دکتر غلامرضا شمس‌الاستاد دانشگاه شهید بهشتی در این نشست به بررسی ضرورت‌ها و راهبردهای تحول در علوم انسانی پرداخت و گفت: حدود دو میلیون نفر دانشجوی علوم انسانی در کشور داریم. همچنین هزاران استاد علوم انسانی و صدها دانشکده در این حوزه داریم.

وی افزود: سوال این است که برای این میزان چه مقدار کتاب بومی داریم. همچنین این سوال مطرح است که این دانشکده‌های علوم انسانی به چه میزان با هم مرتبط هستند.

وی تصریح کرد: ما فاصله‌ای بین وضع موجود و وضع مطلوب در حوزه علوم انسانی داریم. باید توجه داشت که تحول در علوم انسانی به یک شکل نیست. رشته‌های مختلف علوم انسانی شاخصه‌های خاص خود را دارند.

این استاد دانشگاه یادآور شد: علوم انسانی به مثابه مجموعه قواعد تنظیم حیات انسان در بخش نرم‌افزاری فرهنگ و تمدن بشری، علوم و معارفی است که به صورت روشمندان از رفتارها، باورها، افکار و هیجانات و همه پدیده‌های انسانی معنادار بحث می‌کند. علوم انسانی به حفظ فرهنگ کمک می‌کند. این علوم به رشد کمک می‌کند. در کنار توجه به علوم دیگر برای عقب‌نماندن از دنیا باید به علوم انسانی توجه ویژه داشت.

وی در ادامه به آسیب‌های علوم انسانی در کشور پرداخت و گفت: هدفمند نبودن دانشجویان در انتخاب رشته‌های علوم انسانی، توسعه بی‌رویه رشته‌ها و گرایش‌های مرتبط با علوم انسانی، به روز نبودن محتوای دروس علوم انسانی، فقدان اعضای هیئت علمی متخصص و خیره و عدم بازنگری برنامه‌های آموزش رشته‌های مختلف علوم انسانی از جمله آسیب‌های علوم انسانی در کشور هستند.

در ادامه این نشست دکتر سوسن کشاورز استاد دانشگاه تربیت معلم به بررسی مبانی انسان‌شناختی علوم انسانی بومی پرداخت و گفت: توسعه پایدار بدون محوریت علم و دانایی ممکن نیست و در این مقام علوم انسانی و اجتماعی جایگاه ویژه دارد.

وی یادآور شد: از آنجا که موضوع علوم انسانی، انسان است و هر مکتب و جهان‌بینی نگرشی خاص نسبت به انسان دارد که مبتنی بر آن باید ترسیم‌ی ویژه از علوم انسانی ارائه داد، بنابراین، در نظام جمهوری اسلامی ایران نیز ایجاد هر گونه تحول در عرصه علوم انسانی می‌باید بر ارزش‌های دینی و بومی حاکم بر کشور استوار باشد. با توجه به

اینکه مبانی فرهنگی کشور ما بر محور دین اسلام و مذهب تشیع است در علوم انسانی بومی برای توسعه پایدار باید این موضوع مورد توجه باشد. علوم انسانی مجموعه معارفی‌اند که موضوع کار آنها فعالیت‌های مختلف بشر است، یعنی فعالیت‌هایی که متضمن روابط افراد بشر با یکدیگر و روابط این افراد با اشیا و نیز آثار و نهادها و مناسبات ناشی از این‌هاست.

این استاد دانشگاه در پایان تصریح کرد: به نظر می‌آید تحولات انجام گرفته در حوزه علوم انسانی تا کنون، کاملاً مبتنی بر نظام فکری و ارزشی اسلام و هماهنگ و سازگار با خصوصیات فرهنگی، اجتماعی و بومی کشور نبوده است.

روز دوم، پنل ششم نشست چالشها و چشم اندازهای علوم انسانی

کلیشه‌ها در علوم انسانی چه هستند و آگاهی نسبت به آنها چگونه است؟

در این جلسه ابتدا دکتر افروز، دبیر علمی کنگره و استاد روان‌شناسی دانشگاه تهران در ضمن مقاله خود با عنوان «علوم انسانی با پایه‌های علمی یا کلیشه‌های ذهنی» گفت: تحول در علوم تربیتی مهمترین بخش تحول در علوم انسانی است؛ در این بین لازمه تحول آن است که دوره دبیرستان دانش پایه کاربردی را دنبال کرد و بر محور مهارت و خلاقیت پیش رفت.

وی با بیان اینکه نگاه به علوم انسانی به دو صورت در کشور ما رخ داده است، گفت: یک دسته این نگاه‌ها کاملاً اصولی و دسته دیگر کلیشه‌ای و سلیقه‌ای می‌باشد، بنابراین باید دقت کنیم که همه علوم انسانی بد نیست؛ چون اصولی و جهان‌شمول است.

در ادامه و پس از صحبت‌های افروز، دکتر فاطمی، استاد دانشگاه تهران گفت: باید دید کلیشه‌ها چه هستند و آگاهی نسبت به آنها چگونه است؟ آگاهی به کلیشه‌ها در تحول علوم انسانی به ما کمک می‌کند، این انگاره‌ها باعث جاری کردن احکامی می‌شود که باید بسیار مورد توجه قرار بگیرد؛ مثال آن ترس از سقوط هواپیما در مقایسه با تصادف با وسایل نقلیه دیگر است؛ در حالی که اکثر تصادفات توسط ماشین‌ها صورت می‌گیرد، اما چون خبر سقوط با هواپیما توسط روزنامه‌ها و اخبار بیشتر پخش می‌شود، باعث هراس بیشتری می‌گردد، پس باید به این طرح‌ها و انگاره‌های ذهنی در علوم انسانی توجه شود.

وی افزود: فرهنگ دینی ما فرهنگی است که خلاف کلیشه‌ها عمل می‌کند؛ علامه مجلسی و دیگران این کلیشه‌ها را بازنگری کردند؛ به این ترتیب زیبایی اجتهاد در فرهنگ شیعه با بازنگری کلیشه‌ها همراه است.

فاطمی با بیان اینکه در علوم انسانی سه پرسش مطرح است، گفت: پرسش اول پرسش هستی‌شناختی (علوم انسانی چه وجودی از هستی را معنادار می‌یابد) است، پرسش دوم در حوزه معرفت‌شناختی و پرسش سوم نیز در حوزه روش تحقیق می‌باشد.

در ادامه دکتر قدرت‌الله طاهری، فارغ‌التحصیل دکترای زبان و ادبیات فارسی از دانشگاه تربیت معلم ضمن توضیح در باب مقاله خود با عنوان «علوم انسانی و طبقه‌بندی آن در غرب و مقایسه آن با جامعه علمی ایران» گفت: پیش‌شرط‌های مطالعه علوم انسانی این است که بدانیم جزء فلسفه علم است، از سایر علوم متأثر است، موضوع آن انسان است (انسانی که سیال است) و علوم انسانی امری تاریخ‌مند است. در غرب علوم انسانی گروهی از مطالعات آکادمیک در حول انسان و شرایط او در جهان است. طاهری با ارائه دسته‌بندی مسلمانان از علوم از فارابی تا ابن‌خلدون و سپس طبقه‌بندی دیدگاه‌های بیکن، آمیر و غیره، در پایان به خلاءها اشاره کرد.

متأسفانه طبقه‌بندی رایج کشور ما در حوزه علوم انسانی هیچ پشتوانه علمی و نظری ندارد؛ درست مثل علوم تجربی و صنعتی ما که عمدتاً وارداتی است.

در ادامه نشست دکتر عسگری، عضو هیئت رئیسه نشست، توجه به اسلام به عنوان قانون انسان روی زمین را مهم دانست و گفت: اسلام تمدن نیست، بلکه تمدن‌ساز است؛ انسان خلق شده و قانون این مخلوق، اسلام است. پس حکومت

نقد ادله مخالفین علم دینی

در نشست دوم پنل ششم دکتر محمدتقی موحد ابطحی، استاد دانشگاه تهران مقاله خود را با عنوان «نقد ادله مخالفین علم دینی» ارائه داد. وی گفت: تحقیقات انجام شده نشان از آن دارد که رویکرد پوزیتیویستی بر نظام آموزشی و پژوهشی کشور حاکم است، از سوی دیگر ادعا شده که رویکرد پوزیتیویستی، از یک سو با معارف اسلامی تعارض دارد و از سوی دیگر نتوانسته مسائل فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی کشورمان را حل کند؛ شواهد موجود حاکی از آن است که با وجود گذشت بیش از سه دهه از پیروزی انقلاب اسلامی ایران و مطرح شدن مکرر مشکلات موجود در نظام علمی و تحقیقاتی کشور و اقدامات انجام شده برای مقابله با رویکرد غالب و جاننشینی رویکرد دینی و بومی به علوم، بخصوص علوم انسانی و اجتماعی، هنوز این مشکل به قوت خود باقی است. شورای تحول اگر تصمیم دارد در بحث تولید علم دینی و بومی کاری انجام دهد باید بدانند مخالفان علم دینی چه ادله ای دارند و شورا چه پاسخی به این ادله ها می تواند بدهد.

ابطحی افزود: این مقاله می کوشد با تحلیلی جامعه شناختی و با بررسی ادله مخالفان علم دینی، به این دو سوال پاسخ دهد که: الف) چرا با گذشت بیش از سه دهه از پیروزی انقلاب اسلامی در ایران و حساسیت هایی که به حضور رویکرد پوزیتیویستی در جامعه علمی وجود داشته است، هنوز این نگاه به علم در کشور سیطره دارد؟ ب) با وجود اقداماتی که بویژه در سه دهه اخیر در زمینه تولید علم دینی و بومی انجام شده، چرا هنوز چنین فعالیت هایی در کشور به ثمر ننشسته است؟ نکات ارائه شده در این مقاله در دو فصلنامه اسلام و علوم اجتماعی شماره ۲ در سال ۱۳۸۸ چاپ شده است.

محقق پژوهشگاه حوزه و دانشگاه خاطر نشان کرد: برای رسیدن به پاسخ این دو سوال و برای تحول در علوم انسانی باید مبانی نظری علم دینی و پاسخی برای مخالفان علم دینی در این زمینه ارائه دهیم که اکنون بنده به این ادله می پردازم. مخالفان علم دینی بر این باورند که علم دینی اصولاً ضرورت ندارد، چون اصلاً ما نمی دانیم مشکل علوم انسانی چیست؟ اگر هدفشان از تولید علم دینی این است که نواقص علم جدید را برطرف کنید، که این کار خود در چارچوب علوم امروز در حال انجام شدن است، اگر قائلید علوم جدید با دین تعارض دارد اول باید این تعارض را اثبات کنید و دوم به فرض وجود تعارض، باید نشان دهید که هیچ کدام از راه حل های بدیل و سابقه ای که تا کنون برای رفع تعارض پیشنهاد شده برای رفع این تعارض ناکارآمد است.

ابطحی گفت: مخالفان علم دینی معتقدند، طرفداران علم دینی تا کنون هیچ برهانی برای این سه مسئله ارائه نکرده اند که ۱. مشکلی در علم کنونی وجود دارد، ۲. ناچار به برطرف کردن این مشکل هستیم و ۳. هیچ راه دیگری جز برطرف کردن آن با علم دینی وجود ندارد. موافقان علم دینی در پاسخ به مشکل علم جدید دو پاسخ می دهند: ۱- علم جدید در حوزه شناخت با مشکل مواجه شده، یعنی واقعیت را آن طور که هست نمی تواند بشناساند. ۲- تعارض علم جدید با باورهای دینی است. موافقان علم دینی مثل دکتر نصر معتقدند علم جدید نتوانسته انتظارات را برآورده کند، منشا تمام مشکلات در عصر ما در زمینه زیست محیطی، اخلاقی و غیره همه به نوع نگاه انسان به هستی بستگی دارد که منشا آن را در علم جدید می دانند؛ در مقابل آن این انتقاد وجود دارد که واقعاً چه شواهدی داریم که کشتار در جنگ جهانی اول و دوم ناشی از نگرش جدید انسان

به عالم بود، اما در پاسخ می توان گفت، اگر به رشد جمعیت دقت کنیم خواهیم دید که بر اساس آمار مرگ و میر، علم جدید موفق بوده و این امر ناشی از آن است که در تحقق اهداف پاسخ صفر و یک وجود ندارد.

ابطحی گفت: نکته دیگر این است، اگر بپذیریم که علم جدید در تحقق اهداف موفق نبوده است، پس مشکل کجاست، مخالفان قائلند که مشکل فقط در این است که در فعالیت های علمی خودمان اخلاق را رعایت کنیم. مخالفان علم دینی پاسخ می دهند، با رعایت اخلاق توسط افراد مشکل حل می شود و این افراد به دنبال علم نمی روند که برای بشر و محیط زیست مضر باشد و می گویند اکنون در مراکز بین المللی کتب بسیار خوبی نوشته شده؛ یعنی خود عالمان به این قضیه پی برده و در صدر رفیع آن برآمده اند، بنابراین با حاکمیت اخلاق می توانیم مشکل را حل کنیم و نیازی به دین نیست.

وی گفت: باید دقت کنیم که دین یکسری باورهای متافیزیکی و بایدها و نیایدیهایی هم دارد از جمله اینکه دست خدا در طبیعت باز است و این یک تعارض جدی با علم دارد. امروزه بر این باوریم که باید دارویی برای درمان سرطان پیدا کنیم چون سرطان یک پدیده مادی طبیعی است و ناگزیر علت مادی طبیعی دارد. این باور در بحث سنخیت علت و معلول که جزء گرایش های عقلی گرایانه و اشعری مسلک ما هم است، وجود دارد. بحث سنخیت در پیشرفت علم لازم است، اما دخالت خدا، دست و پا گیر است، پس با همان بحث اخلاق می توانیم مشکل را حل کنیم.

ابطحی گفت: در بحث نقصان علم جدید در زمینه اهداف شناختی، نظریات جدید از چند جهت معیوب هستند؛ ۱- ضعف در دلالات فلسفی، ۲- عدم تطابق با شواهد تجربی؛ ۳- پیچیدگی برخی نظریات؛ ۴- تبیین بخش محدودی از پدیده ها و ۵- ناکارآمدی نظریه موجود در بحث مشکلات اجتماعی و فردی که در این بین نظریه های جدید حداقل با یکی از آنها مواجه است، اما علم جدید خود سعی کرده آنها را برطرف کند و هیچ ضرورتی ندارد حتماً دین را وارد کند. در این باب، مثلاً دکتر گلشنی معتقد است که مکانیک کوانتومی مشکل دارد و اما می دانیم که «بوهوم» بدون اینکه به دین مراجعه کند نظریه ای داد که مبانی فلسفی در مکانیک کوانتومی را حل کرد.

وی تصریح کرد: در بحث محدودیت داشتن علم که بدین معناست که علم حوزه محدودی را پوشش می دهد، با مثالی پاسخ می دهند که دو اندیشمندی که با دکتر عبدالسلام در بحث وحدت وجود کار کردند، اصلاً دغدغه دینی نداشتند و نتیجه این شد که افراد بدون داشتن دغدغه دینی می توانند مشکلاتی را که برای علم در همان چارچوب فعالیت های علمی به وجود آمده است، برطرف کنند.

ابطحی ادامه داد: نکته دیگر اینکه، در حوزه فلسفه علم مطابق با استدلال بر اساس بهترین تبیین و برهان معجزه نبودن، می توان استدلال کرد که آخرین دستاوردهای علمی، دستاوردهایی هستند که به لحاظ معرفت شناختی هم می شود بر آنها تکیه کرد. عملاً می توانند صدق یک نظریه را به صورت تجربی نشان دهند، پس این ادعاها که علم جدید در تبیین ناموفق بوده که لازم است حتماً از گزاره های دینی استفاده کنیم، دلیل معتبری نیست؛ البته مخالفان علم دینی، از این اشکالات که علم موجود کامل نیست، مطلع اند و پیشرفت را پاسخی به این امر می دانند؛ از جمله استاد ملکیان، تصریح می کنند که اصطلاح پیشرفت علم داریم و تلاش دانشمندان برای ارائه نظریه جدید، بر همین امر دلالت می کند. آنها قائلند از کامل نبودن علم موجود دلیل نمی شود به سراغ دین برویم.

وی خاطر نشان کرد: از مشکلات دیگر علم جدید که لازم است علم دینی داشته باشیم، بحث ناسازگاری علم جدید با علم دینی است و به لحاظ معرفت شناختی به نسبت به نقصان جای دفاع بیشتر دارد. مخالفان می پرسند، واقعاً بین علم و دین تعارض است؟ و کجا؟ آیا این تعارض بین گزاره های علمی و دینی است یا تعارض در مبانی فلسفی و روشی است یا تعارض در گذرهای روانشناختی است که به خاطر فعالیت در حوزه علم و یا فعالیت در حوزه دین، شخص نتایجی را می گیرد که

مرور فوری

● برای تحول در علوم انسانی باید مبانی نظری علم دینی را در نظر داشته باشیم و دقت کنیم که دین یکسری باورهای متافیزیکی و بایدها و نیایدیهایی هم دارد از جمله اینکه دست خدا در طبیعت باز است و این یک تعارض جدی با علم دارد.

دینی ممکن نیست. مثلا اگر بگوییم وجه تمایز علم از علم دیگر در موضوع آن است مثلا در جامعه شناسی از عوارض ذاتی آن بحث می شود که واحد است و اگر در جایی فقط یک نمونه داشته باشیم در آنجا دینی غیر دینی قابل طرح نیست و نداریم. در این منظر علم در مقام نفس الامری بحث شده است و در این مقام بحث راحت جلو می رود که آیت الله حسن زاده آملی به آن قائلند و در توضیحات خود یک تعریف از علم، یک تعریف از دین ارائه می دهند و در همان مقام نفس امری بحث می کنند؛ پس علم دینی و غیر دینی ندارند. علم یعنی تطابق با واقع و مطابق با واقع یکی بیش نیست و یکی بیش نبودن، اسلامی و غیر اسلامی ندارد، اما قائلان به علم دینی، علم و دین را در مقام نفس الامری بحث نمی کنند؛ بلکه علم و دین را که در عالم خارج با آنها درگیریم و مقاله پژوهشی می نویسیم، مورد بحث قرار می دهند.

محقق پژوهشگاه حوزه و دانشگاه گفت: در طبقه بندی پیروان علم دینی، برخی نگاه حداقلی دارند، اگر فعالیت های علمی در چهارچوب متافیزیک دینی انجام شود، محصولش علم دینی است، برخی می گویند اگر آموزه های دینی به عنوان متافیزیک پشتیبانی کننده در عرصه فرضیه ظاهر شوند، علم دینی می شود. برخی معتقدند خود گزاره های دینی می تواند به عنوان یک نظریه در فعالیت علمی شرکت کند و در نگاه حداکثری به این امر قائل اند دین می تواند هم در مقام کشف هم در مقام داوری دخالت کند.

ابطحی ادامه داد: مخالفان علم دینی می گویند تمامی راهکار و رویکردها ناکام است. مثلا در پاسخ به نظر آقای دکتر خسرو باقری معتقد اند اگر آموزه های دینی در تدارک پیش فرض های فعالیت علمی دخالت کنند، آن علم، علم دینی است، اما آیا این امر کفایت می کند؟ خیر چون برای کسی که به علم دینی قائل است و می خواهد از این روش استفاده کند، باید این پیش فرض به صورت منطقی در ساختار نظریه استفاده شده باشد. همانطوری که اصول پنجگانه قضایای هندسه اقلیدسی در قضایا

آن استفاده شده است. امروزه می گوییم گزاره ای اقلیدوسی است چون به صورت منطقی منتسب می گردد به پنج اصل هندسه اقلیدسی. اما ایشان نشان ندادند: ۱- نظریه ایشان، منطقی از کدام پیش فرض استفاده کرده است و ۲- هیچ پیش فرض دیگری که قابل انتساب به دین نباشد در چنین فرایند نظریه پردازی وارد نشده است. پس باید به این دواشکال مخالفان پاسخ دهند؛ در غیر این صورت انتساب آن به دین با مشکل روبرو می شود. وی گفت: باور سوم مخالفان علم دینی این است که اگر علم دینی ضروری و امکان داشته باشد، چنین امر ممکن مطلوب نیست. دلیل اول آنها این است که در بررسی تاریخی این تجربه در پاکستان کسب کردیم که برای تولید علم دینی هزینه های زیادی صرف شد، اما نتیجه ای نداشت و صرفا به بررسی این مسئله پرداخت که مثلا در چه حرارت جهنم کدام است و تلاش کردند فرمولی برای کشف نفاق در فرد و جامعه پیدا کنند؛ لذا مخالفان علم دینی این تجربه را برای زیر سوال بردن علم دین استفاده کردند و آن را تعمیم می دهند به اینکه در ایران هم ۳۰ سال بودجه هایی صرف شد و هنوز هیچ نتیجه مطلوبی نداده است.

ابطحی افزود: استدلال دیگر آنها این است که تولید علم دینی از جهت علمی مطلوب نیست و پایبندی به گزاره های دینی دست و پای علم را می بندد و دیگر اینکه تولید علم دینی به لحاظ دینی هم مطلوب نیست، چون پیشرفت علم با نقادی است و از ابطال نظریه های گذشته، نظریه جدید شکل می گیرد و اگر نظریه ای منتسب به دین شد و در فرایند داوری باطل شد، دین لطمه می بیند. پس این فرایند نه برای دین مطلوب است و نه برای علم و آخر اینکه در دو عرصه کشف و داوری پروژه علم دینی اخلاقی هم نیست. بعد از این نشست حضار سوالات بسیاری را مطرح کردند که منجر به وعده تشکیل جلسه ای در باب علم دینی با حضور ابطحی در جلسه دیگری شد.

منطقی نیستند. محقق پژوهشگاه حوزه و دانشگاه گفت: اگر طرفداران علم دینی که قائلند، بین علم موجود و دین تعارض وجود دارد، تلاش کنند، ۱- گزاره هایی از علم را در نظر بگیرند که به لحاظ روش شناختی قابل انتساب به علم است.

۲- گزاره هایی از دین نشان دهند که از لحاظ روش شناسی قابل انتساب به دین است.

و بعد نشان دهند که واقعا این دو گزاره در تعارض اند. آنگاه اگر این گونه مثال های متعارض محدود باشند، می شود این سوال را مطرح کرد که در علم هم گاهی با تعارض هایی مواجهه می شویم اما درصدد برنمی آیم حتما نظریه ای جدید بدهیم؛ مگر اوجاج هایی که به حد بحرانی رسیده باشند. پس موافقین علم دینی، باید نشان دهند به اندازه ای گزاره های علمی و دینی در تعارض با هم اند که چاره ای جز اقدام در این زمینه نداریم و به فرض که گزاره های زیادی پیدا کنیم، مخالفان باز هم بر عدم ضرورت تاکید می کنند.

ابطحی افزود: راه حل دیگری که برای حل مشکل تعارض علم و دین پیشنهاد می کنند، روش استقلال است؛ یا علم را کنار بگذاریم یا دین را. اما راهکاری در حوزه اندیشه اسلامی از گذشته بوده است که در جایی که ظاهر دین با حکم عقل در تعارض باشد، می توانیم دین را تأویل کنیم و دست از ظاهر دین برداریم که این در اندیشه ابن رشد دیده ایم. امروزه در نظرات استاد جوادی آملی و حتی استاد ملکیان، به همین امر قائلند. پس ضرورتی نیست هر جا به تعارضی برخورد کردیم، به علم دینی روی آوریم؛ با عقل تجربی هم به درجه ای از اطمینان رسیدیم که بتوانیم دست از ظاهر دین بکشیم.

این استاد دانشگاه تاکید کرد: تنها مجموعه ای که بر ضرورت علم دینی به درستی تاکید دارد و می توان گفت مطلوب هم هست، فرهنگستان علوم اسلامی قم، استاد منیرالدین حسینی است که قائلند اگر می خواهید دیندار باشید، ضروری است که علم دینی داشته باشید و برخلاف تصور ما، استدلال متفکر و تعقل یک عمل ارادی است، از مقوله فعل است نه انفعال و ما در فرایند ادراک منفعل نیستیم. ذهن ما آینه نیست که همه چیز بر آن تابیده شود. کیفیت اراده انسان در کیفیت ادراک مان تاثیر می گذارد چون دین می تواند تمامی حوزه های ارادی و اختیاری انسان را سرپرستی کند، پس دین قوه ادراک انسان را هم سرپرستی می کند. پس علم دینی ضرورت دارد.

ابطحی گفت: دومین باور مخالفان علم دینی این است که تولید علم دینی امکان ندارد و اگر موافقان علم دینی بتوانند ثابت کنند که تولید علم دینی ضرورت دارد و مطلوب است و غیر اخلاقی هم نیست، مخالفین می گویند اصلا تولید علم امکان ندارد چون اگر بر این باور باشیم که گزاره هایی که از متون دینی استخراج شود گزاره هایی از جانب خدا و از جانب معصوم که به ما رسیده، استفاده کنیم، تعداد این گزاره ها کم است و نظریه هایی که از غیر این منبع به دست آید اصولا نمی توان به دین نسبت داد. یک مسئله دیگر که مخالفین به آن اشاره می کنند این است که دین می تواند در عرصه هایی به علم کمک کند. در مقام مسئله یابی و پیشنهاد راه حل می تواند تاثیر گذار باشد، اما آن چیزی که علم را علم می کند، مقام داوری است؛ در این مقام و در مقام روش نمی توان از دخالت دین حمایت کرد.

وی گفت: اگر مخالفان علم دینی ضرورت را نپذیرند، موافقان علم دینی پاسخ می دهند حتی اگر ضرورت هم نداشته باشد. هر امری که ممکن باشد و مطلوب و غیر اخلاقی هم نباشد، می توان دنبال کرد. آقای سروش، علم را در سه حوزه هدف، روش و موضوع قرار می دهد و بر این اساس می گوید علم

مرور فوری

چرا باید ادله مخالفان علم دینی را شنید؟

شواهد موجود حاکی از آن است که با وجود گذشت بیش از سه دهه از پیروزی انقلاب اسلامی ایران و مطرح شدن مکرر مشکلات موجود در نظام علمی و تحقیقاتی کشور و اقدامات انجام شده برای مقابله با رویکرد غالب و جاننشینی رویکرد دینی و بومی به علوم، بخصوص علوم انسانی و اجتماعی، هنوز این مشکل به قوت خود باقی است. شورای تحول اگر تصمیم دارد در بحث تولید علم دینی و بومی کاری انجام دهد باید بداند مخالفان علم دینی چه ادله ای دارند و شورا چه پاسخی به این ادله ها می تواند بدهد.

خلاصه ای از مراسم اختتامیه دومین کنگره ملی علوم انسانی

بیانیه کنگره قرائت شد

اختتامیه دومین کنگره ملی علوم انسانی عصر پنجشنبه ۱۵ دیماه با حضور اساتید و اندیشمندان در تالار ابوریحان دانشگاه شهید بهشتی برگزار شد. در این مراسم دکتر حمید رضا آیت‌اللهی، دکتر غلامعلی افروز و آیت‌الله هادوی تهرانی سخنرانی کردند. مهم‌ترین اتفاق مراسم اختتامیه هم قرائت بیانیه کنگره بود. خلاصه ای از مراسم اختتامیه را بخوانید...

پیش به این بحث بپردازم که ما چگونه می‌توانیم از دیدگاه اسلامی به مباحث مختلف علوم انسانی نگاه کنیم.

وی با بیان این که اندیشمندی چون شهید صدر، شهید مطهری، شهید بهشتی و... در زمینه علوم انسانی کارهای بسیار ارزشمندی را قبل از انقلاب انجام داده بودند، ادامه داد: اما واقعیت آن است که برای به دست آوردن دیدگاه‌های اسلامی در زمینه علوم انسانی باید به یک نظریه جامعی دست پیدا کنیم که به کمک آن بتوانیم در حوزه‌های مختلف علوم انسانی، دانشی را که در آن زمینه از اسلام می‌توان توقع داشت، استخراج کنیم. ما به دنبال این پرسش بحث‌هایی را در مجموعه حوزوی خود آغاز کردیم و بر اساس آن بحث‌ها به یک نگرش تازه‌ای در زمینه اجتهاد رسیدیم.

عضو شورای عالی مجمع جهانی اهل بیت (ع) اظهار کرد: در گذشته در یک تعریف سنتی از اجتهاد، دایره فقه و فقهات را محدود به دایره احکام شرعی می‌کردند. ما کوشیدیم تا به تعریفی گسترده‌تر از اجتهاد اشاره کنیم و آن تلاش روشمند برای دستیابی به عناصر دینی است. برای این بحث ما به توسعه دامنه اجتهاد از یک سو و توسعه و تحول در روش‌های اجتهاد از سوی دیگر نیاز داریم. وی تصریح کرد: آنچه که در اینجا اهمیت دارد این است که ما برای پرداختن به علوم انسانی اسلامی، باید یک رویکرد نظام‌مند و سیستمی به مفاهیم اسلامی داشته باشیم و این رویکرد، سابقه چندانی ندارد. گرچه آنچه در منابع اسلامی آمده است، قابلیت دستیابی به زمینه‌های مختلف علوم انسانی را دارد، اما نگاه سیستمی به آنها و دستیابی به نتایج این نگاه سیستمی که می‌تواند یک مجموعه منضبط و مدون باشد، سابقه چندانی در اندیشه اسلامی ندارد.

عضو هیئت امنای انجمن حکمت و فلسفه ایران ادامه داد: دو پرسش اساسی که ما در طول این ۳۰ سال با آن مواجه بودیم و هنوز نیز در بسیاری از مجامع مطرح می‌شود، این است که آیا مفاهیم علوم انسانی اصلاً در اسلام وجود دارد و آیا می‌توان از علوم انسانی اسلامی سخن گفت؟ هنوز پس از گذشت سه دهه از انقلاب اسلامی پرسش‌هایی مطرح می‌شود (برای مثال در زمینه اقتصاد اسلامی) که شاید نیم قرن قبل، اندیشمندی به این پرسش‌ها پاسخ داده‌اند.

وی عنوان کرد: نکته مهم در این بحث، پرسش دوم است که اگر اسلام در زمینه علوم انسانی مطلبی دارد، ما به چه روشی و چگونه می‌توانیم به آن دست بیابیم. ما برای به دست آوردن این دیدگاه درباره چگونگی به دست آوردن دیدگاه‌های اسلام در زمینه علوم انسانی، برای اولین بار نظریه‌ای را در سال ۶۸ در اجلاس درباره علوم قرآن در قم با نام «نظریه اندیشه مدون در اسلام» معرفی کردیم.

مدرس عالی خارج فقه و اصول حوزه علمیه قم با بیان این که این نظریه در طول این ۲۲ سال به اشکال مختلف در کتاب‌ها، مقالات و پژوهش‌های برخی از مراکز دانشگاهی در داخل و خارج از کشور مورد بحث و بررسی قرار گرفته است، افزود: تغییراتی در این نظریه شکل گرفته و روایت‌های مختلفی از آن ارائه شده است. این نظریه به دنبال پاسخ به این پرسش است که ما چگونه می‌توانیم دیدگاه‌های اسلام را در زمینه علوم مختلف انسانی به دست بیاوریم.

وی با بیان این که پس از ۲۲ سال ظرفیت کشور برای توجه به این نظریه فراهم شده است، ادامه داد: مفاهیم این نظریه به‌ویژه برای بحث الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت که امروز مطرح است، می‌تواند بیش از پیش مورد توجه قرار

در این مراسم دکتر غلامعلی افروز استاد دانشگاه تهران و دبیر علمی این همایش ضمن تقدیر از دست اندرکاران و شرکت کنندگان گفت: «این کنگره در دو وجه با کنگره‌های قبلی در حوزه علوم انسانی متفاوت است. یکی از وجه ساختار و دیگری از وجه محتوا. در واقع به لحاظ ساختاری این کنگره در شش نشست تخصصی برگزار شد که هر نشست خود در حکم یک کنگره بود. از جنبه محتوایی نیز مقالات زیادی به این کنگره رسید و دیدگاه‌های زیادی طرح و بحث شد.»

وی با اظهار امیدواری درباره اینکه این کنگره بتواند گام موثری در راستای ستاد تحول علوم انسانی باشد و دستاوردهای آن مهمترین دستاورد برای این ستاد باشد، افزود: «چرا که یکی از نشانه‌های عقلانیت استفاده از تجربه دیگران است. گروه‌های ۱۵ گانه پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی کارهای مهم و جدی در عرصه علوم انسانی انجام می‌دهند که از این میراث همه باید بهره بگیریم.»

دکتر حمید رضا آیت‌اللهی رئیس پژوهشگاه علوم انسانی و رئیس کنگره نیز در این مراسم ضمن تقدیر و تشکر از شرکت کنندگان اظهار امیدواری کرد که این کنگره ادامه نقد و بررسی باشد و در سال‌های آینده ایده روشنی از تفکر اسلامی ایرانی در علوم انسانی داشته باشیم تا این ایده را در سطح جهان معرفی کنیم. امید است بتوانیم به زبان دیگری برای علوم انسانی دیگر نقاط جهان مطلب داشته باشیم و این کنگره زمینه کنگره بعدی نیز باشد.»

آیت‌الله هادوی تهرانی تأکید کرد: بیانیه کنگره امیدوار کننده بود

آیت‌الله مهدی هادوی تهرانی، مدرس عالی خارج فقه و اصول حوزه علمیه قم، در مراسم اختتامیه دومین کنگره ملی علوم انسانی به بیان سخنانی درباره نظریه «اندیشه مدون در اسلام»، سابقه فعالیت‌های انجام شده در حوزه علوم انسانی و برخی از آسیب‌های این حوزه پرداخت.

وی بیانیه پایانی دومین کنگره بین‌المللی علوم انسانی را امیدوار کننده خواند و افزود: این بیانیه نشان می‌دهد که این ظرفیت در جمهوری اسلامی ایران پیدا شده که مجموعه فرهیخته و دانشمند ما در حوزه علوم انسانی، به ضرورت‌های اساسی این حوزه، از جمله بومی‌سازی علوم انسانی و توجه به علوم انسانی اسلامی، اهتمام ویژه‌ای داشته باشند.

آیت‌الله هادوی با بیان این که البته سال‌ها طول کشیده است تا ما به این موقعیت فعلی دست بیابیم، ادامه داد: شاید ۱۸ یا ۱۹ سال پیش بود که مقام معظم رهبری به وزیر علوم وقت توصیه کردند که در زمینه علوم انسانی باید یک کار جدی صورت بگیرد. از آن زمان اقداماتی فراهم شد و مجموعه‌های مأموریت پیدا کردند تا مجموعه کاری را در این زمینه انجام دهند و تشکیل شورای بررسی متون علوم انسانی یکی از محصولات آن مأموریت بود که نتیجه آن، جلسات و گروه‌های مختلفی شد که در طول این سال‌ها ثمرات و برکات خوبی داشته است. رئیس گروه فقه و حقوق شورای بررسی متون درسی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری خاطر نشان کرد: واقعیت آن است که با یک دغدغه جدی در زمینه مباحث اسلامی مواجهیم که این دغدغه، باعث شده که بنده نزدیک به ۲۳ سال

بیانیه دومین کنگره ملی علوم انسانی

بیانیه پایانی کنگره ملی علوم انسانی از آن جهت اهمیت دارد که پیش از این دکتر حمید رضا آیت‌اللهی تأکید کرده بود این بیانیه یک متن کلیشه‌ای نخواهد بود، بلکه بر اساس مجموع مقالات عملی و نظرات مطرح شده در کنگره تدوین خواهد شد. متن کامل این بیانیه پیش روی شماست و البته در سایت کنگره نیز قابل دسترسی است.

۶۲ راهکار برای تحول در علوم انسانی

بی شک توسعه پایدار و پیشرفت متوازن و ارزش مدار بدون محوریت علم و دانائی و معنویت ممکن نیست و در این میان، رشته های گوناگون علوم انسانی از جایگاه ویژه‌ای برخوردارند. این علوم انسانی است که پایه گذار مفاهیم و آموزه های راهبری و اداره جامعه در عرصه های گوناگون تربیتی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و غیره است.

از آنجا که علوم انسانی پایه شکل دهی به تمدن، مبنای پیشرفت، هویت ساز و تأثیر گذار در ارزش های معنوی جامعه و تغذیه کننده ابزارهای انتقال فرهنگ و تکمیل کننده نواقص علوم فنی است، می توان آن را علمی بنیادی و راهبردی نامید.

حال برای بالندگی علوم انسانی در کشور در بستر رشد فرهنگ ایرانی اسلامی چه مشکلاتی پیش روست و چه آسیب هایی متوجه واقعیت های موجود در این بخش عظیم از علوم در کشور وجود دارد و چه راهکارهایی برای بالندگی باید پیش نهاد، مسائلی است که در پاسخ به آن باید تمام ظرفیت علمی و فکری کشور را بکار آورد تا با مشارکت همه جانبه دلسوزان، به رشد و ارزش مداری آن شتاب بخشید. هدف اصلی از برگزاری کنگره علوم انسانی نیز چنین بوده است. اکنون مایه مسرت است که ظرفیت بالایی از اندیشه ورزی جامعه با ارائه تیز بینی هایشان در مقالات کنگره، به هم افزایی تلاش دست اندرکاران علمی کشور انجامیده است. لذا بیانیه پایانی این کنگره، ارائه مجموعه دیدگاههای بدیع ارائه شده در مقالات است. امید است این مجموعه بتواند در تحقق خود در برنامه های اجرایی کشور قدم بزرگی برای رشد و تعالی این بخش عظیم و مبنایی علمی از پیشرفت کشور فراهم آورد.

۱ علوم انسانی بر مبنای نوع نگاه به حقیقت انسان و موقعیت وی در واقعیت و حقیقت، توصیف، تبیین و تحلیل و حتی نقد صورت می پذیرد. این امر، با تلاش گروهی از محققان، در گذر زمان تحقق می یابد و در این زمینه، ماهیت تاریخی، خطا پذیر و تغییر پذیر بودن دانش بشری و پیوند آن با زمان و مکان را در حوزه علوم انسانی به عنوان یک اصل باید در نظر گرفت.

۲ موضوع اصلی رشته های علوم انسانی، انسان و اجتماع انسانی است و این رشته ها در تعامل با نیازهای جامعه انسانی هستند. تنوع نیازها و عوامل مختلف تأثیر گذار بر مسائل و

بگیرد. این نظریه یک مقدمه کلامی درباره مراتب دین دارد. ما برای دین چهار مرتبه ذکر کرده ایم که البته در اینجا فقط به دو مرتبه دین نفس الامری و دین مرسل اشاره کرده ایم.

آیت‌الله هادوی تهرانی ادامه داد: بر اساس این مقدمه توضیحی درباره دین خاتم و شاخص های دین خاتم (یعنی اسلام) برسیم. اسلام که ما آن را به عنوان آخرین دین مرسل و در واقع دین خاتم می شناسیم، در واقع دربردارنده تمام عناصری از دین نفس الامری است که در واقع باید از طریق وحی برای ما بیان شود. بنابراین جامعیت که یکی از شاخص های خاتمیت است، بدین معنا نیست که دین مرسل هر آنچه را که بشر در این دنیا با آن مواجه است، دربر داشته باشد، بلکه بدین معناست که هر چه را که در دین نفس الامری وجود دارد و باید از طریق وحی بیان شود، دربر دارد.

وی با اشاره به این که دین نفس الامری در واقع حقیقتی است که حتی قبل از خلقت انسان در علم الهی وجود داشته و راه سعادت انسان را ترسیم می کند، افزود: هر چند دین نفس الامری یک حقیقت فرا زمانی و فرامکانی بوده و وابسته به شرایط نیست، اما ادیان مرسل حتی دین خاتم، دربردارنده عناصر موقعیتی هستند؛ عناصری که شهید مطهری از آنان با عنوان عناصر متغیر نام برده و ما در این نظریه آنها را عناصر موقعیتی، یعنی عناصر وابسته به موقعیت (در مقابل عناصر جهان شمول) نامیده ایم.

عضو هیئت امنای انجمن حکمت و فلسفه ایران ادامه داد: با این مقدمه ما می خواهیم این نکته را متذکر شویم که هنگام رجوع به منابع اسلامی اولاً توجه داشته باشیم که آنچه که ما در منابع اسلامی به عنوان دین مرسل و دین خاتم آن برخورد می کنیم، بخشی از مفاهیم آن جهان شمول و بخشی دیگر وابسته به موقعیت و شرایطی خاص است که پیامبر (ص) در آن موقعیت خاص، این مفاهیم را عرضه کرده است. برای مثال اگر اسلام مفاهیم اقتصادی دارد - که دارد - اما آنچه که پیامبر در مدینه النبوی ایجاد کرد، وابسته به شرایط ایشان در مدینه النبوی بوده است. وی اضافه کرد: نکته دیگر که یکی از بزرگ ترین مشکلات مطالعات اسلامی بوده و هست، نگاه جزئی نگر و غیر نظام مند به عناصر اسلامی است. ما عناصر اسلامی را در ارتباط با یکدیگر ندیده ایم. گرچه تصویری از عناصر نظام مند در آثار شهید صدر، شهید مطهری و برخی دیگر از اندیشمندان اسلامی به چشم می خورد، اما تعریف دقیقی از نظام بندی مفاهیم اسلامی عرضه نشده و طبقه بندی این مفاهیم در کلمات این بزرگان با ابهام جدی مواجه است.

عضو شورای عالی مجمع جهانی اهل بیت (ع) گفت: ما در نظریه اندیشه مدون کوشیده ایم تا این طبقه بندی را معنادار کنیم و معیارهای دقیقی برای هر یک از این مجموعه ها و نحوه ترادف آنها با یکدیگر ایجاد و بر اساس آن یک روش شناسی جدید ارائه کنیم که در زمینه های مختلف نیز نمونه هایی از آن را عرضه کرده ایم. این نظریه یک طبقه بندی از عناصر جهان شمول ارائه می کند.

وی در ادامه سخنان خود به بیان روش شناسی علم اقتصاد اسلامی در نظریه اندیشه مدون اسلامی پرداخت و ادامه داد: اگر ما از علم اقتصاد اسلامی صحبت می کنیم به معنای مطالعه رفتارهای اقتصادی انسان هایی که در جامعه ای زندگی می کنند که در آن جامعه نظام اقتصادی اسلام به معنای وسیع کلمه (مشکل از فلسفه، مکتب، نظام و سازوکار) محقق شده است.

مدرس عالی خارج فقه و اصول حوزه علمیه قم با بیان این که این نظریه کوشیده است تا بستر

تئوریک زمینه همکاری اندیشمندان حوزه و دانشگاه را فراهم کند، تأکید کرد: علوم انسانی اسلامی با اکتفا به شعار دادن و بیانیه صادر کردن و جلسه تشکیل دادن محقق نخواهد شد. ما باید به صورت علمی مبنایی تئوری این بحث را منقح کرده و از کسانی که این مبنایی تئوریک را عرضه می کنند، حمایت مادی و معنوی و علمی کنیم.

مرور فوری

● پرسش اساسی این است که یا مفاهیم علوم انسانی اصلاً در اسلام وجود دارد و آیا می توان از علوم انسانی اسلامی سخن گفت؟ و اگر اسلام در زمینه علوم انسانی مطلبی دارد، ما به چه روشی و چگونه می توانیم به آن دست بیابیم.

است که مبتنی بر دستگاه معرفتی تولید اندیشه در زمان و مکان است. بنابراین دانش بومی، دانشی است که با فرهنگ و نیازهای جامعه سازگار باشد.

۹ علوم انسانی بومی مبتنی بر مبانی است که از جمله آنها توصیف و تحلیل انسانی است که دارای دین خاص، گذشته ی تاریخی خاص، مکان و جغرافیای خاص و عناصر فرهنگی و اجتماعی خاص است لذا طراحی مبانی نظری آن بر اساس ۴ پارامتر: ۱- پیش فرضهای معرفتی بومی در مقابل پیش فرضهای معرفتی جهان شمول ۲- پیش فرضهای هستی شناختی منحصر به فرد در مقابل پیش فرضهای هستی شناختی همگانی ۳- انتخاب موضوع مبتنی بر پارامترهای بومی در مقابل انتخاب موضوع مبتنی بر پارامترهای جهانی ۴- روش تفهیمی در مقابل روش تبیینی، صورت می پذیرد.

۱۰ تربیت فرهنگ اسلامی در ارتباط با علوم انسانی به لحاظ وجهی جهانی و بین المللی آن، تبیین علمی و کارشناسانه را می طلبد. بر این اساس، برای معرفی فرهنگ اسلامی از طریق علوم انسانی باید در کسوت علم حرکت نمود در این رابطه ضرورت وجود دانشگاه اسلامی، ضرورتی ملی و جهانی است. لذا نهادینه نمودن فرهنگ و برخورد سیستمی با فرهنگ مقابل، نیاز به نگاه جمعی نخبگان با دید جهانی نسبت به مسأله دارد.

۱۱ برخی از چالش های پیش رو برای راهبری مدیریت های پژوهش در علوم انسانی عبارت است از: بی توجهی به سرعت عمل در تمهید مقدمات فرادستی برای فعالیت مدیران پژوهش، تاکید بر حمایت های اولیه برای طرح ها بجای حمایت از محصولهای طرح، ارزیابی های صفر و یک از مدیریت های پژوهش بجای گماردن مشاوره های تصحیح کننده و رشد دهنده به مدیریت، ضعف سامانه های شبکه ای عرضی بین مدیران پژوهش و انواع پژوهش، فقدان سامانه هایی برای ایجاد شبکه طولی مدیریتی بین پژوهش و محصول های نهایی، همسان انگاری پژوهش های علوم انسانی و علوم فنی و پزشکی (معیارها، ارزیابی ها، کمی گرایی، توقع محصول های ملموس و کوتاه مدت، ضعف شبکه ارتباطی بین علوم انسانی و سایر علوم، ساده انگاری علوم انسانی، جزئی نگری).

۱۲ مبانی پیشرفت و ارتقاء هر کشوری در نظام آموزشی آن نهفته است و به اعتقاد فعالان عرصه علم و فرهنگ، علوم انسانی در شکل دهی به این نظام نقش محوری دارد. بنابراین تقویت این علوم و ارتقا جایگاه آن می تواند نقش بسیار اساسی در رشد و نمو نظام آموزشی داشته باشد و رسیدن به این هدف غایی مستلزم آن است که در درجه اول مسئولان ارشد آموزش (مدرسه و دانشگاه) وجهه همت خود را در افزایش سواد عمیق از این رویکرد و شناخت بنیادهای فلسفی و روان شناختی، پایه های نظری و

امور جامعه انسانی باعث پیچیدگی بررسی علمی آن شده است بنابراین بر مبنای این رویکرد، برای این امور پیچیده، راه حل قطعی و واحدی وجود ندارد و راه حل آنها را نمی توان صرفاً در قالب "پارادایم" یک رشته علمی خاص جستجو کرد، بلکه باید به ابعاد مسائل از زوایای "پارادایم" های رشته های مختلف توجه کرد.

۳ علوم انسانی در شمار "علوم" قرار می گیرد زیرا جهانشمول است و در شمول "انسانی" قرار می گیرد، چون که انسان، محلی و وابسته به محیط است و انسان ناوابسته به محیط فرهنگی، اجتماعی، تاریخی مد نظر آن نیست.

۴ "اشتغال به علوم انسانی" به معنای درگیر شدن یا مواجه شدن مستقیم با مسائل علوم انسانی به عنوانی هدفی مهم برای اصحاب علوم انسانی زمانی تحقق مطلوب می پذیرد که ۱. به فلسفه علوم انسانی توجه بنیادی شود، ۲. به فلسفه یا ماهیت آموزش به نحوی مداوم ارجاع داده شود و ۳. روشی از آموزش علوم انسانی به کار گرفته شود که شرایط امکان اشتغال به آن و یا درگیر شدن با موضوعات آن را فراهم سازد و در این میان مسئله "اشتغال در علوم انسانی" (ارتزاق از طریق علوم انسانی) را به عنوان یکی از مشکلات علوم انسانی، بدون ارجاع به مسئله "اشتغال به علوم انسانی" نمی توان حل کرد.

۵ توسعه جوامع و علوم بدون راهبری علوم انسانی میسر و ممکن نیست. منظور از «راهبری» نقشی است که علوم انسانی برای فرایند رشد و توسعه ایفا می نماید که می توان به دو نقش ویژه آن یعنی تحول فلسفه علم و قرار دادن آن در چارچوب گفتمان های رایج و مشخص کردن چشم انداز سایر علوم و جامعه انسانی اشاره نمود.

۶ علوم انسانی اگرچه دارای ارزش بنیادی و راهبردی است اما امکان رشد و توسعه آن بدون توجه به مسئله تربیت و آموزش مقذور و ممکن نیست لذا در این زمینه اقداماتی چون آموزش ضمن خدمت اساتید- اشاعه فرهنگ محقق محوری در دانشگاه ها و مراکز پژوهشی- تربیت نیروی فکری و علمی مبتنی بر فرهنگ توحیدی در حوزه علوم انسانی- تربیت محققان متعدد در حوزه علوم انسانی- انجام کار گروهی و فرایندی از استلزامات آن است.

۷ علوم انسانی در هر جامعه ای در عین اینکه از میراث های مشترک علوم انسانی سایر جوامع استفاده می کند باید به خاص و ویژه بودن مسایل و مشکلات و ویژگی های آن جامعه توجه داشته باشد و برای تولید علم، مسایل خاص آن جامعه را به عنوان موضوع تولید علم مد نظر خود قرار دهد.

۸ بومی سازی علوم انسانی در حقیقت بیان نسبتی خاص بین علم و فرهنگ است که چگونگی این نسبت و میزان تأثیرگذاری هر یک از این دو مقوله در دیگری اهمیت دارد. بومی سازی علم در برابر جریان جهانی بودن مفاهیم علوم اجتماعی قرار دارد و معتقد است که فرهنگ غرب در حوزه های مختلف از جمله در انتخاب مسأله، انتخاب روش های تحقیق، ارائه راه حل ها و سیاست ها، ارائه فرضیات و مبانی معرفت شناسی علوم انسانی موجود اثر و ظهور دارد. لذا بومی سازی علوم انسانی نگرشی

فرهنگ شیعی صورت پذیرد.

۱۹ با توجه به چند عاملی بودن پدیده های علوم انسانی و اجتماعی و تنوع نیازهای انسان به عنوان مرکز و کانون تحلیل ها و توصیف های علوم انسانی، انجام مطالعات میان رشته ای در رشته های متفاوت در حوزه آموزش و پژوهش برای افزایش ظرفیت های علمی این رشته ها امری ضروری است و در این زمینه انجام برنامه های مشترک مثل جلسات گفتگو و نقد از جمله این برنامه هاست.

۲۰ یکی از کارها و اقدامات مهم برای ارتقاء دید و بینش اصحاب علوم انسانی انجام مطالعات و برنامه های جهانی است که برای این منظور می توان به اقداماتی چون زمینه سازی در ایجاد تعاملات علمی بین پژوهشگران در سطح داخلی و خارجی از طریق برگزاری نشست ها و ارائه فرصت های مطالعاتی، عضویت در انجمن های علمی، ارائه تسهیلات لازم برای انجام همکاری های علمی و تحقیقاتی مشترک بین مراکز تحقیقاتی کشور یا مؤسسات تحقیقاتی بین المللی و غیره اشاره کرد.

۲۱ حمایت مالی در قالب افزایش اعتبارات و صندوق حمایت از تحقیقات و پژوهشگران و طراحی برنامه نظام مند در حوزه پژوهش های علوم انسانی و پیگیری شیوه های اجرایی و عملیاتی شدن بودجه های پژوهشی در دستگاه ها امری ضروری است.

۲۲ ایجاد روحیه و فرهنگ محقق پروری در جامعه و دانشگاه در حوزه علوم انسانی مستلزم تعامل بیشتر اصحاب علوم انسانی در کاربردی و اجرایی کردن یافته ها و تحقیقات این حوزه از یک طرف و ایجاد احساس نیاز دستگاه ها به تحقیقات علوم انسانی از طرف دیگر است. به عبارت دیگر رویکرد ملی نسبت به علوم انسانی باید عوض شود.

۲۳ تولید علم و توسعه فعالیت های پژوهشی و طرح و تکوین نظریه های علمی بوم در حوزه علوم انسانی مستلزم وجود بستر های مناسب مثل رفع موانع سیاسی، اجتماعی، فرهنگی برای نظریه پردازی است

۲۴ با توجه به تجربه گرایی و عینی گرا بودن اغلب رویکرد کتاب های درسی علوم انسانی، لازم است به روش های درون نگر هم توجه شود.

۲۵ با توجه به اهمیت و جایگاه عمومی اخلاق در جامعه و از جمله در علوم انسانی لازم است مبنایی اخلاقی برای علوم انسانی با هدف دستیابی به ظرفیت والاتری از این شاخه معرفت بشری پایه ریزی شود.

۲۶ تحقق "علم نافع"، "علوم انسانی بومی" و "الگوی ایرانی-اسلامی پیشرفت" از لحاظ محتوایی مستلزم بهره مندی از ارزشهای قرآنی مثل دانش مدار، معنویت، شخصیت آزاد و مستقل، کرامت و شرافت ذاتی، وجدان اخلاقی، نیاز به راز و نیاز، رفاه، اطاعت و بندگی مربوط به انسان و استفاده از فرهنگ ایثار و شهادت و تعاون که در عمل اثبات شده و توجه به موضوعات جهانی مثل ۱- آموزش توسعه ۲- آموزش محیطی ۳- آموزش چند فرهنگی ۴- آموزش شهروندی ۵- آموزش سلامت در متون علوم انسانی و تربیت اساتید و محققانی متناسب از جمله تربیت نیروی فکری و علمی مبتنی بر فرهنگ توحیدی است.

تجارب عملی و همچنین بسترهای فرهنگی مورد نیاز آن قرار دهند و بر مبنای این آگاهی همه جانبه، اقدام به تصمیم گیری و عمل فکورانه کنند و با دخالت دادن برنامه ریزان، مولفان، مدیران و سایر افراد دخیل در فرایند آموزش در این تصمیم گیری به ایجاد مسئولیتی مشترک جهت عملیاتی کردن این تصمیمات بپردازند.

۱۳ توسعه و تکامل جوامع بدون شک مرتبط با نهادینه شدن نظام آموزش و میزان درک و پذیرش متقابل نظام سیاسی و اجتماعی از آن با بازنگری رسالت، اهداف و راهکارها در نظام آموزشی از سویی و از سوی دیگر نهادینه کردن ارزش آموزش و جایگاه نظام آموزش است.

۱۴ روش سنتی حافظه پروری و فقدان روحیه پرسشگری و پژوهش در دانشجویان که به راهبرد های یاددهی و یادگیری مربوط می شود اهمیت و ضرورت یادگیری مناسب، یادگیری مسئله محور و پژوهش گرا برای پرورش روحیه تحقیق و تتبع در دانشجویان، مستلزم توجه به حل مساله، تفکر، کارهای گروهی، ارتباطات، فراگیری اطلاعات و سهیم شدن با دیگران در اطلاعات را ایجاب می کند.

۱۵ با توجه به اهمیت و ضرورت بازنگری و باز اندیشی در برنامه های درسی، این باز اندیشی باید در عناصر چهار گانه (اهداف و سرفصل، محتواها، روش های تدریس و ارزشیابی) صورت بگیرد. در بعد اهداف توجه به هدف های عقلانی و شناختی و غیر قالبی، در بعد محتوا عدم به کار گیری محتواهای سنگین و از پیش تعیین شده، در بعد تدریس، به کار گیری روش های فعال و در نهایت در بعد ارزشیابی، روش های باز پاسخ و خود ارزشیابی، قابل تأمل است.

۱۶ با توجه به ضرورت فعالیت مثبت و فعالانه ذهنی افراد در علوم انسانی، کشاندن افراد تیز هوش به این عرصه از مقطع دبیرستان، ایجاد فضای بحث و گفتگو، انتقاد، روحیه پرسشگری و تحقیق می تواند از جمله کارها باشد.

۱۷ استفاده از روش های مکمل در آموزش و پژوهش در کنار روش های سنتی مثل بهره گیری از تصویر و صدا در آموزش و استفاده از روش های کیفی و کمی در کنار هم در پژوهش برای رسیدن به واقعیت و حقیقت موضوع مهم است.

۱۸ با توجه به اهمیت الگوی پیشرفت ایرانی - اسلامی و نقش مهم و مؤثر علوم انسانی در پایه ریزی و طراحی آن تبیین این الگو باید بر اساس دانش اجتماعی بومی و ترسیم مسیر آن با ملاحظه ساخت و شرایط سیاسی و اجتماعی ایران، نوع دین و کیفیت ظهور و حاکمیت آن، سابقه فکری و تاریخی ایران، تأثیرات "مدرنیته" بر اندیشه و عمل نخبگان ایرانی و مسلمان و خصوصیات انسان ایرانی و

مرور فوری

● حمایت مالی در قالب افزایش اعتبارات و صندوق حمایت از تحقیقات و پژوهشگران و طراحی برنامه نظام مند در حوزه پژوهش های علوم انسانی و پیگیری شیوه های اجرایی و عملیاتی شدن بودجه های پژوهش در دستگاه ها امری ضروری است

چالش ها و آسیب های علوم انسانی

اعضای شرکت کننده در این کنگره به مشکلات و آسیب های چندی در علوم انسانی فعلی اشاره کرده اند که به شرح ذیل است:

- ۶- وجود شکاف گسترده و تناقض محتوایی میان نظر و عمل
- ۱۴- حالت نقلی صرف بودن (ترجمه) علوم انسانی
- ۱۵- در حوزه آموزش، سرفصل ها قدیمی، فارغ التحصیلان برای رفع نیازهای بازار کار ناکارآمد، سرفصل های تعیین شده با نیازهای بومی و دینی ناهمخوان
- ۱۶- بنای علوم انسانی متفاوت از مبانی عقیدتی اسلام چرا که بخش عمده ای از محتوا و غایات کتابهای علوم انسانی متأثر از فرهنگ اباحه گری، سکولار، انسان محوری، اصالت انسان، اصالت دنیا و مانند آن در فرهنگ غرب است
- ۱۷- روش غالب در دانشگاههای ایران بر خواندن های بی هدف و تکرار این خواننده شده ها است، و تازمانیکه چنین است، نمی توان از "اشتغال به علوم انسانی" سخن گفت.
- ۱۸- تناقض علم جهانی و علم بومی
- ۱۹- مشخص نبودن اهداف نظام آموزشی از تربیت اندیشمند در حوزه علوم انسانی در تدوین محتوای درسی علوم انسانی در ایران
- ۲۰- عدم اتخاذ رویکرد انتقادی نسبت به مسئله تحقیق و متون در علوم انسانی
- ۲۱- تعمیم بخشی از واقعیت به کل فضا
- ۲۲- نبود سازمانی (سامانه ای) ملی جهت نظام دادن به اولویت های پژوهشی
- ۲۳- احاطه نگاه و روش کمیته گرا بر تحقیقات علوم انسانی
- ۲۴- شکل گیری فضای منفی نسبت به علوم انسانی در جامعه ایران
- ۲۵- فراموش شدن نسبت آموزش در علوم انسانی با زندگی روزمره و عملی
- ۲۶- فقدان یک چشم انداز روشن از علوم انسانی بومی
- ۲۷- وجود سردرگمی و روزمرگی بر سیاستگذاری معطوف به نوع تعامل، فرم و محتوای ارتباطات، ارتباط دانشگاهها با سایر

مرور فوری

یکی از جدی ترین چالش های موجود در حوزه علوم انسانی این است که روش غالب در دانشگاههای ایران بر خواندن های بی هدف و تکرار این خواننده شده ها است، و تازمانیکه چنین است، نمی توان از "اشتغال به علوم انسانی" سخن گفت.

۱

فقدان پارادایم مشترک در علوم انسانی در ایران

۲

تفاوت معرفت شناسی بومی اسلامی ایرانی با غرب

۳

فقدان آموزش اساتید در ضمن خدمت

۴

فقدان نگاه عالی و جامع در بررسی وقایع و اتفاقات تاریخی و تاریخ نگاری

۵

تحلیل وقایع تاریخی معاصر ایران بر اساس پیش فرض های ذهنی

مولفان که منجر به داوری های یک سوپیه و غیر منصفانه می شود

۶

نگاه تک بعدی و منفی حاکم بر تاریخنگاری کتب درسی تاریخ معاصر

۷

نگارش تاریخ به شیوه ی مقاله های ژورنالیستی و تبلیغاتی

۸

غلبه نگاه ایدئولوژیکی و سیاسی بر محتوای کتاب های درسی تاریخ

۹

استواری غالب نظریه های حوزه علوم انسانی و بویژه دانش اجتماعی، بر تجربه تاریخی خاص آن در غرب و تعمیم و تسری آن به جوامع دیگر

۱۰

مشکل در زبان علمی علوم انسانی که زبان انتقال و فهم و دادوستد علمی و فرهنگی اندیشه ها و دیدگاه ها در میان دانشجویان، طلبه ها، استادان و پژوهشگران است.

۱۱

محدود شدن مفهوم توسعه در نگاه تصمیم گیران کشور، صرفاً به بعد اقتصادی، به ویژه جنبه های تکنیکی آن

۱۲

تجربه گرایی برون نگر (عینی گرا) بودن اغلب رویکرد کتاب های درسی علوم انسانی دوره دبیرستان؛ رویکردی که حتی در خود علوم انسانی غربی نیز مورد نقد جدی قرار گرفته است.

۱۳

غیر کاربردی بودن علوم انسانی بخاطر دلایلی مانند:

- ۱- سوء مدیریت علمی و برنامه ریزی ها
- ۲- پایین بودن توانایی های حرفه ای
- ۳- محدود بودن بودن شبکه های اطلاع رسانی
- ۴- نهادینه نشدن فرهنگ پژوهشگری
- ۵- مقررات مالی دست و پا گیر و کمبود منابع

راهکارهایی برای رشد و بالندگی علوم انسانی

شرکت کنندگان همچنین راهکارهایی برای رشد علوم انسانی به شرح ذیل ارائه داده اند:

- ۱ کشاندن افراد تیز هوش به عرصه علوم انسانی از مقطع دبیرستان
- ۲ آموزش درس تاریخ تحولات در رویکرد سیاسی و نه صرفاً گاه‌شمارگونه
- ۳ بهره‌گیری از روشهای جدید مثل فیلم مستند در آموزش تاریخ
- ۴ آموزش اساتید ضمن خدمت
- ۵ در امور آموزشی و پژوهشی علوم انسانی، مطالعه تطبیقی با استفاده از روش تلفیقی ضروری است
- ۶ مشارکت اعضای هیأت علمی در امور آموزشی در برنامه ریزی درسی دانشگاهی
- ۷ در حوزه آموزش تأسیس رشته جغرافیای تاریخی به عنوان پیوندگاه تاریخ و جغرافیا
- ۸ انجام مطالعات میان رشته‌ای در تاریخ در حوزه آموزش و پژوهش برای افزایش ظرفیت های علمی رشته ی تاریخ و رفع برخی عوامل آسیب زای آن با عطف توجه به آثاری مثل ابن خلدون، مسعودی، بیهقی و مورخانی دیگر
- ۹ تبیین الگوی پیشرفت جامعه بر اساس دانش اجتماعی بومی و ترسیم مسیر آن با ملاحظه ساخت و شرایط اجتماعی ایران، نوع دین و سابقه تاریخی آن، حاکمیت دینی، تاثیرات مدرنیته بر اندیشه و عمل نخبگان و خصوصیات انسان
- ۱۰ طراحی نوعی از نظام دانشگاهی که بر انسان و عرفان و جهان بینی توحیدی تأکید می‌کند.
- ۱۱ استفاده از مدل هایی که بیانگر مسیر و نشانه های مأخوذ از شرایط خاص است به جای تئوری های کلان و پیشگویی های قاطع بخاطر محتمل بودن تغییر در ارزش ها و هنجارهای اجتماعی
- ۱۲ لزوم پیگیری و رواج دانشی که اعتقاد دارد واقعیت و رفتار را ساخته و شکل می بخشد در کنار دانشی که تنها به بازنمایی، توصیف و تبیین واقعیت می پردازد.
- ۱۳ زمینه سازی در ایجاد تعاملات علمی بین پژوهشگران در سطح داخلی و خارجی از طریق برگزاری نشست ها و ارائه فرصت های مطالعاتی و عضویت در انجمن های علمی.

نهاد ها، حلقه های ارتباط قبلی و بعدی، دولتی ها و غیر دولتی ها، عوامل بهره دهنده و بهره گیرنده در دانشگاه و لذا روشن نشدن معنایی ملموس رسالت، اهداف و کارکرد دانشگاه در بین طبقات مختلف اجتماعی کشور

- ۲۸ عدم درخشش دانشگاهها و علم ما در عرصه های تولید علم و معنویت جهانی
- ۲۹ مواجهه جوامع بشری با مسائل ناهمگون و فزاینده زندگی پیچیده امروزی که راه حل از پیش تعیین شده ای ندارد و همچنین سبقت جویی کشورهای دیگر در نوآوری و ابداع در این حوزه
- ۳۰ روش سنتی حافظه پروری و فقدان روحیه پرسشگری و پژوهش در دانشجویان
- ۳۱ افت عملکرد سازمان ها و عدم کارائی در تمام یک سازمان بخاطر مدیریت و راهبری و ناتوانی در ایفای نقش خود در حوزه علوم انسانی
- ۳۲ رغبت کم دانشجویان به شرکت در کلاس های علوم انسانی و به ویژه تدریس دروس عمومی
- ۳۳ در مورد زبان فارسی منسجم نبودن مسأله خط و املا نبودن برابر نهادهای مناسب اصطلاحات زبان علم و فناوری و روند کند واژه سازی علمی- ورود دستور زبان خارجی از طریق ترجمه به زبان فارسی؛ - عدم کفایت برنامه ریزی های موجود برای ارتقاء شأن مناسب بین المللی برای زبان فارسی در میان زبان های زنده دنیا؛ - کیفیت پایین آموزش زبان فارسی در مدارس و کم اهمیت انگاشتن این درس
- ۳۴ غفلت از فرهنگ ایثار و شهادت در محتوای دروس دانشگاهی علوم انسانی به عنوان یک سرمایه اسلامی و ملی

مرور فوری

- رفع موانع سیاسی، اجتماعی، فرهنگی در حوزه نظریه پردازی در علوم انسانی زمینه ساز توسعه فعالیت های پژوهشی و طرح و تکوین تئوریهای علمی بومی در حوزه خواهد بود.
- ایجاد صندوق حمایت از تحقیقات به منظور کمک و ارائه تسهیلات مالی به محققان و مدیران طرح های پژوهشی.
- استفاده از دستاوردهای علوم انسانی در جوامع دیگر با عطف توجه به لزوم خارج کردن علوم انسانی از حالت نقلی صرف (ترجمه) و ضرورت کاربردی کردن آن (آموزش و پژوهش)

۱۴ ایجاد تسهیلات لازم برای انجام همکاریهای علمی و تحقیقاتی مشترک بین مراکز تحقیقاتی کشور با موسسات تحقیقاتی بین المللی.

۱۵ ایجاد صندوق حمایت از تحقیقات به منظور کمک و ارائه تسهیلات مالی به محققان و مدیران طرح های پژوهشی.

۱۶ اشاعه فرهنگ محقق محوری در دانشگاه ها و مراکز پژوهشی.

۱۷ افزایش کمی محققان تمام وقت با تاکید بر بهبود کیفیت و توسعه منابع انسانی پژوهشی.

۱۸ افزایش سهم اعتبارات تحقیقاتی از تولید ناخالص داخلی، این افزایش باید قابل دستیابی و پلکانی و باشد تا با گذشت زمان اهداف مورد نظر در برنامه های توسعه اجرایی گردد.

۱۹ اصلاح رویکرد ملی نسبت به علوم انسانی به عنوان یک استراتژی بلندمدت

۲۰ رفع موانع سیاسی، اجتماعی، فرهنگی در حوزه نظریه پردازی در علوم انسانی زمینه ساز توسعه فعالیتهای پژوهشی و طرح و تکوین تئوری های علمی بومی در حوزه

۲۱ توجه جدی به روش های درون نگر در مطالعات علوم انسانی و کتاب های درسی

۲۲ استفاده از دستاوردهای علوم انسانی در جوامع دیگر با عطف توجه به لزوم خارج کردن علوم انسانی از حالت نقلی صرف (ترجمه) و ضرورت کاربردی کردن آن (آموزش و پژوهش)

۲۳ سیاستگذاری اصولی برای طراحی الگوی پیشرفت دارای مراحل ۱- شناخت مشکل از جامع ۲- مرحله ارائه راه حلها ۳- مرحله تصمیم گیری ۴- مرحله اجرا و ۵- مرحله ارزیابی (الگو سیاستگذاری)

۲۴ غیر خطی بودن برنامه درسی و انعطاف برنامه و در نتیجه انتخاب دروس در چارچوب ماژول ها توسط دانشجو (برنامه ریزی درسی)

۲۵ توجه بر بین رشته ای شدن با انتخاب واحدهای اختیاری و نیز تمایز مدرک تک رشته ای با دو رشته ای (برنامه ریزی درسی و آموزش)

۲۶ قرار گرفتن ماژول ها بجای هر درس در برنامه درسی (برنامه ریزی درسی و آموزش)

۲۷ راه اندازی ستادی برای بازنگری در محتوای دروس به صورت مستمر با اعضای حقیقی از استادان، نمایندگان صاحبان حرف، دانشجویان و متخصصین برنامه درسی

۲۸ لزوم پایه ریزی مبنایی اخلاقی برای علوم انسانی با هدف دستیابی به ظرفیت والاتری از این شاخه معرفت بشری

۲۹ لزوم نیاز شناسی، آینده نگری و برنامه ریزی در علوم انسانی با هدف کارآمد سازی و مفید کردن

۳۰ لزوم حاکمیت ارزشهای قرآنی دانش مداری، معنویت، شخصیت آزاد و مستقل، کرامت و شرافت ذاتی، وجدان اخلاقی، نیاز به راز و نیاز، رفاه، و اطاعت و بندگی بر انسان شناسی الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

۳۱ تربیت نیروی فکری و علمی مبتنی بر فرهنگ توحیدی در حوزه علوم انسانی

۳۲ تنقیح و تطهیر مبانی علوم انسانی موجود مبتنی بر فرهنگ اصیل اسلامی برای پی ریزی و پیگیری چشم انداز و سیاستگذاری اسلامی

۳۳ توجه به فرایند برنامه ریزی درسی و قرار دادن روشهای چون یادگیری بر اساس حل مساله، مباحثه، پرسش و پاسخ... در برنامه ریزی های آموزشی و درسی

۳۴ لزوم تمرکز بر تفکر انتقادی و خلاق و تدریس تفکر برای یادگیری بعنوان برون داد اصلی تعلیم و تربیت نوین (آموزش و برنامه ریزی درسی)

۳۵ پرداخت بیشتر به مؤلفه هایی مثل آموزش صلح، آموزش محیطی و آموزش چند فرهنگی در هر شش کتاب پایه چهارم ابتدایی

۳۶ بازنگری و روز آمد کردن محتوای کتب درسی بر اساس موضوعات جهانی مثل :

۱- آموزش توسعه ۲- آموزش محیطی ۳- آموزش چند فرهنگی ۴- آموزش شهروندی ۵- آموزش سلامت

۳۷ باز اندیشی در برنامه های درسی و عناصر چهارگانه (اهداف و سرفصل، محتواها، روش های تدریس و ارزشیابی) در علوم انسانی: در بعد اهداف توجه به هدف های عقلانی و شناختی و غیر قالبی، در بعد محتوا عدم به کار گیری محتواهای سنگین و از پیش تعیین شده، در بعد تدریس، به کار گیری روش های فعال و در نهایت در بعد ارزشیابی، روش های باز پاسخ و خود ارزشیابی، قابل تأمل می باشد.

مرور فوری

● شرط امکان اشتغال به علوم انسانی، نهادینه شدن مفاهیمی از "فلسفه"، "آموزش" و "روش آموزش" (به عنوان شرایط ذهنی) از یک سو و فراهم آمدن امکانات اشتغال در علوم انسانی (به عنوان شرط عینی) از سوی دیگر است

جهان شمول ۲- یش فرضهای هستی شناختی منحصر به فرد در مقابل پیش فرضهای هستی شناختی همگانی ۳- انتخاب موضوع مبتنی بر پارامترهای بومی در مقابل انتخاب موضوع مبتنی بر پارامترهای جهانی ۴- روش تفهیمی در مقابل روش تبیینی

۵۱ ضرورت استفاده روش تفهیمی در مطالعه علوم انسانی اسلامی با هدف افزایش کارایی این علوم؛ چرا که عالم علوم انسانی برای شناخت واقعیت هرگز نمی تواند به عنوان یک مشاهده کننده محض در خارج از ظرف دریافت و بیرون از ذهنیت کنشگران به مطالعه بپردازد.

۵۲ علوم انسانی بومی مبتنی بر مبانی است که از جمله در آن درگیر انسانی است که دارای دین خاص، گذشته ی تاریخی خاص، مکان جغرافیایی خاص و عناصر فرهنگی و اجتماعی خاص است.

۵۳ لزوم تقویت علم مدیریت اسلامی و معنویت اسلامی

۵۴ لزوم حرکت علمی با شاخص هایی چون ۱. تبیین عقلانی با نگاه جهانی ۲. نقد فرهنگ وارداتی

۵۵ لزوم آموزش تفکر انتقادی، مهارت های جستجوگری، تفکر خلاق

۵۶ لزوم یادگیری پژوهش محور که تحقق آن مستلزم ایجاد نظام آموزشی مهارت ها، اصول و نگرش پژوهندگی برای آموختن، اندیشیدن و چگونه یاد گرفتن است. یادگیری پژوهش محور از کندکاو، کاوش، جستجو، پرسش، پژوهش، پی گیری و مطالعه حمایت می کند.

۵۷ تحول در علوم انسانی با استفاده از الگوی اجتماع پژوهشی به صورت ایجاد زمینه ای اجتماعی و آموزشی که به پژوهشگر، استدلال، ارتباط برقرار کردن، تفکر عمیق، به چالش کشیدن و به چالش کشیده شدن و ارتقاء تکنیک های حل مسأله یاد می دهد.

۵۸ لزوم توجه به فرهنگ ایثار و شهادت در محتوای رشته ها و دروس علوم انسانی به عنوان یک سرمایه اسلامی و ملی

۵۹ لزوم تحقق علم نافع؛ علمی که در مسیر عبودیت الهی و احیای دین و در جهت صلاح و مصالح دینی و دنیایی است.

۶۰ لزوم برنامه های درسی میان رشته ای، برای حصول به اهداف تولید و بومی کردن علم

۶۱ لزوم انجام تلاش گروهی برای تولید دانش انسانی

۳۸ لزوم وجود دید نقادانه (تفکر انتقادی) در بین دانش آموختگان رشته های علوم انسانی، برای رسیدن به هر گونه تحول و بازنگری در این حوزه

۳۹ شرط امکان اشتغال به علوم انسانی، نهادینه شدن مفهیمی از "فلسفه"، "آموزش" و "روش آموزش" (به عنوان شرایط ذهنی) از یک سو و فراهم آمدن امکانات اشتغال در علوم انسانی (به عنوان شرط عینی) از سوی دیگر است

۴۰ اشتغال به علوم انسانی جزء از طریق بکارگیری هدفمند چهار روش همزمان و در هم تنیده خواندن، گفتگو کردن، اندیشیدن و نوشتن حاصل نمی شود

۴۱ لزوم مشخص ساختن اهداف و اولویتهای یادگیرندگان از دوره ابتدایی تا دانشگاه و مشخص نمودن موضع و هدف آموزشی به لحاظ نظری در تدوین محتوای دروس علوم انسانی

۴۲ بومی سازی علوم انسانی و مدیریت دانش آن از طریق تخصص گرایی

۴۳ توجه به سرفصل های دروس علوم انسانی در کشورهای موفق دنیا و انطباق آن با فرهنگ بومی

مرور فوری

● استفاده روش تفهیمی در مطالعه علوم انسانی اسلامی ضرورت دارد، چرا که برای شناخت واقعیت هرگز نمی توان به عنوان یک مشاهده کننده محض در خارج از ظرف دریافت و بیرون از ذهنیت کنشگران به مطالعه پرداخت.

۴۴ تعریف مناسب از انسان، جهان و زندگی برگرفته از دیدگاه اسلامی در جامعه و محتوای دروس که باعث توسعه علوم انسانی در ایران و از بین رفتن شکاف معرفت-شناختی و تناقض میان نظر و عمل می شود

۴۵ شکل گیری هسته های علمی و کار گروهی

۴۶ فراهم نمودن فضای تفکر انتقادی

۴۷ پیوند علوم انسانی با مقتضیات فرهنگی و هویت جامعه از منظر روش شناسی و کاربردشناسی در بازنگری ها و باز اندیشی ها و باز آفرینی های مربوط به علوم انسانی

۴۸ استفاده از رهیافت میان رشته ای در بومی سازی علوم انسانی با هدف طراحی چشم اندازهای تازه در معرفت شناسی و روش شناسی

۴۹ لزوم تبیین اصول علمی روانشناسی اسلامی و جامعه شناسی اسلامی از منظر قرآن توسط پژوهشگران حوزه تعلیم و تربیت بخاطر تئوری زدگی این رشته ها

۵۰ طراحی مبانی نظری علم بومی بر اساس ۴ پارامتر: ۱- پیش فرض های معرفتی بومی در مقابل پیش فرض های معرفتی

گزارشی از طرح‌ها، فعالیت‌ها و برنامه‌های گروه بررسی مسائل زنان

اهتمام ویژه پژوهشگاه به حوزه زنان و خانواده

اهتمام ویژه به بررسی مسایل زنان و خانواده در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی از زمان حضور خانم زعفرانچی، باعث شده تا فعالیت‌های گروه بررسی مسائل زنان پژوهشگاه از یکسال گذشته رونق بیشتری بگیرد. حالا که پس از فرمایشات ویژه و راهبردی مقام معظم رهبری در این خصوص در نیمه دی ماه امسال توجه به این حوزه شتاب بیشتری گرفته، طرح‌ها و برنامه‌های این گروه پژوهشی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی را در یک سال گذشته مرور می‌کنیم.

اخبار

ویژه نامه هفته پژوهش

ویژه نامه کنگره ملی علوم انسانی

انتشارات

← طرح‌های پژوهشی

۱ جمع آوری مقالات علمی - پژوهشی ده سال اخیر (۱۳۸۹-۱۳۷۹) در حوزه زنان و خانواده، بر اساس لیست مجلات علمی - پژوهشی مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (گروه علوم انسانی)

مجری طرح: مریم السادات هاشمی فشارکی
همکار طرح: فاطمه بدوی

معرفی طرح: این پروژه از اسفند ۱۳۸۹، به مدت ۵ ماه و با هدف ایجاد بانک مقالات علمی - پژوهشی در حوزه زن و خانواده از فصلنامه‌های علمی - پژوهشی مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در گروه علوم انسانی، انجام شد. در این راستا کلیه شماره‌های انتشار یافته از ۲۱۹ عنوان فصلنامه از زمان کسب رتبه علمی - پژوهشی تا آخرین شماره منتشر شده (در اردیبهشت ۱۳۹۰) مورد بررسی قرار گرفت. در این بررسی بیش از ۱۹۰۰ متن کامل مقاله (علمی - پژوهشی، در حوزه زن و خانواده) از فصلنامه‌های ذکر شده استخراج و با فرمت (pdf) ذخیره گشت.

وضعیت طرح: پایان یافته (مردادماه ۱۳۹۰)
کارهای انجام شده بر اساس طرح مذکور:

• نرم افزار بانک مقالات

نرم افزار بانک مقالات مذکور، در کتابخانه پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی و گروه بررسی مسائل زنان نصب گردید؛ اما با وجود نصب نرم افزار کتابخانه مجازی مقالات علمی پژوهشی در حوزه زنان و خانواده برای کاربران داخل و خارج بر روی رایانه مرکزی کتابخانه، استفاده از آن با مشکلاتی مواجه شده است، لیکن کاربران جهت استفاده از نرم افزار فوق می توانند به گروه بررسی مسائل زنان مراجعه کنند.

• تهیه فرمت Word چکیده مقالات

چکیده کلیه مقالات با فرمت (WORD) برای قرار گرفتن در صفحه گروه با امکان جستجو (شامل: عنوان مقاله، چکیده، کلید واژه، نویسنده(گان)، سال انتشار مقاله و عنوان فصلنامه) تهیه شد؛ و در زمان طراحی سایت جدید، مدل صفحه پیشنهادی نیز به سایت، ارائه شد؛ اما به دلیل عدم ساخت چنین صفحه‌ای، امکان بارگزاری مطالب بر روی صفحه گروه، فراهم نشد. همچنین پیشنهاد گردید در صفحه جستجو، جلد مجلات نیز قرار گیرد؛ که در این راستا، تصاویر جلد ۲۱۹ فصلنامه علمی - پژوهشی مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری گروه علوم انسانی جمع آوری و اسکن شد.

• به روز رسانی بانک مقالات؛

از مهرماه الی آذرماه ۱۳۹۰، به روز رسانی بانک مقالات با بررسی عناوین و چکیده کلیه مقالات چاپ شده در ۲۱۹ فصلنامه علمی - پژوهشی از طریق اینترنت انجام شد.

• مجموعه مقالات منتخب حوزه زنان و خانواده (جهت مخاطبین ملی و بین المللی)

بعد از بررسی بیش از ۳۳۸ مقاله توسط داوران و انتخاب ۴۴ مقاله برای چاپ در مجموعه مقالات، بایگیزی‌های مستمر از دفاتر فصلنامه‌ها، مجوز چاپ ۳۹ مقاله دریافت گردید.

۲ طرح در آمدی بر وضعیت زنان در کشور ترکیه (در دست انجام)
سرپرست طرح: دکتر حمید رضا آیت‌اللهی

مجری طرح: دکتر بهاره نصیری

ناظر طرح: خانم حجازی (مدیر کل امور زنان سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی)

معرفی طرح: با توجه به اهداف سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی به منظور گسترش مناسبات فرهنگی با ملل و اقوام مختلف بخصوص مسلمانان جهان و فراهم آوردن زمینه‌های وحدت میان مسلمین طرح «درآمدی بر وضعیت زنان در کشور ترکیه» در شهریور ماه سال ۱۳۹۰ به گروه بررسی مسائل زنان سفارش داده شد. این طرح به بررسی وضعیت زنان در کشور ترکیه در حوزه‌های سیاسی، فرهنگی و اقتصاد و با هدف تاثیرگذاری فعالیت‌های فوق با رویکرد مخاطب شناسی، از مهرماه سال ۱۳۹۰ آغاز شد؛ تا کنون فصل اول و دوم به پایان رسیده و گزارش آن ارائه شده است.

۳ طرح تدوین کتاب «بررسی ادبیات اقتصادی گرایشهای فمینیستی»
مجری طرح: دکتر محمد تقی کرمی

ناظر طرح: دکتر سید سجاد علم الهدی

همکار طرح: زهرا خیری دوست

معرفی طرح: با توجه به اینکه رویکرد اقتصادی گرایش‌های فمینیستی از جمله موضوعاتی است که کمتر مورد توجه پژوهشگران داخلی قرار گرفته است، لازم دیده شد که به منظور تسهیل در بررسی همه جانبه و تخصصی فمینیسم، پژوهشی در زمینه اقتصاد فمینیستی صورت پذیرد. در این راستا طرح فوق در تیرماه ۱۳۹۰ تهیه و در جلسه شورای پژوهشی، مورخ ۹۰/۸/۱۸ به تصویب رسید؛ مدت اجرای طرح، یک سال است.

۴ طرح تحلیل کمی محتوای موضوعی مقالات «حوزه زن و خانواده» در نشریات علمی - پژوهشی مصوب وزارت علوم (گروه علوم انسانی - ۱۳۷۹-۱۳۹۰)

مجری طرح: دکتر حمیدرضا آیت‌اللهی

همکاران طرح: آمنه بختیاری، فاطمه بدوی، مریم السادات هاشمی فشارکی

وضعیت طرح: مطرح شده در شورای پژوهشی و ابلاغ جهت اصلاحات

معرفی طرح: یکی از ابزارها جهت بررسی روند حوزه پژوهش مطالعات زنان و خانواده، تمرکز بر مقالات علمی - پژوهشی است. به منظور بررسی و ارزیابی عملیاتی مقالات علمی - پژوهشی حوزه زن و خانواده، گروه بررسی مسائل زنان در ابتدا با ایجاد بانک اطلاعاتی مقالات (شامل: چکیده، کلید واژه، اصل مقاله و شناسنامه) از نشریات مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (گروه علوم انسانی ۱۳۷۹-۱۳۹۰) و جمع آوری بیش از ۱۹۰۰ مقاله، مسیر فوق را آغاز کرد. در این راستا برای توسعه و ساماندهی وضعیت موجود تحقیقات به سوی وضعیت مطلوب، باید معضلات و کمبودهای پژوهشی در این زمینه، به لحاظ کمی بررسی و ارزیابی شود که این مهم در گرو انجام تحقیقات گسترده برای استفاده در برنامه‌ریزی‌های استراتژیک در هر محور است؛ با توجه به این امر، طرح تحلیل کمی محتوای موضوعی مقالات حوزه زن و خانواده در نشریات علمی - پژوهشی مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (گروه علوم انسانی) از طرف گروه بررسی مسائل زنان پیشنهاد و طرح گردید.

همزمان با ارسال طرح‌نامه پژوهشی، همکاران طرح، با نصب برنامه ACCESS و وارد نمودن تدریجی مقالات علمی - پژوهشی طرح فوق را آغاز نموده است.

کارگاه‌های آموزشی

۱ سلسله کارگاه‌های آموزشی ویژه زنان و خانواده

مجری: آمنه بختیاری

همکار: مهدیه مظفری

نظر به اهمیت و ضرورت موضوع خانواده و زنان، و توجه دولت به صورت فراگیر به این مسئله و با هدف تحکیم نهاد خانواده و ارتقاء توانمندی زنان در سطوح مختلف، گروه بررسی مسائل زنان اقدام به برگزاری سلسله کارگاه‌های آموزشی ویژه زنان و خانواده کرده‌است.

۲ کارگاه «زنان، تعدد نقش‌ها و مدیریت زمان»

زمان: شنبه ۱۳۹۰/۴/۴ - ساعت ۸-۱۶

مکان: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

کارگاه آموزشی فوق در یک روز با حضور دکتر سعید رجحان عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق (علیه السلام) و خانم فریبا کرمی مدرس دانشگاه و ۳۲ نفر دانش‌پژوه برگزار گردید که در پایان پس از آزمون، به دانش پژوهان گواهینامه اعطا شد.

۳ کارگاه «زنان، اشتغال و سلامت روان»

زمان: پنجشنبه ۱۳۹۰/۴/۱۴ - ساعت: ۸-۱۶

مکان: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

کارگاه آموزشی یک‌روزه، با حضور دکتر فرشته موتابی مدرس و عضو هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی و ۲۸ نفر دانش‌پژوه برگزار گردید که در پایان پس از آزمون، به شرکت‌کنندگان گواهینامه اعطا گردید.

۴ سومین کارگاه: «خانواده، اخلاق و امنیت در فضای مجازی»

زمان: ۱۳۹۰/۱۲/۱ - ساعت: ۸-۱۶

مکان: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

طرح‌نامه سومین کارگاه آموزشی تهیه و تدوین گردیده و جهت بررسی به دفتر ریاست پژوهشگاه ارسال شده است. لازم به ذکر است که دکتر سید حسن حسینی عضو هیئت علمی دانشگاه تهران، برای تدریس این کارگاه، پیشنهاد شده‌است.

۵ کارگاه بین‌المللی «مطالعات زنان و خانواده»

زمان: ۱۵ الی ۱۹ شهریور ماه سال ۱۳۹۰

مکان: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی - تهران

شرکت‌کنندگان: ۱۸ نفر از کشورهای هند، پاکستان، اندونزی، کنیا، اتیوپی، تانزانیا، فیلیپین، سریلانکا، قزاقستان، تایوان و ایران در کارگاه بین‌المللی «مطالعات زنان و خانواده» حضور داشتند.

به منظور مقابله با هجوم فرهنگی نظام سلطه در حوزه مسائل زنان و خانواده و نیز زمینه ایجاد پیوند‌هایی بین زنان مسلمان در کشورهای آسیایی و با هدف آشنایی با سؤالات و شبهات زنان مسلمان سایر کشورها در موضوع زنان و خانواده، انتقال پیام انقلاب، گسترش تعاملات و روابط سازنده کارگاه بین‌المللی با مشارکت مرکز امور زنان و خانواده ریاست جمهوری، سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی و سازمان هلال احمر و گروه بررسی مسائل در ۳ روز با محوریت «زن، خانواده و اشتغال»، «حقوق بشر»، «فمینیسم و فمینیسم اسلامی»، «زن، خانواده و رسانه»، «کارگاه سبک زندگی»، «زن در اسلام»، «قوانین انسانی حقوق بشر» و نمایش چندین فیلم در حوزه زنان و خانواده برگزار شد. در پایان به شرکت‌کننده‌ها گواهینامه اعطا شد.

سایر فعالیت‌های گروه

۱ گردآوری اولویت‌های پژوهشی مراکز مرتبط با حوزه زنان و خانواده

کارشناس: آمنه بختیاری

به دلیل ضرورت پاسخگویی هر چه بیشتر فعالیت‌های پژوهشی و مطالعاتی به نیازهای واقعی زنان و خانواده و از سویی دیگر برنامه ریزی منسجم در حل مشکلات ریشه‌ای در حوزه‌های یاد شده، گروه بررسی مسائل زنان جهت تدوین برنامه پنج ساله خود در گام نخست نیازهای مطالعاتی حوزه‌های اجرایی زنان و خانواده را در ابعاد ملی جمع‌آوری نموده است. در این راستا با ۴۳ ارگان اجرایی از جمله وزارتخانه‌های مختلف و سایر مراکز مرتبط جهت دریافت نیازهای مطالعاتی مکاتبه رسمی صورت گرفته است.

از بین مراکز یاد شده ۱۵ مرکز، اولویت پژوهشی نداشتند؛ و ۱۳۱ سرفصل پژوهشی از سایر مراکز، دریافت‌شد. در پایان شاخصه‌بندی از اولویت‌های پژوهشی و تهیه جداول مربوطه صورت گرفت.

۱ سامانه پژوهش مطالعات زن و خانواده

طرح بحث:

گروه بررسی مسائل زنان با توجه به ضرورت انسجام و وحدت رویه در حوزه پژوهش زنان و خانواده، تسهیل‌گری برای مواجهه مستمر و منطقی بین نیازهای پژوهشی و پژوهشگران، شناسایی نیازهای پژوهشی مراکز مختلف با قدرت علمی حل مسئله، شناسایی سیر و صورت‌بندی مطالعات زنان در قالب دوره‌های آموزشی، ایجاد حلقه پژوهشگران زن در جهان اسلام، رصد و پشتیبانی از وضعیت زنان در اسناد بالا دستی مانند: سند چشم‌انداز، سیاست‌های کلان و برنامه‌های ملی، پیشنهاد ایجاد جلساتی با موضوع «سامانه پژوهش زنان و خانواده» را مطرح نمود.

در این راستا طی ۲ جلسه در تاریخ‌های ۱۳۹۰/۲/۱۲ و ۱۳۹۰/۱۲/۱۰ حضور نماینده‌های مراکز اجرایی، پژوهشی و آموزشی حوزه زنان و خانواده در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی برگزار شد و اهداف فوق طرح و بررسی گردید.

۱ نشریه

مدیر اجرایی: مهدیه مظفری

از ابتدای شروع به کار دو فصلنامه «پژوهشنامه زنان»، تا تاریخ ۱۳۹۰/۱۰/۲۱، ۸۷ مقاله به دفتر نشریه، ارسال شده است؛ که وضعیت کلی مقالات به شرح زیر است:

۳۴ مقاله، رد شده

۱۷ مقاله تأیید شده

۹ مقاله انصرافی

۴ مقاله، در مرحله دوری

۲ مقاله، جهت اعمال اصلاحات دوری، به نویسنده ارسال شده‌است

۲ مقاله، جهت بررسی در هیئت تحریریه

۴ مقاله اصلاح شده؛

۶ مقاله، جدید

• چاپ دو فصلنامه «پژوهشنامه زنان» سال اول، شماره اول، بهار و تابستان ۱۳۸۹

• دو فصلنامه «پژوهشنامه زنان» سال اول، شماره دوم، پاییز و زمستان ۱۳۸۹ (در مرحله صفحه بندی)

• دو فصلنامه «پژوهشنامه زنان» سال دوم، بهار و تابستان ۱۳۹۰. (سه مقاله آماده، در مرحله ویراستاری)

خداوند در اندیشه پویشی و ایتهد

مؤلف: رستم شامحمدی

قیمت: ۷۵۰۰ تومان / صفحات: ۲۳۴ صفحه

کتاب خداوند در اندیشه پویشی و ایتهد که توسط پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی منتشر شده از ۱۰ فصل تشکیل شده است: مدخل، سابقه تاریخی جهان شناسی پویشی، چارچوب مفهومی جهان شناسی و پویشی، ضرورت وجود خداوند بر اساس ارکان جهان شناسی پویشی و ایتهد، سیر تحول مفهوم خداوند در دوره سوم فکری و ایتهد، خداوند و مقولات و ایتهدی، تعامل دوجانبه خداوند و جهان، پیامدهای تعامل دوجانبه خداوند و جهان، نقد و بررسی و خلاصه و نتیجه گیری. و ایتهد به دنبال طراحی یک فلسفه نظری است که آن را کوششی معرفی می کند در جهت ارائه نظامی هماهنگ، منطقی و ضروری از اندیشه ها که بر اساس آن هر یک از عناصر تجربه بشری قابلیت تفسیر پیدا کند.

در این فلسفه نظری که و ایتهد گاهی از آن به جهان شناسی ارگانستی تعبیر می کنند، مفاهیمی مانند پویش، پیشرفت و گسترش خلاقانه، تجربه، احساس، زمان، غایت و در هم تنیدگی به کار گرفته می شود. نکته قابل توجه دیگری که با هدف و غایت و ایتهد از طرح جهان شناسانه اش مرتبط است، مسئله روش شناسی اوست. از دیدگاه و ایتهد، نقطه عزیمت مابعدالطبیعه یا جهان شناسی او نه مفاهیمی واضح و متمایز، بلکه تجربه است.

فرهنگ الهیات مسیحی

مؤلف: ون آستن هاروی

مترجم: جواد طاهری

قیمت: ۷۰۰۰ تومان /

صفحات: ۳۲۹ صفحه

فرهنگ الهیات مسیحی، کتابی است که در سال جاری توسط پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی روانه بازار نشر شده است.

جواد طاهری، مترجم آن در درآمد کتاب چنین گفته است: غرض من

فراهم آوردن تعاریفی درباره اصطلاحات مبهم الهیاتی نیست، بلکه نشان دادن این است که چنین اصطلاحاتی، اعم از قدیم و جدید، در اوضاع و احوال مختلف، با چه تفاوت هایی به کار رفته اند، و چه چیز در این کاربردهای مختلف، موضوع بحث است. این کتاب، لغت نامه است و نه فرهنگ لغت.

امروزه نیاز به وجود کتابی که بر طیف مشخصی از اصطلاحات مسیحی متمرکز باشد به خوبی احساس می شود چرا که به مقتضای رشد و توسعه سریع علوم مختلف از جمله الهیات، تدوین کتاب هایی که واجد تمامی انواع اصطلاحات باشند کاری بس عظیم و در برخی موارد امکان ناپذیر است.

از این رو ضرورت برخورداری از کتاب های کوچک تر و تخصصی که بتوانند جزئیات و دقائق آن حرفه را مورد بررسی قرار دهد و محققان مربوط به یک حوزه فنی خاص را بی نیاز از صرف وقت و هزینه فراوان کند بسیار مطلوب و حتی لازم به نظر می رسد. ترجمه کتاب راهنمای اصطلاحات الهیاتی نگاشسته آقای ون آستن هاروی شاید بتواند گامی کوتاه در جهت نیل به این مقصود باشد.

عناصر داستانی در چند متن فارسی میانه

مؤلف: سیده فاطمه موسوی

قیمت: ۴۵۰۰ تومان

صفحات: ۲۹۱ صفحه

این پژوهش با قصد بررسی متن های فارسی میانه به مثابه داستان که بخشی از ادبیات ایران دوره ساسانی است، به همت پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی روانه بازار نشر گردیده است. مؤلف در پیشگفتار این اثر بر این نکته اشاره کرده است که در متن های فارسی میانه روایت های منثور بسیاری دیده می شود. این روایت ها، که کمتر از نظرگاه داستان به آن ها توجه شده است، همواره در مقایسه با حقایق تاریخی تفاوت هایی داشته اند. این تفاوت ها خوانندگان را بر آن داشته است تا آن ها را، بی توجه به ساختار داستانی شان، تاریخی بر ساخته بدانند. حال آن که می توان آنها را داستان هایی تاریخی، حماسی و ملی دانست که از بستری حقیقی بهره جسته اند.

بیشتر تلاش پژوهشگران پیشین صرف به دست دادن ترجمه های روان و درست از متن ها شده است. اکنون که چنین ترجمه هایی از بیشتر متن های فارسی میانه در دست است، وقت آن رسیده که به جنبه های ادبی و داستانی این متن ها نیز توجه شود و ویژگی های آنها تا حد امکان مشخص گردد.

پس از بررسی اجمالی این متن ها، نگارنده ساختار کارنامه اردشیر بابکان، یادگار زریر و گزارش شترنج را بیشتر از ساختار دیگر متن ها روایی یافته است و در آخر دو روایت از روایت پهلوی به آن افزوده تا این گونه فضای نمونه خود را گسترده تر کرده و متن های کوتاه با رنگ دینی بیشتر نیز در بررسی خود بگنجانند.

متنی به زبان فارسی میانه (پهلوی ساسانی) شایست ناشایست منتشر شد

انتشارات پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی کتابی به زبان پهلوی یا فارسی میانه به نام شایست ناشایست منتشر کرده که گزیده ای از مهمترین مباحث فقه زرتشتی در عهد ساسانیان در آن آمده است. ذکر این نکته حائز اهمیت است، کتاب هایی که احکام فقهی زرتشتی را بیان می کنند و به شرح آنچه درست و شرعی و به اصطلاح پهلوی خوب و آنچه نادرست و غیرشرعی و ناخوب است می پردازند، شایست ناشایست نیز روایت خوانده می شوند. به همین روال است که در قرن گذشته دستورات پارسی این کتاب را، که همانند بسیاری دیگر از متون پهلوی نامی ندارد، عنوان شایست ناشایست داده اند.

نام نویسندگان یا به عبارت دقیق تر نویسندگان کتاب شناخته نیست. تاوادیبا با تردید این احتمال را مطرح می کند که شاید منظور از دبیر در فصل ۲ بند ۴۴ اشاره نویسنده به خود باشد.

تاریخ نگارش شایست ناشایست، یا به عبارت درست تر، نگارش فصل های مختلف آن معلوم نیست، اما از روی گواهی های درونی استنباط می شود که دست کم بخش های اصلی آن پیش از اسلام نوشته شده است.

فرهنگ اصطلاحات فلسفه و علوم اجتماعی، انگلیسی - فارسی

گردآوری و تدوین: ماری برجانیان
ویراسته: بهاء الدین خرمشاهی
قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان
صفحات: ۱۱۵۸ صفحه

چاپ سوم کتاب فرهنگ اصطلاحات فلسفه و علوم اجتماعی را با تیراژ ۳۰۰۰ نسخه روانه بازار نشر کرده است. ویراست جدید که صورت اصلاح و گسترش یافته چاپ ۱۳۷۳ است همراه با بحثی درباره اصطلاح و تفاوت های آن با واژه عادی در پیشگفتار آمده است. این فرهنگ از جمع و تدوین و بازآرایی واژه های ترجمه های برتر در زمینه فلسفه و علوم انسانی پدید آمده است. این فرهنگ دو زبانه هم با فرهنگ های یک زبانه و هم با فرهنگ های دو زبانه رایج فرق دارد که این تفاوت به تفصیل در پیشگفتار ویراستار توضیح داده شده است. شایان ذکر است که در ویراست جدید این فرهنگ اصطلاحات، ۴۵ اثر به ۳۴۵ اثر پیشین افزوده شده است.

نقد و بررسی کتاب های علوم انسانی در دو سطح ملی و جهانی / بر نامه یکساله

ناشر: شورای بررسی متون منتشر کرد
انسانی و مطالعات فرهنگی
به اهتمام: حمیدرضا آیت الهی و سید حسین
حسینی سروری

با توجه به رشد شتابان توجه به علوم انسانی در کشور که در پی تاکیدات رهبر معظم انقلاب اسلامی رخ داده است. شورای بررسی متون و کتب علوم انسانی دانشگاه های کشور فعالیت های خود را با ظرفیت بالاتر و با جدیت بیشتر ادامه داده است. این شورا که ۱۵ سال است در مجموعه پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی فعالیت دارد در مجموعه

گروه های
۱۲ گانه اش از
مساعادت صدها تن
از استادان علوم
انسانی دانشگاه های
کشور بهره مند
گردیده است.
در فعالیت های
پیشین شورا، نقد و
بررسی کتب و متون
علوم انسانی

دانشگاه ها مورد ارزیابی و نقد و تحلیل قرار می گرفت تا زمینه رشد مناسب این متون و پیرایش آن ها به انجام رسد. این شورا در ادامه فعالیت هایش در سال جاری نقد و تحلیل ۵۱۲ کتاب علوم انسانی مورد استفاده در دانشگاه های کشور را در دستور کار یکساله خود قرار داده است که به پیوست مشخصات این کتاب ها ارائه گردیده است. در اقدامی جدید و گسترده تر، از محدوده کتاب های علوم انسانی کشور فراتر رفته و کتاب های مهم علوم انسانی جهان را که در بردارنده نظریه های تاثیرگذار در این زمینه بوده است، در دستور کار خود نیز قرار داده که از این متون ۱۰۰ عنوان کتاب برای سال جاری انتخاب شده است که در نظر است در معرض نقد و بررسی و تحلیل قرار گیرد.

در این کتاب، گزارش مختصری از فعالیت های شورا در نقد و بررسی کتاب های حوزه های مختلف علوم انسانی از جمله؛ مدیریت، تاریخ، روانشناسی، زبان و ادبیات فارسی، علوم سیاسی و ... ذکر شده است.

چند برگ تفسیر قرآن طاهر

به کوشش: فروغ سلطانیه
قیمت: ۳۰۰۰ تومان / صفحات: ۱۰۵ صفحه

مایل هروی نسخه ای خطی از تفسیری بر قرآن مجید در کتابخانه نسخ خطی کتاب خانه های عامه افغانستان می یابند که متأسفانه فقط چند برگ است و تنها شامل ترجمه و تفسیر سوره مبارکه الشعرا از آیه ۵ تا پایان و سوره مقدسه نمل از آغاز تا آیه شانزدهم می باشد. فروغ سلطانیه که این اثر به کوشش ایشان به زیور طبع آراسته شد، در این رابطه می گوید: این تفسیر متعلق متعلق به اواخر قرن چهارم و اوایل قرن پنجم هجری است و از نظر واژگان و کلمات به کار رفته در آن شباهت بسیاری با تفسیر قرآن پاک دارد. اینجانب مصمم شد تا نسخه خطی موجود را به صورت چاپی درآورد تا بیشتر مورد استفاده محققان و علاقه مندان قرار گیرد.

شورای انتشارات پژوهشگاه تشکیل جلسه داد

شورای انتشارات پژوهشگاه با حضور ۵ نفر از اعضا تشکیل جلسه داد تا در مورد داوری و انتشار آخرین کتاب ها و طرحنامه ها تصمیم گیری کند. در این جلسه اعضا، داوران کتاب های «اتحاد عاقل معقول پیشینه نقد و بررسی تقریری نو»، «تذکره سرو آزاد»، «فرهنگ واژه های نهج البلاغه»، «تأملاتی در مسائل ادبی و مطالعات میان رشته ای»، «کتاب اول ارسطو»، «امید در شعر شاعران بزرگ»، «فرهنگ گویشی سیستماتیک»، «منطق های غیر صوری»، و طرح پژوهشی با عنوان «بررسی ابعاد شخصیتی سالم از دیدگاه امیرالمؤمنین» را تعیین کردند. همچنین با پیشنهاد ترجمه کتاب «اهل البيت»، انتشار کتاب دین در زمانه و زمینه مدرن تالیف علیرضا شجاعی زند و انتشار کتاب واژگان انگلیسی فارسی تاریخ، تالیف سیامند موافقت شد ولی کتاب فزونی استرآبادی با عنوان «بحیره» رد شد. علاوه بر این بر اساس تصمیم اعضای شورای انتشارات پس از این برای آثار ارسالی از شورای بررسی متون به صورت قرارداد خرید دائم اثر منتشر می شوند، با صاحبان آثار قرارداد بسته خواهد شد. در این جلسه ناظران آثار مبانی روش تفکر اجتماعی در اسلام، دولت عقلانی (به مثابه الزام اصلی الگوی پیشرفت و توسعه)، بررسی امکان تحقق علم اسلامی و چیستی مفهوم علوم انسانی اسلامی در نزد اندیشمندان معاصر ایرانی، مبانی نظری برنامه درسی متوسطه با تاکید بر تربیت دینی، وضعیت دین در جهان معاصر از منظر جامعه شناسان، آسیب شناسی وضعیت کنونی آموزش کلام، نوآوری های خواجه نصیرالدین طوسی در قضایای شرطیه و درآمدی بر مطالعات زبان شناسی در خاورمیانه مشخص شدند. ■

جهانی سازی و اندیشه های سیاسی متفکران عرب

مؤلف: دکتر کامیار صداقت ثمر حسینی
قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان
صفحات: ۷۵۵ صفحه

۳. چه راهبردهایی در قبال آن ارائه داده اند؟ در راستای پاسخ پرسش های فوق، فصول کتاب جهانی سازی و اندیشه های سیاسی متفکران عرب به شرح زیر تنظیم شده اند: فصل اول با عنوان مفهوم جهانی سازی به تعاریف عربی از جهانی سازی می پردازد و از آن جهت که درک برخی از نظریه های عربی درباره جهانی سازی بدون درک مبادی اندیشه غربی پیرامون جهانی سازی ناممکن است، به برخی از نظریه های مشهور غربی نیز اشاره می شود.

در فصل دوم با عنوان جهان عرب و مسائل آن در عصر جهانی سازی، با تفکیک میان تاریخ جهانی سازی از جهانی سازی به عنوان پدیده ای در دو دهه اخیر، این مسئله مورد توجه قرار می گیرد که از دید متفکران عرب، ویژگی خاص دو دهه اخیر که موضوع جهانی سازی در آن مطرح شده است چیست؟ در فصل سوم با عنوان نظام های معرفتی متفکران عرب در تحلیل جهانی سازی، به هفت نمونه از نظام های معرفتی متفکران معاصر عرب در تبیین و تحلیل جهانی سازی اشاره می شود. در فصل چهارم با عنوان جهانی سازی به روایت اندیشمندان عرب با ارائه مقدمه ای، به تفاسیر عربی از جهانی سازی در اندیشه ۳۶ تن از متفکران عرب اشاره می شود.

کتاب جهانی سازی و اندیشه های سیاسی متفکران عرب که به تازگی توسط پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی چاپ گردیده است، به توصیف و تحلیل اندیشه های سیاسی متفکران عرب در قبال پدیده جهانی سازی می پردازد. این اثر به صورت مشخص به دنبال پاسخ دادن به پرسش های زیر است:
 ۱. متفکران جهان عرب چه توصیفی از این پدیده کرده اند؟
 ۲. چگونه آن را تحلیل کرده اند؟

توسط انتشارات پژوهشگاه علوم انسانی

فرهنگ توصیفی ادیان منتشر شد

مؤلف و مترجم: عبدالرحیم گواهی
قیمت: ۳۵۰۰۰ تومان
صفحات: ۹۸۴ صفحه

در دیکسیونر جونز به چشم می خورد که برای خواننده متوسط فارسی زبان اصطلاحاتی آشنا بودند و ضرورتی به توضیح و تبیین نداشتند که باز برای حفظ امانت آن ها را به اختصار کامل ذکر کرده ایم. مجموعه ده تایی منابع اصلی فرهنگ توصیفی ادیان به شرح زیر است:

۱. دیکسیونر ادیان، ویراسته جونتان اسمیت
 ۲. دیکسیونر ادیان جهان، تالیف آرتور جونز
 ۳. ادیان و مکتب های فلسفی هند، نوشته داریوش شایگان
 ۴. خلاصه ادیان در تاریخ دین های بزرگ، نوشته محمد جواد مشکور
 ۵. تاریخ جامع ادیان، تالیف جان ناس
 ۶. ادیان زنده جهان، تالیف رابرت هیوم
 ۷. ادیان آسیا، تالیف فریدلهم هاردی
 ۸. اوستا، تالیف جلیل دوستخواه
 ۹. لغتنامه دهخدا
 ۱۰. فرهنگ کامل انگلیسی - فارسی، عباس آریانیپور کاشانی
- شایان ذکر است که در توضیح فارسی بعضی از واژه ها از منابع سه گانه زیر نیز استفاده شده است:

۱. دانشنامه جهان اسلام، زیر نظر غلامعلی حدادعادل
۲. دانشنامه قرآن و قرآن پژوهی به کوشش بهاء الدین خرمشاهی
۳. دایره المعارف تشیع، زیر نظر احمد صدر حاج سید جوادی و ...

فرهنگ توصیفی ادیان کتاب جامعی است که به تازگی به همت پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی منتشر شده است. دو مرجع انگلیسی انتخاب شده در این فرهنگ نامه، دیکسیونر ادیان اسمیت و دیکسیونر ادیان جهان جونز، هر کدام به فراخور از بعضی شخصیت های دینی غربی و به ویژه آمریکایی و انگلیسی نام برده اند که به جهت حفظ امانت، به همان صورت ترجمه و آورده شده است. لیکن از تکرار این کار در مورد سایر منابع، به استثنای وقتی که چهره های بسیار برجسته از قبیل بنیانگذاران، مصلحان صاحب آوازه، یا صاحبان فرق و مکاتب مختلف یک دین مطرح بوده اند، خودداری شده است. عبدالرحیم گواهی در این رابطه افزوده است: تعدادی واژه اسلامی به ویژه

دومین شماره جستارهای سیاسی معاصر

شماره دوم جستارهای سیاسی معاصر به مدیریت مسئولی و سردبیری دکتر حمیدرضا آیت‌اللهی منتشر شد. ۷ عضو هیئت علمی از پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، دانشگاه شهید بهشتی، دانشگاه امام صادق (ع) و دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) اعضای هیئت تحریریه این نشریه علمی هستند. در آخرین شماره از این فصلنامه، مقالاتی با عنوان اهداف و کارکردهای نظارت در نظام سیاسی اسلام (نوشته بهرام اخوان کاظمی)، شیعیان مصر؛ گذشته و حال (نوشته سیده مطهره حسینی)، در یاد و دموکراسی (نوشته یوسف شاقول و سید رحمان مر ترضوی)، روان‌شناسی سیاسی شخصیت محمد رضا پهلوی با تکیه بر نظریه کارن هورنای (نوشته سید مهدی طاهری)، آیت‌الله میرزا جواد تبریزی و حق فقیه در اقامه حکومت دینی (نوشته عبدالوهاب فراتی)، ۱۱ سپتامبر و گسترش پدیده اسلام‌هراسی در غرب (نوشته عبدالله قنبرلو)، پارادایم و تأثیر آن در علوم سیاسی، بانگاهی به آرای کوهن (ابراهیم مجیدی) چاپ شده است. پژوهشگران حوزه مطالعات سیاسی می‌توانند برای خرید این فصلنامه با شماره ۸۸۰۵۳۹۳۵ تماس بگیرند و یا برای خرید اینترنتی به نشانی اینترنتی WWW.IHCS.IR مراجعه نمایند.

غرب‌شناسی بنیادی منتشر شد

دومین شماره دو فصلنامه علمی تخصصی «غرب‌شناسی بنیادی» توسط پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی منتشر شد. دکتر حمیدرضا آیت‌اللهی مدیر مسئول و دکتر حسین کلباسی اشرتی سردبیر این نشریه تخصصی هستند. در دومین شماره از این نشریه ۷ مقاله منتشر شده و ۱۰ عضو هیئت علمی از دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌های شناخته‌شده در تهران و شهرستان، عضو هیئت تحریریه این فصلنامه هستند. فهرست مقالات این شماره به شرح ذیل است: پیام اخلاقی فلسفه ریچارد رورتی (نوشته محمد اصغری)، ایران فرهنگی: تعامل یا تقابل با هویت غرب (نوشته سید جواد امام زاده، مجید نجات پور، حمید زنگنه و بهروز زرین کاویانی)، غرب‌شناسی ایرانیان بر اساس نظریات استاد کریم مجتهدی (نوشته عبدالرحمن حسینی فر)، مبحث اخلاقی در آثار فریدریش نیچه (یزدان کیخسرو دولتیاری و روح‌الله محمدی)، دریدا، واسازی، از نقد مابعدالطبیعه غربی تا سیاست (نوشته یوسف شاقول و سید رحمان مر ترضوی)، جلال آل احمد، غرب زدگی و ضرورت بازگشت به سنت (نوشته بیژن عبدالکریمی)، آیا نگاه منفی کانت به مابعدالطبیعه به معنای نفی مطلق مابعدالطبیعه است؟ (نوشته صدیقه موسی زاده و حسن فتحی). خلاصه مقالات به زبان انگلیسی نیز در انتهای دو فصلنامه علمی تخصصی «غرب‌شناسی بنیادی» درج شده است.

کهن‌نامه ادب پارسی به شماره سوم رسید

شماره سوم دو فصلنامه علمی - تخصصی کهن‌نامه ادب پارسی به مدیریت مسئولی دکتر حمیدرضا آیت‌اللهی و سردبیری دکتر ابوالقاسم رادفر روانه بازار نشر شد. ۱۰ استاد، استادیار و دانشجویان از پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، دانشگاه علامه طباطبائی، دانشگاه شهید بهشتی و دانشگاه شهید باهنر کرمان اعضای هیئت تحریریه فصلنامه کهن‌نامه ادب پارسی است. نشانه‌های زیبایی‌بینی در ادب پارسی (نوشته زهرآقابایی)، پیوند اندیشه و کلام مولوی با معارف و تعالیم صوفیان (نوشته امیر داور پناه)، زبان از دیدگاه عطار (نوشته فروغ سلطانیه)، بررسی و تحلیل بازتاب اساطیری آب در شاهنامه فردوسی (نوشته اسحاق طغیانی)، بررسی و تحلیل منطقی لغزش‌های فکری خردنامه در ضرب‌المثل‌های فارسی (نوشته جمیله فاطمی)، بازتاب شاهنامه در تاریخ جهانگشای جوینی (نوشته مرتضی مقصودی، ابوالقاسم رادفر)، بررسی چند شکر دنجوی در غزلیات بیدل دهلوی (نوشته عباسعلی وفایی، سیده کوثر رهبان) عناوین این شماره از فصلنامه می‌باشد. علاقه‌مندان می‌توانند برای خرید این فصلنامه با شماره تلفن ۸۸۰۵۳۹۳۵ تماس گرفته و برای خرید اینترنتی به نشانی اینترنتی WWW.IHCS.IR مراجعه نمایند.

شماره دوم پژوهش‌نامه علوی انتشار یافت

شماره دوم دو فصلنامه علمی - تخصصی «پژوهش‌نامه علوی» به همت پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی منتشر شد. هر سال دو شماره از این فصلنامه به مدیریت مسئولی دکتر حمیدرضا آیت‌اللهی و سردبیری دکتر علیرضا میرزا محمد آماده می‌شود. در آخرین شماره فصلنامه علمی - تخصصی پژوهش‌نامه علوی ۷ مقاله به شرح ذیل چاپ شده است: مسئولیت‌پذیری کارگزاران و مدیران از دیدگاه امام علی (ع) با تأکید بر مولفه‌های اخلاقی حرفه‌ای (نوشته علی اکبر ایزدی فر و حسین کلوپار)، ویژگی‌ها و وظایف کارگزاران در نهج البلاغه (نوشته سیاوش پور طهماسبی و آذر تاجور)، رهنمودهای حاصل از عهدنامه مالک اشتر برای تنظیم خط مشی ارتباطی حکومت‌ها با شهروندان (نوشته بهرام جبارلوی شیبستری و حسین علی افخمی)، تأثیر اسلوب قرآن در کلام علی (ع) (نوشته رقیه صادقی نیری)، جلوه‌های هنری تصاویر تشبیهی در خطبه‌های نهج البلاغه (نوشته مرتضی قائمی و زهرا طهماسبی)، سیما و سیره علی و اهل بیت (ع) در کشف‌المحجوب هجویری (نوشته محمود مهرآوران)، اصول و مبانی شورا از منظر امام علی (ع) (نوشته علی رضا میرزااحمد).

پژوهش‌نامه زنان در گام دوم

دومین شماره پژوهش‌نامه زنان به مدیریت مسئولی و سردبیری دکتر حمیدرضا آیت‌اللهی در اختیار پژوهشگران قرار گرفت. در این شماره دو فصلنامه علمی - تخصصی پژوهش‌نامه زنان مقالات ارزشمندی مورد داوری نهایی و چاپ قرار گرفته است. لیست مقالات به این ترتیب است: تأثیر نابرابری زنان در بروز اختلالات جنسی و همسرآزاری نسبت به آنان (نوشته غلامرضا تبریزی، سحر تبریزی و مرضیه وطن خواه)، بررسی عملکرد مدیریتی و اجرایی زنان در معماری و شهرسازی (نوشته مریم حقایق و مجتبی خوارزمی)، تحلیل رشد فزاینده پذیرفته‌شدگان زن در آموزش عالی ایران: دستاوردها و چالش‌ها (نوشته ژانست صلیبی)، بررسی رابطه نوع حجاب و میزان امنیت اجتماعی در بین زنان شهر تهران (نوشته پوران‌دخت فاضلیان)، بررسی نقش اینترنت در ارتقای جایگاه زنان (نوشته نسیم مجیدی قهرودی و فاطمه آذری)، حجاب در ایران باستان (نوشته عزت‌ملا ابراهیمی، مسعود بهرامیان و عیسی زارع درنیاپی)، تجزیه و تحلیل شکاف جنسیتی در کاربری اینترنت دانشجویان (مطالعه موردی: دانشجویان دختر و پسر دانشگاه یزد) (نوشته سید حبیب‌الله میرغفوری و میثم شفیع رودپشتی)

موفقیت دکتر یوسفی فر در جشنواره تجلیل از پژوهشگران و فناوران برتر

دکتر شهرام یوسفی فر در دوازدهمین جشنواره تجلیل از پژوهشگران و فناوران برتر به عنوان پژوهشگر برتر انتخاب و معرفی شد. این جشنواره امسال با شعار «اقتصاد دانش بنیان، پیشبران جهاد اقتصادی» و با هدف تجلیل از پژوهشگران و فناوران برتر، مدیران پژوهشی و فناوران برتر، انجمن های علمی، قطب های علمی برتر، مؤسسات پژوهشی، پارک های علم و فناوری، مرکز رشد و واحدهای فناوری برتر برگزار شد.

دکتر شهرام یوسفی فر که در این جشنواره موفق به کسب رتبه برتر شده، متولد سال ۱۳۴۸ در بروجرد است. وی مدرک دکترای خود را از دانشگاه شهید بهشتی اخذ نموده و چاپ ۱۹ مقاله علمی، انجام ۱۱ طرح تحقیقاتی و تألیف ۶ عنوان کتاب را در کارنامه علمی خود دارد.

طراحی و تأسیس بخش پژوهشی تاریخ اجتماعی ایران، طراحی و تأسیس بخش پژوهش تاریخ اقتصادی ایران، راه اندازی مجله تاریخ تحقیقات اجتماعی ایران، مدیریت و هدایت ۸۰ طرح پژوهشی در حال اجرا، مدیریت طراحی و تأسیس پرتال جامع علوم انسانی، مدیریت تأسیس و انتشار ۱۶ مجله علمی - تخصصی و ۴ مجله علمی - پژوهشی در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، مدیریت طراحی و اجرایی نمودن ۴ طرح کلان ملی و بیش از ۷ طرح پژوهشی به سفارش دستگاه های اجرایی کشور، طراحی و برگزاری ۱۰ کارگاه، ۱۷ نشست و ۵ دوره درس گفتار و بیش از ۱۷۵ جلسه سخنرانی در حوزه های تخصصی و مرزهای دانش علوم انسانی، مدیریت راه اندازی و تأسیس گروه پژوهشی علوم قرآنی، مدیریت راه اندازی و تأسیس گروه پژوهشی مطالعات راهبردی پژوهشگاه، تأسیس سامانه مدیریت پژوهشی، مدیریت تدوین و اجرای بیش از ۱۵ پژوهش در حوزه های بومی سازی علوم انسانی در کشور، عقد بیش از ۱۰ تفاهم نامه همکاری های علمی و اجرایی با دستگاه ها و مراکز علمی و پژوهشی کشور با هدف برآوردن نیازهای اجرایی و عملی آنان، بخشی از فعالیت های علمی و اجرایی دکتر شهرام یوسفی فر در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی هستند.

تفاهم نامه همکاری با معاونت اجتماعی ناجا

تفاهم نامه همکاری های علمی میان پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی به نمایندگی گروه پژوهشی جامعه و امنیت و معاونت اجتماعی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران منعقد شد.

این تفاهم نامه در چارچوب اصل ضرورت توسعه همکاری علمی بین مراکز مختلف آموزشی، پژوهشی و اجرایی با هدف بهره مندی از ظرفیت ها و توانمندی های متقابل به خصوص به منظور ارتقای جایگاه و کارآمدی رشته های علوم انسانی در حوزه نظم و امنیت، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی و معاونت اجتماعی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران امضا شده است. هر دو سازمان سودمندی متقابل ناشی از همکاری و مشارکت در برنامه ها و پروژه های علمی مشترک را تصدیق کرده و این تفاهم نامه را مبنای همکاری های آتی بین دو طرف اعلام کرده اند. طراحی و اجرای طرح های پژوهشی مشترک از طریق تبادل امکانات و تسهیلات مورد نیاز، برگزاری سخنرانی ها، میزگردها و گردهمایی های علمی، برنامه ریزی و برگزاری کارگاه های آموزشی در موضوعات مورد علاقه طرفین، تبادل اطلاعات علمی و فراهم نمودن امکان دسترسی آسان به منابع علمی شامل کتب، نشریات و سایر مدارک علمی، برنامه ریزی، تألیف و ترجمه متون رشته های علوم انسانی در حوزه نظم و امنیت، انتشار نشریات و ویژه نامه های علمی، همکاری برای بهبود سیستم های مدیریت آکادمیک و دیگر همکاری های دانشگاهی - آموزشی، پژوهشی و اجرایی - که دو طرف روی آنها توافق می کنند، محور های اصلی این تفاهم نامه اعلام شده اند.

پیش از این نیز میان پژوهشگاه با نمایندگی گروه پژوهشی جامعه و امنیت و سازمان تحقیقات ناجا و بازرسی کل کشور دو تفاهم نامه دیگر به منظور انجام همکاری های علمی منعقد شده بود که تفاهم نامه با سازمان تحقیقات منتج به بستن قراردادی تحقیقاتی با عنوان «مبانی نظری امنیت انتظامی» گردید و هم اکنون در حال اجرا است. علاوه بر این طرح همکاری های علمی دیگری نیز با هر دو سازمان در حال پیگیری و اجرایی شدن است.

منتشر شد

شهرنشینی و توسعه نیافتگی در ایران

مولف: محمود طالقانی، با همکاری: فریبا زمانی،

ترجمه از فرانسه: زهره بهجو

قیمت: ۸۰۰۰ تومان / صفحات: ۲۹۵ صفحه

کتاب شهرنشینی و توسعه نیافتگی در ایران توسط انتشارات پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی در زمستان سال جاری منتشر شد. این کتاب توسط دکتر محمد طالقانی و با همکاری فریبا زمانی و زهره بهجو نگاشته شده است. کتاب شهرنشینی و توسعه نیافتگی در ایران با پیشگفتاری از پرفسور گی بورزل صاحب نظر در حوزه مطالعات و جغرافیای شهری شروع شده و مشتمل بر ۵ بخش است:

در بخش اول، این کتاب به موضوع کلیات و تاریخچه شهرنشینی در ایران و جهان می پردازد و دلایل بوجود آمدن اولین شهرها و نظریه های چگونگی شکل گیری شهر را مورد بررسی قرار می دهد.

در بخش دوم، رشد شهری و عوامل تعیین کننده در پیدایش شهر بررسی شده و نقش عوامل اجتماعی و اقتصادی در این پدیده مورد توجه قرار می گیرد.

در بخش سوم به سیاست شهرنشینی و جاذبه های شهری و شهرنشینی و اثرات مهاجرت بر این فرآیند پرداخته می شود.

بخش چهارم کتاب به بررسی وضعیت اجتماعی، اقتصادی جمعیت شهری، تراکم شهری و مسائل مبتلابه جمعیت شهری می پردازد.

بخش پنجم، به شهر تهران به عنوان کلان شهر در این پروسه پرداخته و دشواری های معیشتی و وضعیت اقتصادی، اجتماعی این شهر را مطالعه می کند. و در نهایت رابطه میان گسترش شهرنشینی و پدیده توسعه نیافتگی را تا دوره قبل از انقلاب اسلامی بررسی می نماید. لازم به ذکر است مؤلفین کتاب قصد دارند در جلد دوم کتاب به پیگیری این رابطه در دوران پس از انقلاب تا زمان حال بپردازند.

شایان ذکر است که

جلسه نقد و بررسی این کتاب بهمن ماه امسال در مرکز تحقیقات استراتژیک برگزار شد که دکتر محمد طالقانی، نویسنده کتاب در این جلسه گفت: «بسیار نگران وضعیت فعلی شهرنشینی هستیم و این وضعیت حتماً در

میان مدت ما را گرفتار بحران های فرهنگی و اجتماعی که علائم آن از هم اکنون هویداست، خواهد کرد».

فهرست کتاب های جدید کتابخانه پژوهشگاه

کتابخانه مرکزی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی به عنوان یکی از کتابخانه های بزرگ و مرجع در حوزه علوم انسانی ماهانه کتاب های جدیدی را به فهرست داشته های خود اضافه می کند. کتاب های زیر مجموعه کتاب های فارسی و جدید این کتابخانه است.

انتشار، ۱۳۵۸.

- **دین و چشم اندازهای نو/ بی آلستون، میلتن پینگر، محمد لگنهاون؛ ترجمه غلامحسین توکلی، مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی.** - قم: حوزه علمیه قم، دفتر تبلیغات اسلامی، مرکز انتشارات، ۱۳۷۶.
- **دیوان اشعار پروین اعتصامی.** - تهران: چوگان؛ کلام حق، ۱۳۸۷.
- **دیوان عتیقی/ جلال الدین عتیقی؛ به کوشش نصراله پورجوادی، سعید کریمی.** - تهران: فرهنگستان زبان و ادب فارسی، ۱۳۸۸.
- **رفتارشناسی ایرانیان: درآمدی بر شناخت روحیات، فرهنگ و رفتار مردمان ایران/ مولف کیومرث فلاخی.** - تهران: مهکامه، ۱۳۹۰.
- **روانشناسی زن/ نویسنده کارن هورنای؛ مترجم محمد حسین سروری.** - تهران: دانژه، ۱۳۸۹.
- **ره آورد حسن: عکس ها و دستخطهایی از مشاهیر معاصر ایران/ گردآوری حسن ره آورد.** - تهران: مرکز پژوهش کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۸.
- **زبان شناسی: درآمدی بر زبان و ارتباط/ مولف آدریان اکمجیان... او دیگران؛ مترجم علی بهرامی.** - ویراست ۴. - تهران: رهنما، ۱۳۸۲.
- **زبان شناسی کاربردی/ گای کوک؛ برگردان علی روحانی، محمود رضا مرادیان.** - تهران: رهنما، ۱۳۸۹.
- **زبان شناسی و زبان: بررسی مفاهیم اساسی و کاربردها/ مولف جولیا اس. فالک؛ مترجم علی بهرامی.** - ویراست ۲. - تهران: رهنما، ۱۳۸۷.
- **ساختارشناسی بردارهای شهرنشینی در ایران/ اسماعیل علی اکبری.** - تهران: مهکامه، ۱۳۹۰.
- **سیمای انسان کامل از دیدگاه مکاتب/ تالیف عبدالله نصری.** - ویراست ۱. - تهران: دانشگاه علامه طباطبائی، ۱۳۷۶.
- **سیمین دانشور در آیینی آثارش/ مولف سیمین پناهی فرد.** - تهران: سمیر، ۱۳۹۰.
- **شناخت صنایع دستی ایران/ حسین یآوری.** - تهران: مهکامه، ۱۳۹۰.
- **طب روحانی (رساله در روانشناسی اخلاق)/ محمد بن زکریا رازی؛ وادوشت پارسی از پرویز اذکائی.** - تهران: موسسه فرهنگی اهل قلم، ۱۳۸۱.
- **عشق، پست چراغ قرمز نمی ماند/ نزار قیبانی؛ ترجمه مهدی سرحدی.** - تهران: کلیدر، ۱۳۸۶.
- **فرهنگ اوزان شعر فارسی و فرهنگ اوزان صد شاعر بزرگ فارسی زبان/ تالیف تقی وحیدیان کامیار.** - مشهد: دانشگاه فردوسی مشهد، ۱۳۸۹.
- **فرهنگ شاهنامه/ به کوشش علی رواقی.** - تهران: موسسه تالیف، ترجمه و نشر آثار هنری "متن"، ۱۳۹۰.
- **فلسفه اخلاق در قرن بیستم/ مری وارنوک؛ ترجمه ابوالقاسم فنائی؛ تهیه و تحقیق مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی، پژوهشکده فلسفه و کلام اسلامی.** - قم: بوستان کتاب (انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم)، ۱۳۸۰.
- **گذر جامعه سنتی: نوسازی خاورمیانه/ تالیف دانیل لرتز؛ با همکاری لوسیل دلبو پوشر و مقدمه دیوید رابزمن؛ ترجمه غلامرضا خواجه سروی.** - تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی، ۱۳۸۳.
- **گوشه های پنهان توطئه برای تجزیه ی مهاباد/ هوشنگ طالع و پیمان حریقی.** - رشت: سمرقند، ۱۳۸۹.
- **مباحث ضروری و بنیادین زبان شناسی مقدماتی (ضروریات زبان شناسی مقدماتی)/ نویسنده گروور هادسن؛ مترجم علی بهرامی.** - تهران: رهنما، ۱۳۸۷.
- **معرفی زبان شناسی/ آر. ل. تراسک و بیل می بلین؛ مترجم ابراهیم چگنی.** - تهران: رهنما، ۱۳۸۸.
- **معرفی و بررسی آثار داستانی و نمایشی از ۱۲۵۰ تا ۱۳۰۰ شمسی بر اساس پژوهش های طرح تصور مضامین داستانی گروه ادبیات معاصر/ گزارش حسین مرتضائیان آبکنار.** - تهران: فرهنگستان زبان و ادب فارسی، ۱۳۸۸.
- **منابع و مآخذ تاریخ صفویه/ تالیف جهانبخش ثوابق.** - شیراز: میترا، ۱۳۸۷.
- **نخستین نیم قرن از تاریخ اسلام در آیینی نهج البلاغه/ عبدالمجید معادیخواه؛ تدوین نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه ها.** - قم: دفتر نشر و پخش معارف، ۱۳۸۰.
- **نسیم حیات: تفسیر قرآن کریم/ جزء اول/ تالیف ابوالفضل بهرامیور.** - ویراست ۱. - قم: هجرت، ۱۳۸۶.
- **نقد ادبی معاصر: شامل ده ترجمه و مقاله/ از جلال سخنور.** - تهران: رهنما، ۱۳۷۹.
- **نگارش و ویرایش/ احمد سمیعی (گیلاتی).** - تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی، ۱۳۸۹.
- **نیاز فرزندان طلاق و جدایی (راهنمای والدین، معلمان و مشاوران)/ نوشته ناتاشا ژوبرت، کاتلین گای؛ ترجمه فاطمه قدیری.** - تهران: دانژه، ۱۳۸۹.

- **آواشناسی و واج شناسی زبان انگلیسی/ پیتر روچ؛ مترجم علی بهرامی.** - ویراست ۴. - تهران: رهنما.
- **اخلاق پروتستانی و روح سرمایه داری/ ماکس وبر؛ مترجم عبدالکریم رشیدیان، پریسا منوچهری کاشانی.** - ویراست ۲. - تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۸۲.
- **اخلاق در فلسفه کانت/ نویسنده راجر سالیون؛ مترجم عزت الله فولادوند.** - تهران: طرح نو، ۱۳۸۰.
- **اصول و روش تحقیق در زبان شناسی کاربردی/ مولف حسین فرهادی؛ مترجمین فاطمه جواهری کویانی، هاجر خان محمد؛ ویراستار علی بهرامی.** - تهران: رهنما، ۱۳۸۷.
- **اصول و روش ترجمه/ نگارش و ترجمه قاسم کبیری.** - ویراست ۲. - تهران: رهنما، ۱۳۸۸.
- **اعلامیه جهانی حقوق بشر و تاریخچه ی آن/ نوشته ی گلن جانسون؛ پیش گفتار از فدریکو مایور؛ ترجمه ی محمد جعفر پوینده.** - تهران: نشر نی، ۱۳۷۸.
- **الهی نامه/ حسن زاده آملی.** - ویراست ۳. - قم: بوستان کتاب (انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم)، ۱۳۷۹.
- **اندیشه های مطهر/ علی ربانی گلپایگانی.** - قم: پارسایان، ۱۳۸۵.
- **انسان امروز و پارادایم حکومت دینی: پژوهشی پیرامون مبانی حکومت در اندیشه اسلامی و نگاهی به ساختار آن/ محمد تهرانی.** - قم: قلم نو، ۱۳۸۴.
- **بسیوی الهیات ناظر به همه ادیان/ گلین ریچاردز؛ مترجم رضا گندمی نصرآبادی، احمد رضا مفتاح.** - قم: مرکز مطالعات و تحقیقات ادیان و مذاهب، ۱۳۸۰.
- **پول و ارز و بانکداری/ مولف جهانگیر حسینی نسب.** - تهران: موسسه فرهنگی هنری دانش پذیر، ۱۳۹۰.
- **تاریخچه فلسفه اخلاق/ مولف السدر مکاینتایر؛ ترجمه انشاالله رحمتی.** - تهران: حکمت، ۱۳۷۹.
- **تاریخ فرهنگ ایران/ تالیف رضا نوری شادمهانی.** - تهران: مهکامه، ۱۳۹۰.
- **تحلیل سیر نقد شعر فارسی از سال ۱۳۶۷-۱۳۵۸ هـ ش/ محمد فولادی.** - قم: دانشگاه قم، ۱۳۸۳.
- **تحلیل گفتمان انتقادی: تکوین تحلیل گفتمان در زبان شناسی/ نویسنده فردوس آفاگل زاده.** - تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۹۰.
- **تشبه به مسیح/ توماس آکمپیس؛ ترجمه سایه میثمی؛ ویراستار مصطفی ملکیان.** - تهران: شهرکتاب، هرمس، ۱۳۸۴.
- **تعلیم المکالمه لغیر الناطقین بالعربیة/ تالیف مصطفی شیروی خوزانی.** - قم: دانشگاه قم، ۱۳۸۱.
- **تغییرات اجتماعی در اندیشه سید جمال الدین اسدآبادی/ مجید کافی.** - قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، ۱۳۸۹.
- **جاسوسی در حزب: برادران یزدی و حزب توده ایران/ قاسم نورمحمدی.** - تهران: جهان کتاب، ۱۳۹۰.
- **جنبش های نوین اجتماعی/ ویراسته انریک لارنا، هانک جانستون و ژوزف گاسفیلد؛ مترجمان محمد کمال سروریان، علی صبحدل.** - تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی، ۱۳۸۹.
- **چه کسی معلم تاریخ را گشت؟/ نزار قیبانی؛ ترجمه مهدی سرحدی.** - تهران: کلیدر، ۱۳۸۶.
- **حدیث بیداری: نگاهی به زندگی نامه آرمانی- علمی و سیاسی امام خمینی (از تولد تا رحلت)/ حمید انصاری.** - تهران: موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، ۱۳۸۳.
- **خانواده درماتی (TA)/ نویسنده جیمز اس. هورویتز؛ مترجمان مصطفی تبریزی، اسماعیل زیارتی، رامین کریمی.** - تهران: دانژه، ۱۳۸۹.
- **خانواده درماتی: "مفاهیم و روشها" نوشته مایکل پی. نیکولز، ریچارد سی. شوارتز؛ ترجمه محسن دهقانی... او دیگران؛ ویراستار محسن دهقانی.** - تهران: دانژه، ۱۳۸۹.
- **خدمات فنی/ ویراستار پوری سلطانی.** - ویراست ۸. - تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۹.
- **درآمدی بر زبان (زبان شناسی همگانی)/ تالیف ویکتوریا فرامکین، رابرت رادمن، نینا هیافر؛ ترجمه علی بهرامی، سهیلا ضیاء الدین.** - ویراست ۷. - تهران: رهنما، ۱۳۸۷.
- **درآمدی به فلسفه اخلاق/ آر. اف. اتکینسون؛ ترجمه سهراب علوی نیا.** - تهران: مرکز ترجمه و نشر کتاب، ۱۳۷۰.
- **درآمدی جدید به فلسفه اخلاق/ برگردان حمیده بحرینی؛ ویراسته مصطفی ملکیان.** - تهران: آسمان خیال، ۱۳۸۵.
- **درمان سیستمی و توانمندسازی خانواده های معتادان/ ترجمه و اقتباس فرشاد بهاری.** - تهران: دانژه، ۱۳۹۰.
- **دورکیم و صور اولیه حیات دینی/ عباس محمدی اصل.** - رشت: حق شناس، ۱۳۹۰.
- **دو سرچشمه اخلاق و دین/ هانری برگسن؛ ترجمه حسن حبیبی.** - تهران: شرکت سهامی

گزارش تحلیلی میزان بازدید از پرتال جامع علوم انسانی در دی ماه

گزارش تحلیلی میزان بازدید از پرتال جامع علوم انسانی در دی ماه ۹۰ اعلام شد. بر این اساس در این ماه در مجموع ۲۷۳ هزار و ۹۶۷ نفر از ۶۵۲ هزار و ۷۸ صفحه پرتال جامع بازدید کرده اند. بیشترین بازدید در دی ماه هم با ۱۲ هزار و ۷۵۲ نفر مربوط به ۴ دی ماه می شود. میانگین روزانه بازدید کنندگان از پرتال ۹ هزار و ۱۳۲ نفر بوده است. کل بازدید کنندگان سایت در آبان ۲۵۴ هزار و ۶۰۰ و در آذر ماه ۳۳۸ هزار و ۱۲۱ نفر بوده است.

این میزان بازدید در حالی است برگزاری امتحانات دانشگاه و حوزه در دی ماه بر میزان مراجعه بر سایت تاثیر گذاشته است. از سوی دیگر همچنان بیشترین تعداد بازدید کننده های سایت از طریق موتورهای جستجو وارد می شوند و با آغاز تبلیغات اختصاصی، این آمار بالاتر نیز خواهد رفت.

در خود سایت هم بیشترین بازدید با عدد ۵۴ هزار و ۸۲۷ مربوط به صفحات آرشیو می شود. همچنین در دی ماه از میان ۱۳۰ هزار داده تمام متن موجود در پرتال، ۵۲ هزار و ۳۴۸ داده توسط کاربران مشاهده و دریافت شده است. در این مدت پرتال جامع علوم انسانی ۲۱۰ هزار و ۳۵۸ بازدید کننده در داخل و ۶۳ هزار و ۶۰۹ بازدید کننده در خارج از کشور داشته است. در ایران نیز تهران، خراسان (شمالی، رضوی و جنوبی) و آذربایجان به ترتیب و با ۴۲۷۶۰، ۲۴۶۸۳۳ و ۳۳۸۰۴ بالاترین بازدید کننده را داشته اند. بر این اساس حدود ۳۴ درصد از بازدید کننده های داخلی مربوط به تهران و ۶۶ درصد باقی مانده مربوط به شهرستان بوده اند. در میان کشورهای جهان بعد از ایران بیشترین بازدید کننده به ترتیب مربوط به امریکای انگلستان و آلمان می شود.

آخرین خبرها از تحصیلات تکمیلی

آنچه در ادامه می خوانید خلاصه ای از مهمترین برنامه ها و خبرهای تحصیلات تکمیلی در زمستان ۱۳۹۰ است.

خبرهای آموزشی

■ آزمون پایان ترم ۹۰ عنوان درس در نیمسال اول سال تحصیلی ۱۳۹۰ - ۱۳۹۱ در ۱۰ رشته و در دو مقطع ارشد و دکتری از تاریخ ۱۳۹۰/۱۱/۰۱ آغاز و در تاریخ ۱۳۹۰/۱۱/۲۶ به پایان رسید. ■ انتخاب واحد نیمسال دوم سال تحصیلی ۱۳۹۰ - ۱۳۹۱ برای دانشجویان کلیه رشته ها در مقاطع ارشد و دکتری، از تاریخ ۱۳۹۰/۱۰/۱۷ تا ۱۳۹۰/۱۰/۲۱ انجام شد. شروع نیمسال دوم سال تحصیلی ۹۰ - ۹۱ نیز شنبه ۱۳۹۰/۱۱/۲۹ بود.

■ آزمون تکمیل ظرفیت دوره دکتری نیمه متمرکز سال ۱۳۹۰ در رشته های تاریخ علم دوره اسلامی، تاریخ ایران بعد از اسلام، انقلاب و تمدن اسلامی، فلسفه علم و فناوری، علوم سیاسی، زبان و ادبیات فارسی، زبان شناسی همگانی و حکمت متعالیه طی ۸ روز در پژوهشگاه برگزار شد. پس از انجام مصاحبه علمی از ۱۵۵ داوطلب امتیاز علمی آنان برای بررسی و اعلام نتیجه نهایی به سازمان سنجش اعلام شد. لازم به ذکر است، ظرفیت جذب دانشجو از طرف سازمان سنجش در رشته های تاریخ علم دوره اسلامی، تاریخ ایران بعد از اسلام، فلسفه علم و فناوری، علوم سیاسی، زبان شناسی همگانی و حکمت متعالیه ۵ نفر و در رشته های انقلاب و تمدن اسلامی و زبان و ادبیات فارسی ۳ نفر تعیین شده است.

خبرهای پژوهشی

■ در تداوم اجرای طرح پژوهانه رساله به دانشجویان دکتری در مرحله چهارم، مهدی مشکریز، حمیدرضا دالوند و شیما جعفری دهقی دانشجویان دکتری رشته زبان شناسی ورودی ۸۷، توسط وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، واجد شرایط احراز گردیدند که براساس آیین نامه و شیوه نامه طرح پژوهانه پرداخت خواهد شد.

جلسات تخصصی:

■ جلسه یکصد و سی و یکصد و سی و یکم شورای تحصیلات تکمیلی با حضور ریاست پژوهشگاه، معاون محترم پژوهشی، مدیر محترم تحصیلات تکمیلی، روسای محترم پژوهشگاه ها و گروهها و دبیر شورا در سالن اندیشه پژوهشگاه تشکیل شد. بررسی شرح وظایف اعضای شورای تحصیلات تکمیلی پژوهشگاه ها و میزان اختیارات این شورا، تصویب تقویم آموزشی نیمسال دوم سال تحصیلی ۹۰ - ۹۱، تصویب برنامه آموزشی نیمسال دوم سال تحصیلی ۹۰ - ۹۱، تصویب افزایش بند اهداف تحقیق در پروپوزال دانشجویان مقطع ارشد و دکتری، پیشنهادات اعضا در خصوص طرح پژوهش ورزی دانشجویان ارشد، بررسی نحوه کمک مالی پژوهشگاه به اساتید راهنما، مشاور و مدعوی که لازم است در خصوص مسئولیت خود در داخل و یا خارج از کشور سفر نمایند، تصویب تقاضای یک نیم سال افزایش سنوات تحصیلی ۲۸ نفر از دانشجویانی که مدت مجاز تحصیلی آنان تمام شده، تصویب ۲ موضوع پیشنهادی طرح نامه و ۱۰ طرح نامه از موارد مطرح شده در این جلسات بود.

■ چهارمین جلسه کمیته انضباطی دانشجویان با حضور رئیس جدید این کمیته دکتر هادی و کیلی، اعضای شورا و دبیر کمیته در دفتر مدیریت تحصیلات تکمیلی برگزار شد. بر بررسی و تصمیم گیری در خصوص تقلب دانشجویان در آزمون های پایان ترم، پیشنهاد تأسیس بخش مشاوره دانشجویی، اطلاع رسانی از لیست تخلفات دانشجویی، مراحل و نحوه برخورد با دانشجویان غیر منضبط، تجهیز فضای سبز پشت ساختمان پژوهشگاه با وسایل ورزشی و بررسی عملکرد نگهبانی آموزش از موارد مطرح شده در این جلسه بود.

■ سیزدهمین جلسه کمیسیون بررسی موارد خاص با حضور مدیر تحصیلات تکمیلی، اعضای کمیسیون و دبیر آن در دفتر مدیریت تحصیلات تکمیلی برگزار شد. تصویب ۴ تقاضای افزایش یک نیم سال سنوات تحصیلی، تصویب درخواست مرخصی ۳ نفر از دانشجویان و تصویب امور درخواست انتقالی به دانشگاه دیگر از موارد مطرح شده در این جلسه بود.

خبرهای کوتاه

■ در دو ماه آینده تفاهم نامه مشترک همکاری بین پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی با «آرشیوهای ملی هند» امضا می شود. بر اساس اعلام دفتر همکاری های علمی و بین المللی، دکتر آیت الهی با دکتر مشیرالحسن (مدیر کل آرشیوهای هند) نامه نگاری هایی انجام داده است.

■ پایان نامه دکترای روانشناسی دکتر ژانت صلیبی استادیار پژوهشگاه علوم اجتماعی با عنوان: «مقایسه تأثیر آموزش راهبردهای خود نظم دهی زیرمن و درمان شناختی رفتاری الیس بر اضطراب ریاضی...» حائز رتبه اول جایزه بهترین پایان نامه های دکترای روانشناسی سال (جایزه استاد فقید دکتر علی محمد کاردان) شد. در مراسمی که اوائل دی ماه در دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران برگزار شد، دکتر صلیبی برای نگارش این پایان نامه تندیس، لوح تقدیر و مدال طلا را دریافت کرد.

■ رساله دکترای خانم طاهره ایشانی، عضو هیأت علمی پژوهشگاه ادبیات، در هفته پژوهش در دانشگاه تربیت معلم تهران به عنوان رساله برتر برگزیده شد. دکتر ایشانی فارغ التحصیل این دانشگاه است و رساله خود را با موضوع انسجام در غزل فارسی «تحلیل مقایسه ای چند غزل حافظ و سعدی» به پایان برده است. این رساله از مطالعات بین رشته ای «زبان و ادبیات فارسی و زبان شناسی نقش گرا» محسوب می شود که در ۴ ماه فرصت مطالعاتی وی در کشور استرالیا، دانشگاه مک کوآری سیدنی، زیر نظر راهنمایی مستقیم پرفسور رقیه حسن - همسر مایکل هلیدی، پایه گذار زبان شناسی نقش گرا - و دیگر مطالعات در داخل کشور با راهنمایی استادان راهنما و مشاور نوشته شده است.

جایزه کتاب سال ایران برای یک کتاب پژوهشگاه

کتاب «درآمدی بر زبان شناسی تطبیقی زبان های هند و اروپایی» ترجمه اسفندیار طاهری از انتشارات پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی در بیست و نهمین دوره کتاب سال جمهوری اسلامی ایران به عنوان کتاب شایسته تقدیر شناخته شد. مراسم تجلیل از برگزیدگان ۱۹ بهمن برگزار شد و مراسم اهدا جوایز شایستگان تقدیر سال آینده در آبان ماه و همزمان با هفته کتاب برگزار خواهد شد.

جلسه سخنرانی و پرسش و پاسخ با موضوع نوسانات نرخ ارز در ایران

سخنرانی دکتر مهدی تقوی - استاد اقتصاد دانشکده اقتصاد دانشگاه علامه طباطبایی - در زمینه نوسانات نرخ ارز با توجه به شرایط کنونی ایران شنبه ۱۵ دی ماه از ساعت ۱۴ تا ۱۶ بنا به دعوت قبلی پژوهشگاه مطالعات تطبیقی اقتصاد برگزار شد.

در این جلسه که تعدادی از اقتصاددانان و جمعی از دانشجویان کارشناسی ارشد رشته اقتصاد پژوهشگاه در آن حضور داشتند، ابتدا سخنران مدعو مطالبی در خصوص مبانی نظری تعیین نرخ ارز و تئوری های مربوطه ارائه کرد و سپس به تطبیق تئوری های مذکور با شرایط کنونی ایران پرداخت. دکتر تقوی سرانجام به ارائه راه حل ها و رهنمودهایی برای برون رفت از بن بست مذکور پرداخت. بعد از پایان سخنرانی، پرسش های حاضران مطرح شد که دکتر تقوی به تفصیل نسبت به آن ها پاسخ داد. با توجه به این که گفت و شنود برای حضار به ویژه دانشجویان کارشناسی ارشد قابل استفاده بود، ادامه این جلسات، مورد استقبال واقع شد.